DÖNEM : VIII CİLT : 1 TOPLANTI : O.

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

On altıncı birleşim

17 · IX · 1946 Salı

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	372
2. — Havale edilen kâğıtlar	372
3. — Görüşülen işler	372
1. — Tekel İdaresinde yapılan soruşturma hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Beş kişilik Komisyon raporu (3/15)	372
2. — Matbuat Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve İçişleri Komisyonları raporları (1/12)	372:416

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Türkiye Cumhuriyeti ile İsveç Hükümeti arasında Hava Ulaştırmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkındaki kanun kabul olundu.

Matbuat Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısının beş maddesi kabul edildikten sonra,

Salı günü 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili	Kâtip	Kâtip
Bingöl	Kocaeli	Niğde
F. F. Düşünsel	*Sedad Pek*	*H. Ulusoy*

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — İdareci Üyeler Kurulunun, Büyük Millet Meclisi 1946 yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/4) (Bütçe Komisyonuna).

Tezkereler

2. — İktisadi Buhran Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin (B) fıkrası ile harb mâlûllerine tanınan muaflığın şumulü derecesinin yorumlanması hakkında Başbakanlık tezkeresi (3/19) (Maliye, Adalet ve Bütçe Komisyonlarına).

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15.00

BAŞKAN — Tevfik Fikret Sılay

KÂTİPLER : Sedad Pek (Kocaeli), Emin Halim Ergun (Ankara)

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

3. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Tekel İdaresinde yapılan soruşturma hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Beş kişilik Komisyon raporu (3/15)

BAŞKAN — Tekel İdaresinde yapılan soruşturma hakkında Başbakanlık tezkeresi ve 5 kişilik Komisyon raporu var.

Eski Tekel Bakanı Suad Hayri Ürgüblü, milletvekili olmadığı için İçtüzük'ün 71 nci maddesinin son fıkrası mucibince kendisinin yazılı müdafaasının alınması için bir mühlet vermek icabetmektedir. 15 gün mühlet verilmesi hususunu oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2. — Matbuat Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve Adalet ve İçişleri Komisyonları raporları (1/12)

BAŞKAN — Matbuat Kanununun görüşülmesine devam ediyoruz.

Madde 27. — Her gazete veya mecmuanın neşriyatından doğan mesuliyet yazılışlerini fiilen idare eden zat ile bu gazete veya mecmuanın sahibine aittir.

Muharrirler kendi imzalarını taşıyan yazılardan ve ressamlar imzalariyla çıkan resimlerden dolayı gazete veya mecmuanın sahibi ve yazışlerini fiilen idare edenle birlikte Türk Ceza Kanununun 64 ncü maddesinin birinci fıkrası mucibince şerik sayılırlar.

Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile çıkan yazı ve resimlerin muharrir ve ressamları da geçen fıkra hükümleri dairesinde mesuldürler.

Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile

intişar eden yazılar muharrirlerinin hüviyetlerini mahallin en büyük mülkiye âmiri veya Cumhuriyet Savcısı her istediği zaman gazete veya mecmuanın sahiplerinden ve yazı işlerini fiilen idare edenlerden sorabilirler.

İstenilen bu malûmatı 24 saat zarfında vermezler veya yanlış olarak verirlerse gazete veya mecmua intişar etmekte bulunduğu takdirde mahkemeden alınacak kararla kapatılır ve neşriyatın mahiyetine göre yapılacak kanuni takip hariç olarak bundan dolayı üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezasiyle cezalandırılırlar.

Şukadar ki, takibat yapılmadan evvel istenilen malûmat bildirilecek olursa terettüp edecek cezanın dörtte üçü ve takibat esnasında bildirilmişse yarısı indirilir.

Muhbir, muhabir ve muharrirler verdikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan mesul olup gazete veya mecmuanın sahibi ile yazı işlerini fiilen idare eden kimse de bunlarla birlikte Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince mesul olurlar.

BAŞKAN — Buyurun Necati Erdem.

NECATİ ERDEM (Muğla) — Muhterem Milletvekilleri, Matbuat Kanunun bazı maddelerinin tadili hakkındaki tasarının 27 nci maddesinin 4 ncü fıkrasında, takma adla veya imzasız veya rumuzlu imza ile intişar eden yazıları yazan muharrirlerin hüviyetlerini, mahallin en büyük mülkiye âmirinin veya Cumhuriyet savcısının her istediği zaman gazete veya mecmuanın sahiplerinden ve yazı işlerini fiilen idare edenlerden sorabileceği ifade edilmektedir. Kanaatime göre fıkradaki (Her istediği zaman) kaydı kanun ruhuna ve takip ettiği gayeye elverişli değildir. Bu fıkra kaldırılmalıdır. Çünkü fikir ve neşir hürriyetinin, bütün insanlar için tabiî bir hak olmasına rağmen bu tabiî hakkın bazı esbap ve avamilin tesiri altında kaldığı serbestçe kullanılamadığı inkârı mümkün olmıyan bir hakikattir. Ezcümle mensup olduğu ailenin veya ücretle kendisine hizmet ettiği bir müessesenin nüfuzu, baskısı altında kalarak etrafını, meslekini, mezhebini ilân ve ifşa etmek kudretinden mahrum olan kimselere her yerde, her memlekette, her zaman tesadüf edilmektedir. Fikir hürriyetinin bilâ istisna her ferde teşmili, bu nimetten herkesin istifade ettirilmesi bütün milletlerce kabul edilmiş bir prensip olmasına mebni yazı sahibinin hüviyetini saklıyarak takma adla veya imzasız veya remizli imza ile yazı yazmasına her memlekette müsaade edilmiştir. Bizim Matbuat Kanunumuz dahi bu müsaadeye iştirak etmiştir. Arzettiğim şekilde yani takma adla veya imzasız veya remizli imza ile yazı yazılmasına müsaade etmek elbette muharririn hüviyetinin mektum, gizli kalmasına da müsaade etmek hükmünü tazammun eder. Eğer ketumiyet muhafaza edilmezse mevzuubahis müsaadenin hükmü kalmaz. Çünkü hüviyeti saklıyarak yazı yazan muharrir, hüviyetinin her zaman meydana çıkabileceğini idrâk ederse yazı yazmaktan feragat eder. Kanun bir taraftan gizli muharririn hüviyetinin mektum kalmasına müsaade ederken aynı zamanda en büyük mülkiye âmirinin veya Cumhuriyet savcısının her istediği zaman lüzumlu lüzumsuz bu ketumiyeti izale edebileceğini kabul ederse evvelce vermiş olduğu müsaadeyi geri almış olur ve kendisinin kurduğu bir binayı yine kendisi yıkmış olur. Bir kimse kendisi tarafından tamamlanan bir şeyin nakzına sây ederse o sây merduttur. Cemiyetin haklarına gelince, bu hakların teminine ahkâmı umumiye mütekeffildir. Bu hakkın temini için Matbuat Kanununa bir hüküm koymak lâzım değildir. Eğer takma adlarla veya imzasız veya remizli imza ile yapılan neşriyattan bir suç vukua gelirse, cemiyetin hakına tecavüz vâkı olursa umumi hükümler dairesinde takibat başlar, cemiyetin hakkı temin edilir. Esasen mevzuubahis gizli muharrirlerin hüviyetleri şeriki cürümleri olan gazeteciler ve Matbuat Müdürlerince malûm olduğu gibi gizli muharrirlerin yazdıkları yazılar ve bunların imzaları gazete idarehanelerinde de mahfuzdur. Bu sebeple hüviyetlerinin tahkiki, meydana çıkarılması her zaman mümkündür. Binaenaleyh endişeye mahal yoktur. Eğer dördüncü fıkra kaldırılırsa beşinci ve altıncı tabiatiyle kalkmış olacaktır. Eğer bu fıkralar kaldırılmazsa beşinci maddedeki cezai hükümler tahfif edilmelidir. Bilhassa mâni tedbir alınmamalı, gazete veya mecmua kapatılmamalı, binnetice hürriyetin tehdidi cihetine gidilmemelidir. Eğer intizamı âmme mülâhaza ediliyorsa para cezası ile bu nizam temin edilebilir. Hapis cezası yerine para cezası konulmalıdır. Beşinci fıkradaki cezalar ağırdır. Cürüm ile ceza arasında nispeti âdile gözetilmemiştir. Türk Ceza Kanunu vazifesini ihmal eden memura 30 lira

para cezası tertip ediyor. Vazifede ihmal edilmesi yüzünden Devletçe bir zarar husule gelen ahvalde bir ay hapis cezası veriyor. Gizli muhabir veya ressamın hüviyeti hakkında sorulan suale müddeti içinde veya hiç cevap verilmemesi halinde Devletçe bir zarar husule gelmesine ihtimal verilemez. Bu sebeple hapis cezasına lüzum yoktur. Beşinci fıkranın bu şekilde tadilini rica ediyorum.

Bir de 27 nci maddenin son fıkrasında muhbir, muhabir, muharrirlerin verdikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan dolayı bunların faili asli sıfatiyle, gazeteci ile neşriyat müdürünün Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince her an zimedhal olmak üzere mesul olacakları ifade edilmektedir. Bu halde isabet yoktur. Çünkü haber alma, haber verme fiili suç değildir. Bunlar efali istihzariyedir. Suç teşkil eden fiil haberi neşretmek fiilidir. Bu suçun mesulleri de 27 nci maddenin birinci fıkrası mucibince gazeteci ile neşriyat müdürüdür. Çünki suç işliyen bunlardır. Suçun failine, faili asli denilir. Şuhalde faili asli de bunlardır. Bunların mesuliyeti tam mesuliyettir. Muhbir, muhabir muharrirler neşir suçu işlememişlerdir. Bunlar faili asli değildirler. Bunlar yalnız haber vermekle neşir suçunu işliyen gazeteci ile neşriyat müdürüne yardım etmişlerdir. Neşir suçunun işlenmesi için hazırlık yapmışlar, suçun işlenmesini teshil etmişler, kolaylaştırmışlardır. Bu yardımcılar Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince fer'an zimedhaldirler. Bunların mesuliyetleri tenzilâtlı mesuliyetir. (Gülüşmeler, gürültüler). Yanlış mı söyledim? Ben anladığımı söyledim. Yanlışsa teshih edersiniz. (Devam devam sesleri) Bunlar tam ceza almazlar. Şimdi soruyorum. Kendi imzasiyle yazıp gazeteye makale veren kimsenin yani muharirin suçtaki rolü muhbirin yardımından daha az mıdır? Hayır, ikisi müsavi midir? Hayır. Elbette muharririn yardımı daha çoktur. Çünki yazı ile hazırlamıştır. Şu halde muharrir ile gazeteci ve neşriyat müdürü iş birliğiyle müştereken bir suç işledikleri zaman, muharrirden daha az mı yardım gören gazteci ile neşriyat müdürü faili asli sıfatiyle tam ceza alıyor da neden dolayı, ne sebeple muhbir ile beraber bir suç işledikleri takdirde faili asli olmaktan çıkıp fer'an zimedhal oluyorlar? Neden bunlar tenzilâtlı ceza alıyorlar da suç işlemiyen, haber vermekten başka bir rolü olmayan muhbir faili asli sıfatiyle tam ceza alıyor? Hakikat bunun aksidir. Yani gazeteci ile neşriyat müdürü faili asli, muhbir, muhabir, muharrirler fer'an zimedhaldirler. Binaenaleyh hem fıkra yanlış, hem de ikinci fıkra hükmüne mübayindir. Bir maddenin iki fıkrasına birbirini mübayin iki hüküm konulmutur. Bunun da tashih ve tadilini rica ederim.

BAŞKAN — 20 dakika tamam oldu.

NİYAZİ ÇITAKOĞLU (Çanakkale) — Sayın arkadaşlar; hâlen meriyette bulunan Matbuat Kanununun 27 nci maddesinin son fıkrası (muhbir, muharrirler ve yazışleri müdürü tasni ettikleri - dikkat buyurunuz - tasni ettikleri veya asılsız olduğunu bildikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan mesul olurlar), diyor. Çok doğru. Herhangi bir vatandaşa durup dururken suç isnadetmek veya yalan olduğunu bile bile ortalığa asılsız şayialar yaymak, kendini bilen bir gazetecinin değil, ancak en basit ahlâk telâkkilerinden mahrum kimselerin işi olsa gerektir. Şimdi bir de elimizdeki tasarının aynı maddesinin buna temas eden noktasını okuyalım, muhbir ve muharrirler verdikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan mesul olup gazete veya mecmuanın sahibi ile yazı işlerini fiilen idare eden kimse de bunlarla birlikte Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince mesul olurlar. Görülüyor ki, arkadaşlar burada ufak bir değişiklik yapılmış bulunmaktadır. Fakat ilk nazarda göze hakikaten ufacık bir kısaltma gibi görünen bu değişiklik çok büyük ve ehemmiyetli bir mâna taşıyor. Bu son şekle göre muhbir, muhabir veya muharrir, doğru haber alacak ciddî bir kaynağın birgün memleketimizde maalesef mevcut bulunmaması yüzünden bin müşkülâtla elde ettiği havadisin yalan olduğunu bilse de bilmese de derhal mesul olur. Peki amma böyle bir kanundan evvel gazeteci vatandaşa doğru haber verecek, hiç olmazsa günlük bir bülten olsun neşredecek bir müessesenin vücudu lâzım değil midir? Gazeteci, haberin doğrusunu nereden alsın? İşte bunun için arkadaşlar herşeyden evvel, memleket propaganda teşkilâtını ıslâh etmek lâzımgelir. Radyomuzun gazetelere yazdırma servisi tam mânasiyle vazifesini göremiyor, kanaatındayım. Bugünkü dünya görüşü ile her türlü neşriyatı içine alan propaganda teşkilâtının lüzumunu

idrak etmemiş medeni bir memleket artık tasavvur olunamaz. Meselâ Hükümet son zamanlarda hepimizin bildiği gibi yeni malî bir tedbir aldı. Bunu, halkın her seviyesine yaymak ve anlatmak için derhal propaganda teşkilâtının harekete geçmesi ve alınan tedbirlerin mahiyetini anlatması lâzımgelmez mi? Üç günden beri çıkan günlük gazetelere kısaca göz atarsak ne müstahsılın, ne de iş sahiplerinin meseleden geniş ölçüde haberdar olmadıklarını ispat eden havadisler gözümüze çarpar. Bu yüzden bilhassa Ege müstahsıllarının büyük zararlara uğradıkları en bitaraf gazetenin verdikleri rakamlarla tesbit edilmiştir. Dünyanın her tarafından propaganda mevzuu üzerinde Bakanlıklar kurulduğu malûmdur. Bunların büyük teşkilâtlariyle çalışma tarzları bellidir. Fakat bizde meselâ Ankara'da dolaşan muhabir gazetecilerin havadis alabilmek için başvuracakları ve aldıkları havadisleri tahkik edebilecekleri ciddi ve modern bir tek teşkilât mevcut mudur? Dünyanın her tarafında basına izahat veren ve gayet muntazam arşivlere dayanan ranseyneman büroları vardır. Halbuki, bizler, memleketin iç ve dışında dolaşan propaganda cereyanlarından, vatandaşı zamanında ve doğru olarak haberdar edecek bir bültenden bile mahrumuz. Propaganda teşkilâtımız, basını Alimante teşkilâtımız, bilhassa geniş halk kitlelerine hitap eden radyomuz yok gibidir. Bu maddenin gazetecide yarattığı (bilâkaydü şart mesuliyet korkusu) havadis kıtlığına; istihbarat imkânsızlığı da şayiacılığa yol açacaktır. Yukarıdanberi arzettiğim (memleketimizdeki şimdilik zaif olan propaganda teşkilâtımız, çok mürekkep bir iş olan şayiacılıkla mücadeleyi nasıl başarabiliriz. Bu tasarının bu maddesiyle basının elinden alınan istihbarat imkânları, niyetleri meçhul şayiacıların ekmeğine yağ sürülecektir arkadaşlar...

Arzettiğim bu sebepler dolayısiyle almış olduğu havadisi neşrederken hiçbir suiniyeti olmıyan, neşriyatının vâkıalara uygun olmaması vesilesiyle cezai takibata mâruz kalmak durumunda bulunacak olan muhabir ve muharririn bu tarzda tecrübesini sağlıyan tasarı, hukuki prensiplere de uymadığı mülâhazasiyle 27 nci madde tasarısının bu kısmının kanun halinde kabulünden ise, hâlen meri bulunan şeklinin muhafazasının daha muvafık olacağı kanaatındayım.

SAHİR KURUTLUOĞLU (Kırşehir) — Muhterem Necati Erdem arkadaşımız, takma ad ile yazılan yazılarda takma ad sahibinin adının bilinmesine lüzum olmadığını, bu suretle yazılan yazının kimin tarafından neşredildiğinin bilinmemesi, yazı sahibi tarafından arzu edildiğini beyan buyurdular. Filhakika bir yazı sahibinin adını gizlemesi ve takma ad alması hakkıdır. Her muharrir, herzaman isminin bilinmesini arzu etmiyebilir. Fakat eski metinle yeni metin karşılaştırılarak, 27 nci madde mütalâa edilirse eski metinde vazedilmek istenen hukuki bir müessesenin boş bırakılmış olduğu kendiliğinden gzöe çarpar. Eski metinde aynen şu tâbir vardı: «Müstear nam ile veya imzasız ve remizli imza ile intişar eden yazılar muharrirlerinin hüviyetlerini mahallin en büyük mülkiye âmiri veya Cumhuriyet Müddeiumumisi her istediği zaman gazete veya mecmuanın sahiplerinden ve ummmi neşriyatı idare edenlerden sorabilirler.»

Bunu niçin sorabilir? Bu eski metinde cevapsız bırakılmıştır. Yeni maddeye ilâve edilen fıkrada bu şekildeki yazılarla bir suç işlendiği zaman imzasız, takma adlı veya remizli imzalı sahiplerinin de gazete sahibi ve neşriyatı idare edenlerle birlikte mesuliyeti kabul edilmiş olmaktadır. İşte eski metindeki boşluk bu şekilde yazı sahibinin isminin sorulmasına ve suç sahibinin aranıp bulunmasına ve araştırılmasına esas teşkil etmek üzere doldurulmuştur. Bu yazı sahibinin mesuliyetine lüzum var mı yok mu? Gazetenin bunu kabul etmiş olduğuna göre sahibi veya neşriyatı fiilen idare edecek olan kimsenin bu mesuliyeti kabli olarak tekabbül etmiş olması ile artık bu şahısları aramağa lüzum yoktur gibi bir fikiri müdafaa ettiler. Kanaatimce bunların aranmasına lüzum vardır hususunu müdafaa etmek de kabildir. Bir suçun muhtelif şeriklerinden bir kısmı ceza mesuliyeti bakımından takip ederek cezalandırmak ve diğer suç şerikini bu cezadan muaf tutmak esası kabul edilemez. Çünkü suç müştereken işlenmiştir ve müşterek suç işliyenler Ceza Kanununun müşterek tehdidi altında bulunmaktadırlar. Takma adlı veya imzasız çıkmış yazılar bir suç teşkil edecek mahiyette ise o suçu işliyen kimsenin ceza görmesi ve takibata uğraması lâzımdır. Ceza Kanunlarımızda mevcut iştirak sisteminde de bu cihet temin edilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla gazete sahibinin cezayı üzerine almış olmasiyle yazı sahibinin cezadan

kurtulması kabili müdafaa değildir.

İşte eski metindeki bu boşluk bir fıkra ilâvesiyle yerine getirilmiş oluyor. Bu şekildeki yazı sahiplerinin isimlerini vermiyen gazete sahip veya neşriyat müdürlerini Necati Bey arkadaşımız Ceza Kanunumuzun 230 ncu maddedeki ihmal suçiyle vasıflandırdılar. Dikkat buyurulursa burada ihmal mevcut değildir, kasdi bir hareket mevcuttur. Kendisinden derhal istenilen bir malûmatı bildirmemesi, bildirmek istememesi bir ismi vermemiş olması ihmal şeklinde tavsife hiçbir veçhile imkân yoktur. Ohalde kasde tallûk eden bir fiilden dolayı tertip edilen ceza yerindedir. Son fıkra ya gelince; yine eski maddenin son fıkrası boş bırakılmış bir hukuki müesseseyi bize gösteriyor. Vaktinizi almazsam son fıkrayı beraber okuyalım: (Muhbir, muhabir ve muharrirler verdikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan mesul olup gazete veya mecmuanın sahibi ile yazı işlerini fiilen idare eden kimse de bunlarla birlikte Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince mesul olurlar.) Fakat maalesef eski Matbuat Kanununda bu şekilde tasni edilmiş, uydurulmuş haberlerin neşri suç teşkil etmemekte idi bir 30 ncu madde mevcut idi. O da metinlere inhisar ediyor. Metin tâbiriyle ne kastediliyor anlaşılmamaktadır. Esasen bu cihet vazıh bir surette anlaşılamadığından 27 nci maddenin bu fıkrası bir haşivdir. Mesuliyet tertip edilmek istenmiştir. cezai mesuliyet tevcih edilmek istenmiştir. Fakat bu ceza bir müeyyideye raptedilmemiştir. Hukuki müessese mesuliyet sistemini kabul ettiği halde suç ve cezayı göstermemiştir. Bu itibarla 27 nci maddenin son fıkrasına ilâve edilen yeni metin «Muhbir muhabir veya muharrirlerin verdikleri haberlerden gazete sahibi ile beraber ve yazı işlerini fiilen idare eden kimse ile beraber Türk Ceza Kanunun 65 nci maddesi mucibince mesul olurlar». Şeklini vermiştir. Demek ki, muhbir veya muhabirlerin mesuliyeti ile ne kasdedilmiştir? Bu, 34 ncü madde ile sarahaten tâyini alınarak bu boşluk doldurulmuştur. Necati Bey arkadaşımız buyurdular ki, suç neşir ile tekemmül eder. Bu yalnız muhabirlerin verdikleri haberler kısmından mı ibarettir? Yazı sahiplerinin yazdıkları yazılar neşredilmedikçe suç teşkil etmez amma neşredildiği zaman yalnız sahibi mi suç işlemiştir veya yalnız neşriyat müdürü mü bu suçu işlemiştir? Bunun halli lâzımdır. Evet imzalı neşriyatlarda suç müşetrektir. Fakat muhabirlerin yazdığı yazıların neşrinde doğrudan doğruya kendileri faildir bunları bilerek neşretmeleri dolayısiyle de gazeteyi neşredenler feran zimethal olmaları kabul edilioyr. Öyle zannediyorum ki, Ceza Kanununun kabul ettiği iştirakteki dereceli sisteme bu, muhalif değildir. Bu itibarla maddeye eklenen hüküm üzerinde bu kadar söz söylemek kâfidir.

BAŞKAN — Ahmet Tahtakılıç. (Yok sesleri).

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR — (Geldi geldi, müsaade ediniz, sesleri).

AHMET TAHTAKILIÇ (Kütahya) — Muhterem arkadaşlar, tasarının 27 nci maddesiyle matbuat müessesesinin bünyesine tamamen girmiş bulunuyoruz. Kabul buyurursunuz ki, yahut tarihi bir hakikattır ki fikir hürriyeti medeniyetin temelidir. Şu noktada bir hakikattir ki cemiyet müessesesi var olalı insanlar fikirlerini istedikleri gibi neşretmek imkânını aramışlar ve bundan medeniyet fayda görmüştür. Elimizde bir gazete müessesesi vardır. Bu müessese de ammenin menfaatını korumak, nizamını korumak işini fiilen emreden iki mesul tesbit ettikten sonra emniyet altına girmiş bulunuyor. Yani gazetenin sahibi ve gazetenin yazı işlerini fiilen idare eden zat. Bu iki mesul elde bulunduktan sonra takma adla imzasız, remizli yazı yazma keyfiyeti gazetenin yazı işlerini fiilen idare eden ve sahibi olan, takma imza ile, imzasız yazılan yazıların mesuliyetini zımni bir mukavele ile, yazan ile yazı işlerini fiilen idare eden arasında doğrudan doğruya kabul etmek gibi bir neticeye varmış oluyoruz. Şu halde aslında takma adla yazı yazmak imkânını tahdit etmek doğru değildir. Fert, cemiyet içerisinde bulunduğu herhangi bir vaziyetten veya muayyen kayıt ve şartlar altında bulunmaktan veya resmî hizmetinden dolayı imzası ile neşriyat sahasına çıkmamak isteyebilir. O halde bu müesseseyi mesuliyet noktasından takyit etmeyi ararken elimizde neşredilmesinden dolayı meydana gelecek nizamı ammeyi bozucu veyahut kanunun tâyin ettiği suçlar noktasından mesuliyet aramaktan başka yapılacak bir şey olmamalıdır. Meseleyi bu suretle vazedince Sahir Kurutluoğlu arkadaşımızın tezine iştirak etmiyerek, yahut kendisinin ifade ettiği takma adla yazı yazanlarda mesuliyet aramak mümkün olduğu gibi aramamak da mümkündür diye vazettiği iki tezden kendisinin iştirak etmediği ikin-

ci teze iştirak ederek takma adla veya remizle yazı yazanların mesuliyeti doğrudan doğruya gaztenin yazı işlerini idare eden gaezte sahibine raci olması keyfiyetini kabul ediyorum ve bunun içindir ki bu fıkranın esas itibariyle tayyini teklif ediyorum. Fakat eski mevzuatımızı karıştırırken vazı kanunun iki noktada istisna ortaya koyduğu görülüyor ki; birisi cemiyetin iç ve dış nizamını bozan, diğeri esrarı askeriyeye taalluk eden yazılar. Bu hallerde yazı yazanın hüviyetini aramağı, vazı kanunun derpiş etmiş ve bu yolda hüküm koymuştur.

Şu halde takma ad ile yazı yazarın mesuliyetini doğrudnn doğruya gazetenin yazı işlerini fiilen idare eden zat ile gazetenin sahibine atfet tikten sonra bu iki noktada da yani cemiyetin iç ve dış nizamını bozmak ve yazının askeri esrara taallûk etmesi hallerinde yazı yazanın kim olduğunun sorulması, hakkının âmme menfaatını korumak mevkiinde olan makamlara tanınması elbette yerinde olur.

Bendeniz bu prensip haricinde tasarıda takma ad ile yazı yazanların mesuliyetten tamamen çıkarılmasını, diğer taraftan ancak şu iki halde; cemiyetin, âmme müessesesinin selâmetini temin için bir taraftan milletin, memleketin ve cemiyetin iç ve dış emniyetine ve askerî esrara taallûk eyleyen hususlarda yazı yazanın hüviyetinin sorulması hakkının, âmme menfaatını korumak mevkiinde olan makama tanınmasını faydalı buluyorum ve bu yolda bir önerge veriyorum.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Uydurulmuş veya tahrif edilmiş haberleri vermek ve yaymak bahislerinde sayın muhaliflerimiz ısrarla durdular.

Haber, halkın huzurunu ihlâl edecek, halkı heyecana düşürecek halkın Devlete güvenini sarsacak mahiyette olunca verene ve yayana ceza verilecektir.

AHMET TAHTA KILIÇ (Kütahya) — Reis Bey usul hakkında konuşacağım.

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Bahsettiğiniz 34 ncü maddedir. Şimdi 27 nci maddeyi müzakere ediyoruz. (Soldan devam sesleri.)

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Devamla) — Muhbirleri verdikleri haberlerden dolayı mesul etmek mevzuubahistir. Necati Bey de bahsettiler. (Soldan devam sesleri).

Bu, ne fikir hürriyetini, ne gazetecilik meslekinin hususiyetini ihlâl etmez, namuslu gazeteciliğin imkânını daraltmaz. Haysiyet ve seviye sahibi gazeteciliği korur. Geçim ve kazanç belâsiyle sansasyonel haber istiyen patronuna karşı, cezayı ileri sürüp özür dileyecek vicdanlı ve dürüst muhbiri kurtarmış olur.

Evet, saltanatın baskılı terbiyesi yüzünden tenkit kabiliyetimizin çok gelişmeye muhtaç kaldığı meydandır. Asîl ve cesur Türk, medenî cesaretiyle de meşhur olmalıdır. Fakat cesaret şiretlik demek değildir. Biz kalem zorbalığına ve gazete terörcülüğüne meydanı boş bırakmamak suretiyle fikir hürriyetini korumuş olacağız.

Dün, dürüst maksatlı, gerçek muhalefetin bu memlekette de teessüsü hararetle bekliyenleri memnun edecek bir manzara vardı, opstrüksiyonsuz bir çalışma ve tahrifsiz bir konuşma ile muhaliflerin işe katıldığını görmekle bahtiyar olduk.

Şimdi sözümü asabiyetle kesmek istiyen Ahmet Tastakılıç arkadaşım, kürsüden yine tahrife benzer bir iddiasını işitince yerimden bir kelimecik müdahalem üzerine beni fikir münakaşasına çağırdı.

Arkadaşlar, bence, fikir, «vatan, millet, Anayasa, hürriyet..» gibi büyük sözlerden sonra vaziyeti tahrif etmeğe gayret etmekle ifade edilemez.

Biz, o büyük sözleri çok önceden destanlaştırmış, millet hâfızasına mısralarla vermiş insanlardanız. Burada sadece fikir hürriyetini iftira, yalan ve şantaj gibi urlarından kurtarmak için pratik çareler ve âdil tedbirler bulmaya çalışıyoruz. Öyle ise, inandırıcı misallere geçeyim de dünkü verimli havaya tekrar kavuşmak imkânını bulalım:

Meselâ bir partinin programı istendiği kadar didik didik edilecek; millî ihtiyaçlara uygun olmadığı istenen tafsilâtla iddia edilecek bu tabiî bir haktır. Fakat « Parti işlerine kan karıştırdılar» serlevhasiyle aslı faslı olmıyan bir tezvir haberi hapis ve para cezası göze alınmadan yayınlanamıyacak. Misal, mevhum değildir, vâkidir. İsparta'da tesadüfen Demokrat Parti müessislerinden olan Abdullah Demiralay'ı senelerdir üzerinde ecir olarak çalıştırdığı köylülere kız kardeşinin topraklarını biryandan satmış biryandan evvelce altı sene müddetle kiralama hükmünü de mahfuz tutmaya kalkmış, hem satış, hem kiralama taksitlerini birarada almağa gitmiştir. Gelsyan olmuş, çirkin bir

netice doğmuş, bu vatandaş öldürülmüştür. Bu haberi ilk defa Ankara Gazetesi mahallindeki muhabirinden almış ve yayınlamıştır. Bu haberi, uydurmacılar Ankara'da istismar etmişler, Cumhuriyet Halk Partisinin şerefini ihlâl edecek şekilde değiştirmişler ve bazı gazetelere vermişlerdir.

Arkadaşlar, bazı mamullerin üzerinde Made in England damgasını görmeden onu İngiliz yapısı olduğunu bilenler vardır. Bu sırada biraz anlayışlı olanlar, bazı uydurma haberlerin «made in İzmir caddesi» olduğunu ilk okuyuşta sezebilmektedirler. İzmir caddesindeki bir evin alt katındaki bu sinsi Fuvayyenin birçok uydurmalarını üsteki arkadaşların görmediğine inanıyorum. Böyle uydurmaları görseler hicap duyacaklarından eminim.

Arkadaşlar, bu yalnız İsparta'da olmadı. Aydın'da bir çiftlikte de böyle bir vaka oldu. O gazeteler buna da siyasi mahiyet vermekte ısrar ettiler. O zaman İçişleri Bakanı vaziyeti açıkladı. İşin aslını bilip incelemeden bu resmî tekzibe rağmen siyasi mahiyet ve Cumhuriyet Halk Partisine izafe üzerinde küstahlıkla ısrar ettiler. Şimdi durum, büsbütün açıktır. Kaatil ve katil sebebi meydandadır. İşin hiçbir siyasi cephesi, hattâ kokusu yoktur. Bu netice karşısında utanmıyacaklar mıdır? Peki utanadursunlar da ceza görmesinler mi?

Hepsi kendi partisinden misal veriyor demesin Meselâ yarın biri çıkar da, Allah etmesin, dikkat buyursunlar. Allah etmesin diyorum, isim zikretmeden Demokrat Partide casuslar var diye büyük harflerle yazarsa bunu takipsiz ve cezasız kalmasını istiyebilirler mi? İşte daha misal olarak zikredilmesinden bile ürperdiler. Yalan dolanlara kanun tedbirleriyle karşı koymak gerçek gazeteciliği kösteklemek midir? Kösteklenen küfürdür, fikir desteklenmektedir. İnana bol bol imkân, yalana biraz tahdit.

Bir daha açık bir misal. Burada bir milletvekilinin yersiz bir söz sarfetmesi üzerine Meclisin galeyanı sırasında ben de şu hepsi birbirine ve yere merbut sıraların birinden doğrularak haykırdım. Bu müdahaleyi « sandalyayı alıp kürsüye yürüdü » diye yazıyor.

450 milletvekilinin 150 dinleyicinin şahitliğinden çekinip utanmadan yalancılık etmek artık gafletle, masumiyetle, hüsnü niyetle telif edilebilir mi?

Biz milletvekilleri ve kalem sahipleriyiz. Hayatımızın hikmeti ve söz ve yazı hürriyetidir. Biz, onsuz ekmeksiz gibi kalırız. Biz gerçek ve asîl hürriyetin müdafiiyiz. Biz asîl inanlı, fikirli, ülkülü muhalifi seviyoruz. Şirretlikten iğreniyoruz. (Soldan alkışlar).

Asîl ve dürüst gazeteciler arasına nasılsa sokulmuş gazeteci geçinen birkaç kimsenin kalemlerini çirkefe değil, mürekkebe batırmasını teminden ibarettir.

Yalan haber, zararlı da olsa veren, bazı hallerde masum ve gafil addolunabilir. Diyelim ki vilâyetlerden iyi haber alınamıyor. Duyulan bir şeyin tahkik imkânı yok. Fakat Ankara'da, Meclisin içinde, resmî müzakerelerde söylenen sözlere, yapılan hareketlere dair kâti ifade ile neşredilen bayağı uydurmalarda, artık, masumiyet, gaflet, hüsnüniyet aranabilir mi?

Geçen gün Yeni Türkiye denilen gazetede, gazeteci bir milletvekili ile gazete idarecisi bir arkadaşın sarhoş dolaştıklarını, sokakta kavga çıkardıklarını, küstah bir eda ile yazdılar. Muhaliflerimiz bunun için ne düşünüyorlar? Bu âdi, yalanı bu kötü iftira, cezasız mı kalsın? Haber uydurucular, iftira atıcılar hergün bir şahsi şerefi mi satışa çıkarsın?

HASAN DİNÇER (Afyon Karahisar) — Efendim bendeniz arkadaşların temas ettikleri mevzulara tekrar temas ederek vaktinizi almak niyetinde değilim.

27 nci maddenin bazı fıkralarında tenazur bulunmadığı dikkat nazarımı çekti, bunu arzetmekle sözlerime başlıyacağım.

3 ncü fıkrasında: «Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile çıkan yazı ve resimlerin muharirrir ve ressamları da geçen fıkra hükümleri dairesinde mesüldürler» diye takma adla imzasız veya remizli imza ile yazı yazanları ve ressamları mesuliyet altına alıyor. Bunu takibeden 4 ncü fıkra: «Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile intişar eden yazılar muharrirlerinin hüviyetlerini mahallin en büyük mülkiye âmiri veya Cumhuriyet Savcısı her istediği zaman gazete veya mecmuanın sahiplerinden ve yazıişlerini fiilen idare edenlerden sorabilirler.» Mülkiye âmirlerine ve Cumhuriyet Savcısına bu nevi yazıların kimler tarafından ya-

zıldığını öğrenmek için bu suretle salâhiyet bahşediliyor. Yalnız 3 ncü fıkrada mesul olan muharrir ve ressamlara ait olduğuna göre mülkiye âmirinin de Cumhuriyet Savcısını sualleri mücip yazı yazanlar isimlerini öğrenmek mahiyetinde olduğuna göre üçüncü fıkrada ressamların da yani imzasız veya takma adla veya remizle hüviyetini gizliyen ressamların da hüviyetlerini sormak salâhiyetinin fıkraya koşması lâzımdır. Bu şekilde üçüncü fıkra ile dördüncü fıkra arasında bir tenazür temin edilmelidir. Çünkü bu fıkrada, ressamların hüviyetinin sorulması salâhiyeti yoktur gibi bir mâna çıkıyor. Binaenaleyh dördüncü fıkraya ressamların hüviyetini sormak salâhiyeti konulmalıdır.

Sonra dördüncü fıkrayı takip eden fıkralarda aynı mefhumu ifade için muhtelif kelimeler kullanılmıştır. Vazı kanunun bir mefhumu muayyen kelimelerle ifade etmesi esas olduğuna göre bu fıkraların ihtiva ettikleri mefhumlar aynı olduğu halde üçüncü fıkrada «imza ile çıkan yazı» tâbiri kullanıldığı halde, dördüncü maddede «intişar eden yazı» tâbiri kullanılmıştır. Gerçi ikisi de aynı mânadadır amma vazı kanunun bu maksadı aynı kelimelerle ifade etmesi herhalde iyi bir şeydir ve elbette lüzumludur.

Sonra dördüncü fıkraya müşterek bir nazar atfedersek sormadan beklediğimiz gayenin haricinde bir hüküm ifade ettiğini görürüz. Şimdi dördüncü fıkrada Cumhuriyet Savcısına ve idare âmirine sorma salâhiyeti tanınmıştır. Gazete intişar ettikten sonra artık idari bir tasarruf mevzuubahis olmadığına göre artık sormanın mevzuubahis olmaması lâzımdır. Beyanname tetkik edilip gazete çıkmaya başladıktan sonra idare âmirine bir vazife terettüp etmemekte olmasına göre artık idare âmirinin bunu sormasında ne gibi bir maksat olduğunu anlamak zordur. Buna sadece bir suçlunun takibi maksadiyle lüzum görülüyorsa bunu sadece Cumhuriyet savcılarına vermek ve idare âmirlerini buradan çıkarmak icabeder.

Bir de sorma salâhiyetini hudutsuz olarak vermemiz icabeder. Ortada hiçbir suç yokken, yazılmış bir yazı ile kanun yolları ihlâl edilmemişken sormanın mânası yoktur. Binaenaleyh (Takibe esas olmak üzere sorar) şeklinde bir kayıt koymakla sormayı lüzum gördüğü takdirde soruşu keyfiyetini önlemek bakımından çok lüzumludur.

Beşinci fıkraya gelelim; beşinci fıkrada istenilen malûmatın 24 saat içerisinde verilmesi esası kabul edilmiştir. Arkadaşlar; bu malûmatı yazı işlerini fiilen idare eden zatla gazetenin sahibi verecektir olabilir ki, gazete sahibi bu soru sorulduğu zaman seyahatte yazı işlerini fiilen idare eden zat da hasta olabilir veya herhangi bir mazeret icabı gazeteyi idare ettiği yerden muvakkaten ayrılmış olabilir. 24 saat içinde cevap verilemezse ceffelkalem mesuliyet cihetine gidilmekte ve üç ay gibi bir ceza tahmil edilmektedir. Onun için 24 saatlik müddetin üç güne çıkarılması maslahata uygundur zannederim bir de bu cevabın verilmemesi bazan elde olmıyan sebeplerden neşet edebilir, üç günü kabul etmemize rağmen, buraya (Makbul bir mâzeret olmaksızın üç gün içinde cevap vermiyen) tâbiri kullanılmak suretiyle gazeteci vatandaşların herhangi bir şekilde ellerinde olmıyan sebeplerle cevap vermemek durumunda kadıkları zaman onları müşkül bir vaziyete düşürmemek için bu cihetin metinde zikredilmesi uygun olur.

Yanlış cevap verilmesi sonra cevap, eğer bir kasta makrun ise bu takdirde mesuliyetleri cihetine gitmek lüzumludur. Bu mânayı ifade edecek şekilde bu fıkranın tanzimi ve kasten cevap verilmemesi tâbirinin de kullanılması herhalde yerinde birşey olur.

Cevabı üç gün içinde vermiyen veya verdiği cevapta kasten yanlış malûmat beyan eden bir gazetecinin nasıl bir cezaya çarptırılmasının lâzım geldiğini biran için teemmül icabeder. Cevabı tâyin edilen müddet içinde vermiyen veya kasten yanlış haber veren gazeteci ile müteakip fıkra ile konulan ceza üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezası aldığına göre faili ile ceza arasında bendeniz âdil bir nispet görmiyorum. Sonra gazetenin kapanması gibi munzam bir ceza daha vermek şüphesiz ki ağır olur. İki cezanın arada bulunuşu işlenilen fiille suç arasında bir nispet bulunmadığını ayrıca gösterir. Bu itibarla bu fıkradan gazete kapatmak hükmünün tamamiyle tayyini ve verilecek cezanın da para cezası olması lâzım geldiğini arz ve teklif tderim.

NECATİ ERDEM (Muğla) — Bendeniz huzuru âlinizde muhbiri, muhabiri korumak için gelmedim. Muhbire ceza verilecekmiş, gazeteciyi ben himaye maksadiyle gelmedim. Ben elimizdeki kanunun ceza nazariyelerine muhalefet gibi

bir kusurdan kurtarmak maksadiyle ve hüsnüniyetle geldim. (Tabiî, elbette sesleri) Öyle ise benim söylediğim mutalâa doğrudur. Buna itiraz edilemez. (Cevap verecekler sesleri)

Bu kanunda haber alma, haber verme fiiline bir ceza tertip edilmiş değildir, kanunda böyle hiçbir madde yoktur. Bu kanunun suç saydığı şey yalnız ve yalnız neşirdir. Ben kanuna göre söz söylüyorum. Pekalâ suç neşir olunca neşreden kimdir, bunda mesul olan kimdir? 27 nci maddenin ikinci fıkrası bunlardan gazeteci ile neşriyat müdürünün mesul olduklarını sarahaten söylüyor. Fakat son fıkraya geldik mi gazeteci ile neşriyat müdürü fer'an zimedhaldir, diyor. Eski vasfını kaybediyor, binaenaleyh kanunun son fıkrası ikinci fıkrasına taban tabana zıttır.

Beyefendiler; sizin maksadınız muhbire, muhabire ceza vermek mi? peki ben de iştirak ediyorum. Muhbirin, muhabirin faili asli gibi ceza alması asıl fail olan naşiri faili aslilikten çıkarır mı? Neden kendi yazısiyle, kendi imzasiyle gazeteye makale veren, suçun bütün rollerini oynıyan muharrirle gazeteci bir araya geldiği zaman Türk Ceza Kanununun 64 ncü maddesi tatbik ediliyor da, bunlar hemfiil addediliyor, her ikisine aynı ceza veriliyor da bu gazteci ile neşriyat müdürü, muhabirle birleştiği zaman nasıl oluyor da faili aslilikten çıkarılıyor. Bunu müdafaa edemezsiniz, yanlıştır bu. Ya 64 ncü maddeye geleceksiniz ve muhbir ve muhabirin, neşriyat müdürünün faili asli ve hemfiil olarak cazalandırılıyor, diyeceksiniz. Bu da sakat olur amma, bu kadar sakat olmaz. Yahut muhbir ve muhabiri 65 nci madde ile fer'an zimethal mevkiine alacaksınız. Faili asliyi neşriyat müdürü olarfak göstereceksiniz. Bunun başka şekli yoktur. Kanunun bu suretle tashihini ve bu kusurdan kurtarılmasını istiyorum.

Düşünülsün, hukukçular gelsin, Süreyya Örgeevren'i çağıralım gelsin, burada izahat versin (Soldan gülüşmeler). Eski arkadaşımdır onun için çağırdım.

Bir de bendeniz, takma ad ile veya imzasız veya remizli imza ile yazı yazan kimseler mesuliyetten kurtulsun demedim. Kendi imzası ile yazı yazan muharrir, hem fiil sıfatı ile ceza alırsa takma imza ile veyahut imzasız veya remizli imza ile yazı yazanlar mesuliyetten kurtulur mu? Ben, böyle birşey söylemedim.

MÜNİR BİRSEL (İzmir) — Tahtakılıç söyledi.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Ben, şunu söyledim ki, bunların hüviyetlerini en büyük mülkiye âmiri ile Cumhuriyet savcısı istediği zaman sorabilir diyor kanun. Ne lüzumu var? Bu adam hüviyetini gizlemiş, kim bilir kimden korkuyor, yazı yazıyor, fikir hürriyetine nail olmak istiyor, efkârı umumiyeyi hazırlamak istiyor. niçin bu adamın hüviyetini ikide birde sorupta ifşa edüpte bu adamı iskarta etmek istiyoruz. Benim müdafaa ettiğim budur. Suç işlerse kanunların herhangi bir maddesini ihlâl ederse cemiyet hukukunu ihlâl ederse zaten Cumhuriyet savcısı durur mu? Ve ortaya bir yazı çıkmış imzası takma veya imzasız veyahut remizli bir imza taşıyor âmme hukukunu ihlâl etmiş ve ortada bir suç var müddeiumumi dururmu (20) kerre sorar takip ve tahkika geçer neden endişe ediliyor acaba bir suç vukua geldiği zaman bu adamın hüvviyetini bulmak müşkil mi zannediliyor? Hiç işkâl yoktur. Zaten bu imzasız yazının imzası gazete idarehanesinde mevcuttur. Şeriki cürümlerde ortadadır. Bunun hüvviyetini tahkik etmek, bunun aleyhinde takibat yapmak, buna ceza vermek müşkül bir iş midir? Bu kolaylık dururken suç işlendiği zamanda tahkikata geçilmesi lâzım gelirken bir mülkiye âmirinin herhangi bir fikiriyle, Cumhuriyet savcısının herhangi düşüncesi ile ikide birde, kimdir bu adam diye soruşturmak, bunun hüviyttini ifşa etmek, esasen bunlara yazı yazmak müsaadesini istilzam eden sebep ve hikmeti ortadan kaldırmak doğru olur mu?

EKREM ORAN (İzmir) — Yoktur böyle şey.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Metin böyledir. İsterseniz okuyayım. (Devam, devam sesleri).

BAŞKAN — Muhavere etmeyin rica ederim.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Her istediği zaman diyor kanun. Bendeniz şunu müdafaa etmek istedim. Bu «Her istediği zaman» sorulmamalıdır. Lüzum görüldüğünde, bu takma adla veya gizli imza ile yazılan yazılardan cemiyete bir zarar geldiği zaman sorulmalıdır. Ben bunu müdafaa ettim.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Otorite işlediği zaman hazırlanır bunun için bunun elbette bir hazırlanma devresi olacaktır.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Şuhalde...

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Ohalde.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Şuhalde takma adla, ya imza veya remizli imza ile neşre müsaade etmekteki hikmet kalır mı? O zavallı kendisini saklıyordu, sen sordun, ifşa ettin, olur mu? (Kim ifşa ediyor? Sesleri). Ne demek efendim, bir valinin bir kaymakamın, bir nahiye müdürünün.. Bir gazeteden sorduğu sual kendinde kalır mı? Bunu ketebe duymaz mı? Yazıları vali veya kaymakam kendi mi yazar.

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Bunlar okadar üzerinde durulacak mesele değil.

NECATİ ERDEM (Devamla) — üzerinde tam durulacak meseledir.

ABDURRAHMAN KONUK (Bursa) — Muhteram arkadaşlar; Matbuat Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının 27 nci maddesinde yapılan değişikliklerden iki nokta üzerinde bilhassa durmak istiyorum.

Hükümet, getirdiği tasarıda (neşriyatı fiilen idare eden) yerine, (yazı işlerini fiilen idare eden) tâbiri vardır. Bilindiği gibi Matbuat Kanununda mesuliyet gazete sahibiyle neşriyatı fiilen idare eden şahsa mutlak olarak teveccüh etmektedir. Yazışlerini fiilen idare eden kimdir? Bu kanunda dokuzuncu maddenin (D) fıkrasında beyannamede ismi yazılı olan şahıs olabilir. Bir de hakikaten neşriyat sırasında gazetede yazışlerini fiilen idare eden kimse de olabilir. Acaba 27 nci maddede mesuliyeti konulan gazete sahibinin yanında mesul olarak sayılan yazışleri müdürü 9 ncu maddenin (D) bendinde verilen beyannamede yazışleri müdürü olarak gösterilen şahıs mıdır? Yoksa suç sayılan yazının gazetede neşredildiği zaman fiilen yazı işlerini idare eden şahıs mıdır? Bugüne kadar bildiğimiz şey beyannamede ismi yazılan şahsın mesul olduğu merkezinde idi. Fakat bu usulün birçok mahzurları var. Bir takım kukla şahısların gazeteye yazışleri müdürü olarak gösterilip mesul tutuldukları ve fiilen yazışlerini idare eden şahısların mesul edilmedikleri görülmekte idi. Esasen müdürü mesullik müessesesi kaldırılırken takip olunan gaye de asıl fiili yapan faili bulmaktı. Ve mesul müdürlüğü kaldıran kanunun gerekçesinde bu nokta açıkça belirtilmekte bulunuyordu. Ve «neşriyatı fiilen idare eden» tâbiri kullanılmasına rağmen tatbikatta fiilen idare edeni derpiş etmekte bulunuyordu. Şimdi yeni tasarı, yazışlerini fiilen idare eden tâbirini, ifadesini; neşriyatı fiilen idare eden tâbirinin yerine koymaktadır. Fakat bu suretle biz maksada ermiş olmuyoruz. Bu ifade, bir kelime değişikliğinden ibaret kalıyor. Biz isterdik ki, vazı kanunun koyduğu ceza ile hakiki mesulü teeziye etsin. Her ne kadar üçüncü şahısın fiilinden doğan mesuliyettir, yazışlerini fiilen idare eden şahısın, beyannamede ismi yazılı şahsın mesuliyeti... Fakat yazışlerini fiilen idare etmediği birçok gazetelerde mevcut olan bir şeydir. Bu itibarla hatıra bu mahzuru önlemek için gelen birkaç nokta vardır. Acaba biz, yazışlerini fiilen hakikaten suç teşkil eden yazının neşredildiği sırada yapan kimseyi mesul edecek şekilde açmak yoluna gitsek ki, umumiyetle mahzur teşkil eden bir çare olabilir, bu itibarla iki mesuliyeti birden kabul ettirmek belki daha muvafıktır, yazışlerini fiilen idare edecek, Matbuat Kanununun 9 ncu maddesinin D bendine göre beyannamede bildirilen şahısla beraber eğer o şahıs suç teşkil eden yazı neşredildiği zaman gazetede yazışlerini fiilen idare etmiş ise mesele yoktur. Fakat umumiyetle yazışlerini idare etmedikleri ve hattâ gece ve gündüz ayrı, ayrı neşriyatı idare ettiklerinin bilindiğine göre hem beyannamede adı yazılı olan hem de tahkikat neticesinde fiilen idare edenlerin yazıları yazmış olanlarla birlikte şahsen mesul addedilmesi daha doğru olur.

Anonimlik hakkına gelince; arkadaşlar, anonimlik hakkı üzerinde bizim yeni tasarıda yapılan değişikliğin çok faydalı olduğu kanaatindeyim. Çünkü tatbikatta bir karanlık nokta vardır. Savcı, imzasız yazı sahibini soracak. Fakat sorupta ne yapacak? Cezai mesuliyeti var mıdır? Buna da ceza verilecek mi? Meselesi muallakta idi. Fıkra bunu tamamlamaktadır. Fakat anonimlik hakkı üzerinde biraz durmak isterim. Anladığıma göre anonimlik hakkında üç esaslı noktanın mevcudiyeti şarttır.

Birinci nokta; muharrirlerin imzasız, takma adla veya remizli imza ile yazı yazmanın serbest olması lâzımdır.

İkinci nokta; hiç kimsenin bu şekilde yazı yazan şahısların söylenmesi noktasında tazyik edilmemesi.

Üçüncü nokta da; sır saklandığı takdirde mesuliyet teveccüh etmemesidir.

Anonimlik hakkının lehinde ve aleyhinde pek çok sözler vardır. Meselâ, Fransız hukukçularından Garraud'nun şu sözü meşhurdur: «Bir şahın huzura çıktığı bir kalabalıkta konuşurken yüzünü peçelemek hakkı değildir. Bunun gibi bir şahıs bir gazetede yazı yazdığı zaman imzasını da açıkça atmak mecburiyetindedir ». Aksi tezi de kabul edip müdafaa edenler vardır ve dünya mevzuatı umumiyetle anonimlik hakkına riayet eder. Fransız kanununda anonimlik açıkça ve madde olarak mevcut olmamakla beraber imzalı, imzasız yazı yazan şahısların mesuliyeti kabul edildiği cihetle bunların kim olduğunu sormamakla beraber, yazı suç teşkil ettiği takdirde gerek Cumhuriyet savcısının, gerekse şahsı dâva hakkı olan şahsın tahkikatla bu yazıyı kimin yazdığını aramak hak ve salâhiyeti vardır. Son defa neşredilen İsviçre Ceza Kanununun 27 nci maddesinde anonimlik hakkının kaldırılması kabu edilmemiştir. Yani serbestçe yazı yazmak hakkı kabul edilmiş olduğu gibi, sır saklanması da kabul edilmiştir. Ancak Konfederasyonun istiklâli ve askerî emniyeti kaldıran noktalarda anonimlik hakkı, tanınmamış ve bu mevzularda müruru zaman da tanınmamıştır.

Bizim 1931 kanunumuzda, biraz evvel açıklandığı gibi, anonimlik hakkı ancak üç noktada kaldırılıyordu. 1938 de yapılan tadil bunu umumileştirdi ve C. Savcılığı da yine en büyük mülkiye âmiri tâbiri de kondu. Binaenaleyh, bugün noktai nazar olarak, iki tezden herhangi birisini müdafaa etmek mümkündür ve gayri hukuki olmaz. Kanaatımca bugünkü vaziyette ve memleketimizin hususiyetine nazaran, anonimlik hakkının bu şekilde muhafaza edilmesinde fayda vardır. Yalnız kanunun ifadesine daha sarih bir şekil vermek için; her istediği zaman sorabilir, kaydi yerine, sanıyorum ki, zaten maksat, her istediği zaman değil, tabiî ortada hiçbir şey yok iken, yazı yazanın adını sormak mevzuubahis olamaz. Takibatı müstelzim hallerde diyerek bunu tavzih edelim.

Bir de bazan şahsi dâva açmak icabeden haller var. Bu takdirde de şahsi dâva açmak salâhiyetini haiz olan kimsenin de, en büyük mülkiye âmiri ve Cumhuriyet savcısı gibi hüviyet sormak hakkını haiz olsun.

Üçüncü nokta olarak muharrirlerle muhabirler arasında mesuliyet bakımından bir farka işaret buyurdular. Bizim kanunumuz ve kabul ettiğimiz sistem, müteselsil mesuliyet sistemidir. Diğer memleketlerde olduğu gibi bir atlama kabul etseydik, o zaman muharriri, sahibe ve sahibi neşriyat müdürüne tercih ederek sebepler aradık. Kanunumuz asli fail olarak yazı işlerini fiilen idare eden zat ile gazete sahiplerini kabul etmiş muharrirleri de 64 ncü madde ile asli şerik kabul etmiş bunun faydası nedir? pek âlâ müteselsil mesuliyet koyar gazete sahibini muharrirleri ve neşriyatı fiilen idare edenlerin hepsini asli fail olarak mesul addedebilirdik Acaba neden muharrirleri gazete sahiplerinden ve neşriyatı fiilen idare edenlerden ayırıp bu iştirak bahsine koyduk. Bu madde yeni teklif edilmeyip eski madde olduğuna göre vaktiyle neden böyle yapılmış? zannediyorum bunun sebebi ağırlaştırma ve hafifleştirme hallerinde muharrirlere mesuliyet teveccüh etmesidir. Muharrirlerin mesuliyeti, sanıyorum ki asli iştirak mahiyetindedir. Ve bizim maksadımız muharrirden gazete sahibinden, neşriyatı fiilen idare eden den ziyade muhabiri mesul etmek değildir.

Anladığıma nazaran yapmak istediğimiz gazete sahibi ile neşriyatı fiilen idare eden şahısları fail olarak, muharrirleri asli iştirake göre hem fiil olarak, muhabirleri de fer'an zimedhal olarak mesul etmektir. Bunu açıklamak istedim.

ŞEFİK TUĞAY (Malatya) — Muhterem arkadaşım Ahmet Tahtakılıç, isimsiz veya takma adla veya remizle yazı yazanların doğrudan doğruya mesul tutulmalarını ve bu mesuliyetin yazı işleri müdürü ile gazete sahibine tahmilini ve binaenaleyh bu fıkranın tasarıdan çıkarılmasını teklif buyurdular. Bunun için, bendeniz bu nokta üzerindeki naçiz kanaatimi arzetmek için, söz aldım.

Takdir buyurursunuz ki esas itibariyle mesuliyet suçu tekvin eden kimseye aittir. Dimağında suç işlemek için mevzu yaratan kimsenin mesuliyeti hukukiyesini ön plânda göz önünde tutulmak lâzımgelir. Binaenaleyh suçu hazırlayan ve fakat imzasını dahi atmaktan çekinerek intişarını arzu eden kimsenin mesuliyeti, yazı işleri müdürünün veya yazı işlerini fiilen idare edenin mesuliyetinden daha evvel gelmek lâzım gelir. Bunun içindir ki sayın arkadaşımın fikirleri hukuki mesnetten mahrumdur.

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Sayın arkadaşım Behçet Kemal Çağlar'ın, parti faaliyetlerinin ve Meclis faaliyetlerinin ahenkli ola-

rak ve memleket menfaatine tevcih edilmiş olmasını istiyen sözlerini memnuniyetle kaydettim. Bu şekilde yapmış olduğu mukaddemeyi biz de memnunlukla dinledik. Fakat sonra takibeden sözleri mukaddemede izhar ettiği fikir ve ruha pek uygun düşmedi. Bu mukaddemeyi hemen takibeden sözlerinde «Ucuz kahramanlık, şeni havadisler imal etme makineleri, İzmir caddesi, şu ve bu...» gibi...

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Sizi tenzih ederek söyledim. Vaka zikrettim.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Bir çok sözlerle vatandaşlar haklarında suizannı dâvet edecek şekilde sözler söylediklerini - öyle kaldı hatırımda - işittik söylediği sözleri, öyle hatırımda kaldı, zannederim böyle söyledi.

Sözü sonra yanlış havadis meselesine naklederek birkaç misal verdiler. Şayet objektif ve âdil bir konuşma yapmış olsalardı, behemehal matbuatın heyeti umumiyesini ele alarak karşılıklı yapılan bu gibi neşriyatın hepisinden bahsederlerdi. Yalnız bir taraflı olarak konuşmak, tek ölçü kullanılmadığı fikrini vermektedir.

Yalan havadisi neşrinden aleyhte isnat ve iftiralarda bulunmasından Demokrat Partinin de Halk Partisi kadar ondan daha çok şikâyetleri vardır.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Çok güzel işte..

ADNAN MENDERES (Devamla) — Daha evvel söylediğim gibi memlekette halâ muhalefetin adı hiyanettir. Halâ muhalefet etmek, düşman amâline hizmet etmekle beraberdir. (Zannetmiyoruz sesleri). Birçok gazeteler vardur ki, tuttukları yol ve söyledikleri budur. Biz de şayet şikâyetlerimizi ortaya koymak ve delillerimizi göstermek hazırlığında bulunmuş olsaydık biz de şayet hazırlanıp bu şikâyetlerimizi ortaya koymak ve delillerini göstermek için hazırlık yapmış olsaydık, Behçet Kemal arkadaşımın yaptığı gibi, birçok misal ve nümunelerle bu kürsüye gelebilirdik. Bütün bunları okuyanların ve siz Meclis arkadaşlarımızın malûmatı vardır, neşriyatı elbette takip ediyor sunuzdur. Bu, yalnız Demokrat Partiye taraftar görünen, Demokrat Partiyi tutar görünen gazetelerde değil, bütün Türk matbuatında görünen şeylerdir. Arzum şudur ki, objektif olmak için, iki taraflı düşünmek, iki taraflı görmek ve âdil neticelere varmak icabeder.

Arkadaşlar; matbuat hürriyetinden bahsederken daimî surette daima matbuatın zararlarını ileri sürüyorlar. Matbuatın bazı zararları olduğunda hiç kimsenin şüphesi yoktur. Evvelce arzettiğim gibi, matbuat hürriyeti de başı boş bir hürriyet değildir. Bütün memleketlerde matblat hürriyetinin zararlarını mümkün olacak derecede bertaraf etmek için tedbirler almışlardır. Bunun bir iki asırlık edebiyatı vardır. Bütün bunların neticesinde vasıl olunan hakikat şudur : Matbuat hürriyetini ortadan kaldırmak veya matbuat hürriyetini yok denecek kadar tahdit etmek istiyorlar. Bu hal matbuatın zararlarından çok daha büyük zararlar getirdiği neticesine varılmıştır. Onun içindir ki, matbuat hürriyetinin lüzumuna inanarak tasarıyı ele almış, ve öyle konuşuyoruz. Arkadaşlardan bazıları şu hatlere gidilecek olursa matbuat hürriyeti bundan zarar görür, matbuat hürriyeti tahdide uğrar şeklinde konuşacak olurlarsa bunlara ucuz kahramanlık izafe edilmesi, vatan, millet, hürriyet gibi büyük kelimeler kullanıyorlar. Vatan, millet, hürriyet gibi büyük kelimelerle kuru gürültü yapıyorlar. Fikre kiymet vermekden uzaklaşıyorlar gibi isnatlarda bulunmak bilmem doğru olur mu?

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Tahta Kılıç bana isnatda bulundu, ben de kendisine cevap verdim. Size bir isnatta bulunmadım.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Asıl beni kürsüye çıkarmıya mecbur eden sebep Aydın'da vukua gelen bir katil hâdisesi münasebetiyle Sayın Behçet Kemalin söylediği sözlerdir. Aydın'da bir cinayet vâkı oldu bu cinayeti siyasi bir cinayet gibi göstermek istiyenler oldu. Bunun üzerine İçişleri Bakanının tekzibini, orada bir kelime sarfettiler - iyice anlıyamadım zannederim küstahca dediler, eğer böyle söylemişlerse yanlış söylemiş olacaklar - tekzibedildi, dediler. Tahmin etmem ki kendisi bu suretle söylemiş olsun. İçişleri Bakanlığının o tebliğinin bazı noktalarının hakikate uygun olmadığını, gazetecilere ifade eden bendenizdim. Söylediğim sözlerin ve yazdığım yazıların mesuliyetini her zaman takabbül edecek bir insan sıfatiyle kürsüye gelerek hesap vermek mecburiyetini duydum. İçişleri Bakanlığı tebliğinde dedi ki katil parabellum tabancası ile yapılmıştır; Çakırbeyli köyü Adnan Menderes'in çiftliğinin içindedir.

Katil ise şerir bir adamdır. Adnan Menderes'in kâhyasıdır. Ben bu üç noktayı hakikata uygun olmayarak vasıflandırdım. İçişleri bakanlığı bu tebliği yaptığı zaman resmî raporlarla pek âlâ biliyorlardı ki katil aleti olan silâh parebellum tabancası değil, bir otomatik silâh, veya hafif makineli silâhtır. Ben bunun böyle olduğunu ifade ettim.

İkinci olarak Çakırbeyli köyünün, Adnan Menderesin çiftliği içinde olmadığını ifade ettim. Bu da bir vakıadır. İçişleri Bakanının bu suretle söylediği sözler vakıaya uymuyor olduğu için ben tashih etmek mecburiyetini duydum. Doğruyu söylemek küstahlık olur mu?

Üçüncü olarak öldürülen adamın şerir olduğu ve bunun Adnan Menderes'in kâhyası olduğu ifade olundu. Bunu da reddettim. Şerir olduğu ifade edilen maktul, benim kâhyam değil idi. Eğer arkadaşım....

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Sizden bahsetmedim Menderes. Muhabirlerden ve muhbirlerden bahsediyorum. Milletvekillerini tenkit etmeği hatırımdan geçirmem.

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Çok güzel teşekkür ederim. Bir şey daha ifade ettim.

Dedim ki İçişleri Bakanının ifadesi âdeta katili himaye eder gibi bir eda ile yazılmıştı. Buna mukabil ben dedim ki resmî makamların, Devlet adamlarının katli, kaatili himaye eder gibi bir ifade kullanması dünyanın hiç bir yerinde görülmüş işlerden değildir. Ben de bunu burada tekrar etmekle hiçbir mahzur görmüyorum.

Şimdi sözlerimi yalan haberler meselesine intikal ettireceğim.

Görülüyor ki arkadaşlar yalan veya hakikata uygun olmayan sözler ve ifadeler sadece gazetelere, gazetecilere ait olmuyor. Resmî makamların da, kimseyi isnat altında bulundurmak kastim değildir, dünyanın her tarafında resmî makamların hakikate uymayan beyanlar yaptıkları hergün görülmekte olan hâdiselerdendir. Matbuatta yalan haberlerin çıkmasına karşı bunların büyük tehlike olduğu ileri sürülüyor, tedbirler alınmaktan bahsediliyor.

Hatırdan çıkarılmaması lâzımgelen bir taraf daha vardır arkadaşlar. Gazeteler yalan havadis neşrediyorlar. Yalan havadis neşreden gazeteler hep muhalif gazeteler midir? Bunlardan başka memlekette yalan havadis neşreden gazete yok mudur? İşini doğru dürüst ve açık görmek dâvasında olan Hükümetlerin matbuat hürriyetinden korkacakları hiçbir şey yoktur arkadaşlar. Çünkü Hükümetler yalan, isnad ve iftiralara karşı kendilerini müdafaa edecek silâhlarla esasen kâfi derecede mücehhezdirler. Hükümetlerin ellerinde en kuvvetli silâh hakikat silâhıdır. Gazeteleri vardır, teşkilâtları vardır, radyolar ellerindedir. Bütün bunları kullanarak fikirlerini, kanaatlerini, emellerini memleketin bir başından öbür başına sabahtan akşama yaymak imkânına sahiptirler.

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HASAN ŞÜKRÜ ADALI (Bolu) — Efendim; bir kere elimizdeki tasarıda eski kanunla yeni kanun arasındaki farkı tebarüz ettirmek lâzımdır ki yeni tasarının üzerinde lehte ve aleyhte konuşulan meseleleri anlamak kolay olsun.

Yeni kanun tasarısında Hükümetin değiştirme teklifi 27 nci maddede sadece (umumi neşriyat müdürü yerine (fiilen yazışlerini idare eden kimse) tâbirinin konmasından, bir de son fıkrada muhbirlerin mesuliyeti bahsinde (asılsız olduğunu bildikleri haberlerin musuliyeti bahsinde, asılsız olduğunu bildikleri ibaresinin) kaldırılmasıdır. Binaenaleyh bu iki ibareden başka maddenin esasına taallûk eden ve Matbuat Kanununda sorumluluk sistemini tesbit eden bütün esaslar aynen eski kanunda mevcut olan esaslardır. Hükümet, lâyihasında bu esaslar üzerinde Kamutaya bir tadil teklifi yapmamıştır. Bu tadil tasarısı komisyonlarda müzakere edilirken gerek Adalet gerek İçişleri Komisyonlarında prensip itibariyle, sadece tadil teklifleri üzerinde müzakere esası kabul edilmiş olduğundan tabiî olarak İçişleri Komisyonu da ancak tadil teklifleri üzerinde noktayı nazarını belirtmiş ve gerekçesinde de bu fikri belirtmiştir. Binaenaleyh burada 27 nci madde konuşulurken tadil teklifi yapılmıyan ve komisyonlarda müzakeresi geçmiyen gerek Hükümet, gerek komisyonlarca hiçbir tetkika tâbi tutlmıyan meseleler üzerinde lehte veya aleyhte müspet veya menfi bir mütalâayı, komisyon namına, dermeyan etmeğe imkân yoktur.

Arkadaşların bir kısmı bu mesuliyet sistemi üzerinde hukuki mütalâalar dermeyan ettiler. Sorumluluk meselesi üzerine lehte veya aleyhte şimdiye kadar çok konuşulmuştur. Sahibinin ve yazışlerini fiilen idare eden kimselerin, ressam-

ların, muhabirlerin mesuliyeti her zaman münakaşayı mucip olan ve mevzuatta sistemlere ayrılan bir dâva olmak hasebiyle gayet tabiî olarak lehte ve aleyhte birçok münakaşaların yapılması tabiîdir. Bu bakımdan, lehte konuşulanlarla aleyhte konuşan arkadaşlarım; Hükümetin tadil tasarısına ve komisyonların tadil raporlarına itirazdan ziyade 1938 senesi kanunu hakkında lehte ve aleyhte konuşulması gibi bir vaziyet hâsıl olduğunu komisyon namına tebarüz ettirmeği faydalı bulurum. Yalnız mevcut, sorumluluk sistemi üzerinde münakaşa yapılırken kanunda anlaşılmıyan bir nokta mevcut ise, bir sistem değişikliği mevzuubahis olamadan, bunların açıklanmasını faydalı addederiz.

Birinci fıkraya taallûk eden sahipler meselesi üzerinde arkadaşlarımız uzun uzadıya durdular. Sahip meselesinin Komisyonda konuşulması teklif olundu, fakat ekseriyet birçok maddeleri alâkadar eden bir mesele olması hasebiyle ve bazı hukuki neticeleri doğurması itibariyle bu mahzurun evvelce Hükümet tarafından tetkiki yapılması lâzım olduğunu ve komisyonlarda inceden inceye tetkik ile ve diğer maddelerle alâkası tesbit edilerek işe başlamak lâzımgeldiğini kabul etti.

Mesuliyet bahsinde 1938 kanununun ve bugün de tadili istenmeyen bu maddenin kabul ettiği sistem müşterek mesuliyet sistemidir. Burada bunun aleyhinde bazı arkadaşlar konuştular. ve sıraya tâbi olarak mesuliyeti sıralamak sistemi üzerinde ayrı ayrı mütalaalar dermeyan ettiler. Arzettiğim gibi bunun üzerinde komisyon adına bir münakaşa benim için mümkün değildir.

Anonimlik meselesi üzerinde de yazı yazanın mahremiyeti meselesi lehinde ve aleyhinde daima konuşulması mümkün olan meselelerden birisidir. Fakat burada koimsyon adına söyliyecek bir sözüm yoktur. Yalnız Necati Erdem arkadaşımız bir iki noktada tereddütlerini bildirdiler. Tavzih etmeği faydalı bulurum. Esas metin üzerinde kalmak şartiyle dediler ki, her istediği zaman savcı sormak hakkını haizdir. buradaki «her istediği zaman» müruru zaman daima baki kalmak şartiyle, her lüzum gördüğü zaman şeklinde tefsir edilmelidir. Çünkü bu tâbir; yeğliği makamlara, hiç bir suretle kendi tecessüs zevkini tatmin için sormak hakkını vermez. Burada yetkili makamlara verilen salâhiyet; bir suçun takibi salâhiyetidir. Binaenaleyh, suç mevcut olmadan yetkili makamın ister mülkiye âmiri olsun, ister savcı olsun bunu soramaz.

Sonra; « Mücbir sebepler » kaydının ilâvesini arzu ettiler. Esasen umumi hükümlerimizde mücbir sebeplerin daima hâkim nazarında makbul olmak imkânı mevcuttur. Binaenaleyh, burada ayrıca bir fıkra ilâvesine lüzum yoktur.

«Kasten», kelimesinin ilâvesini teklif eden arkadaşlara da cevap vermiş olmak için şunu arzedeyim. Mevzu mademki suçtur. O halde bu fiilin kaste makrun olması elbette lâzımdır. ve « veremezler » tâbiri yerine « vermezlerse » tâbiri vardır ki, bunun içinde esasen kasit unsuru mevcuttur. Burada Hasan Dinçer arkadaşımız maddenin sistemi baki kalmak şartiyle eski maddenin 1, 2 fıkrasının ilâvesini istediler, yukarıdaki 3 ncü fıkra ile 4 ncü fıkra arasındaki ahengi muhafaza etmek üzere yazı yazan muharrirlerle, resim yapan ressamlar şeklinde değiştirilmesini teklif ettiler. Komisyon bunu kabul ediyor.

Bir de 24 saati az dediler. İçişleri Komisyonunun ilâve ettiği, bu ibare gazete yazı işleri müdüriyle sahibinin cevap vermesi hususunda bir müddet takyit eder gibi görülmekle beraber, haddizatında yetkili makamların takibat işinde bir takdire gidememelerini temin edici bir müddet tâyinidir. 24 saatin 3 güne çıkarılmasında komisyon hiçbir mahzur görmez.

Bir de bir arkadaşım madem ki, Cumhuriyet savcıları bu takma adla ve remizli imza ile yazı yazan muharrirleri sorma hakkına maliktirler. O halde mülkiye âmirlerine verilen bu yetkiye neden lüzum var dediler?

Bizim Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununun 151 nci maddesinde mülkiye âmirlerine aynı zamanda takip ile mükellef oldukları suçları Cumhuriyet savcılarına tahrik ve tevdi etmek vazifesi verilmiştir. Mülkiye âmirlerinin bu hususta Cumhuriyet savcılarının yetkileri ile teçhiz edilmesi doğru olur. Aynı zamanda biliyorsunuz ki mülkiye âmirleri zabıtanın da âmiridir. Suçları takip bakımından aynı şekilde salâhiyetli bir mercidir.

Muhbirler meselesine taallûk eden son fıkra da, sistemde bir değişiklik meselesinin münakaşa edilmesi, Komisyonumuzda görüşülmemesi ve

hattâ Adalet Komisyonunda da görüşülmemiş olması hasebiyle burada Komisyon adına lehte veya aleyhte mütalâa dermeyanına imkân olmadığını tebarüz ettirmek doğru olur. 1931 yılında konulan bu fıkra yani muhbirlere ait kısmında Ceza Kanununun 64 ncü maddesine değil, 65 nci maddesine istinadedilmesi suçun ayrı mahiyet taşıması itibariyle daha ziyade yazı işleri müdürleri ile sahipleri korumak esasına dayanmaktadır. Zira bir muharririn yazdığı yazıyı, yazı işleri müdürü aldığı zaman bunu okumak imkânına her zaman maliktir. Bu bakımdan okuyup içinde suç unsuru bulunup bulunmadığını anlıyabilir. Halbuki Erzurum'dan veya Ankara'dan gönderilen bir haberi yazı işleri müdürünün derhal tahkik etmesine imkân yoktur. Bu vaziyet karşısında yazı işleri müdürü ve sahip hakkında tahfifî bir hükme gidilmiştir. Yani 1931 de vazu kanunun maksadı budur.

Bunu, tavzih için arzettim. Bu vaziyet karşısında komisyon bu maddeyi yüksek tasvibinize arzediyor ve eğer mesuliyet sistemi üzerinde bir tadil yapılması arzu ediliyorsa Ceza Kanunumuzda ve Matbuat Kanununun tamamı üzerinde yapılacak umumi bir revizyona bırakılması ve bu suretle Matbuat Kanununun birçok maddelerini alâkadar eden ve matbuat rejiminin en esaslı meselesi olan sorumluluk meselesinin daha esaslı tetkike tâbi tutulması daha münasip olur.

İÇİŞLERİ BAKANI ŞÜKRÜ SÖKMENSÜER (Gümüşane) — Sayın arkadaşımız Adnan Menderes'in beyanatı üzerine meselenin aydınlanması için söz almış bulunuyorum.

Arkadaşlar 18 Temmuz akşamı Aydın'da Çakırbeyli Çiftliğine bir kilometre mesafedeki bir kahvede bir katil hâdisesi oluyor. Bu katil hâdisesi, derhal siyasi bir renk verilmek suretiyle C. H. Partisine maledilmek isteniyor. Hâdisenin cereyan ettiği tarih seçime tekaddüm eden birkaç gün evveline tesadüf ettiği için böyle bir yayın halk efkârı üzerinde elbette çok kötü tesir bırakacaktı. Ödevleri üzerinde dikkatle, hassasiyetle duran sayın arkadaşım Hilmi Uran, derhal işe el koyuyor ve eldeki en seri vasıta olan telefonlarla muhabere ediyor, ilk malûmatı toplıyor. Ve Adnan Menderes arkadaşımızın da işaret etmiş olduğu tebliği yayıyor.

Şimdi benim burada anlatmak istediğim nokta şudur; bu tebliğde Çakırbey Çiftliği denilecek yerde Çakırbey köyü denmiş. Veyahut tabancanın adı Brovning değil de parabellom imiş. Mesele o değildir arkadaşlar. Mesele siyasi bir durum atfedilmek istenilen olayın alelâde bir katil vakası olmasıdır. Fakat ozamanın nezaketi, hassasiyeti nazarı itibara alınarak meseleye derhal siyasi bir renk verilmek ve olay bu şekilde C. H. Partisine yükletilmek istenilmiştir. Bunun böyle olmadığını vazıh olarak burada açıklamak zorundayım arkadaşlar. Nitekim bir hafta evvel hakikî fail bulunmuş, adalete teslim edilmiştir. Bu hakikî fail suçunu itiraf etmiş ve doğrudan doğruya maktullerden birisiyle olan münasebeti yüzünden bu katli yaptığını söylemiş, tabancası da tarlanın içinde bulunmuştur.

Benim tavzih etmek istediğim bilhassa şudur: Hilmi Uran arkadaşımızın yaymış olduğu tebliğ, vakanın siyasi mahiyeti taşıyan bir vaka olmadığını ve doğrudan doğruya İsparta vakasında yani Abdullah Demiralay vakasında olduğu gibi âdi bir suç olduğunu tesbit etmiştir. İlk haberde herhangi bir nokta yanlış yazılmış olabilir. Bir tabanca kurşununun hangi tabancaya ait olduğunu tesbit etmek teknik bir iştir. Bu da kolay birşey değildir. Bu gibi suç vasıtaları enstitülerde tetkik edilir, kurşunun hangi nevi tabancaya ait olduğu ovakit tahakkuk eder. İlk anda gözle görülen tabanca fişengi şu veya bu tabanca fişeğine benziyebilir. Broning değilde bilmem parabellom denilebilir. Neşriyatın bidayette böyle yapılmış olması bizi asla aldatmaz, bu tebliğin kıymetini de azaltmaz ve işin mahiyetini değiştirmez tebliğ olayın hiçbir siyasi mahiyet ve vasfı haiz olmadığını tebarüz ettirmek için yayıldığına göre değerini olduğu gibi korumaktadır. (Alkışlar).

BAŞKAN — Kifayeti müzakere hakkındaki takriri okutacağım.

SÜREYYA ÖRGEEVREN (Balıkesir) — Reisbey, kifayeti müzakere aleyhinde söyliyeceğim.

BAŞKAN — Evvelâ önerge okunsun, ondan sonra...

Yüksek Başkanlığa

27 nci madde hakkındaki müzakere yeter. önergemin oya konmasını arz ve teklif ederim.

Kastamonu Milletvekili
Dr. Fahri Ecevit

BAŞKAN — Buyurun.

SÜREYYA ÖRGEEVREN (Balıkesir) — Arkadaşlar; müzakereyi gayri kâfi görüyorum. Çünkü, bu madde üzerinde hukuki bilgilere, hu-

kuki kaidelere dayanarak, sırf ilmî mahiyette vâkı tartışmalar arasında beni bu kürsüye çıkaran, fakat salonu terketmesinden, dersini almış olduğunu zannettiğim Necati arkadaşım ki, çok eski ve sevdiğim bir arkadaşımdır, dediler ki bu maddenin başındaki fıkralarla en son fıkra arasında hukuki kaideler ve nazariyelere göre, hukuki bir tezat ve tenakuz teşkil eden bir esas mevcuttur.

Maalesef, beni kürsüye çağırmasına vesile olan bu kanaatı izhardan sonra müzakere kâfi görülürse söz söyliyecek arkadaşlarım açık ve sarih olarak ilmî ve hukuki mahiyette bu iddiayı karşılayacak ve bizim umumi efkârımızı, millet efkârını tatmin edecek bir karşı mütalâa serdetmiyecektir.

Arkadaşlar basın ve yayın işinin hassasiyeti ve Türk umumi efkârının bu mesele üzerinde ne kadar dikkatle, hassasiyetle durduğu hepimizce belli iken böyle bir kanunun içerisinde bulunan ve ceza hükümleri failleri arasında ki farkı gözetmeleri veya gözetmemeleri hukuki kaide ve esaslara göre gerilik, yanlışlık, aykırılık, tezat teşkil eden iddiaları ya sonradan kabul etmek veya ona göre düzeltmek veyahut bunların varit olmadığı hakikatini ilmî ifadeler ve hukuki, mukni delillerle gerek kendimize ve gerek umumi efkâra ikna etmek suretiyle söylemek mecburiyetindeyiz.

Eğer kifayet aleyhinde söylenecek sözlerin esas meseleye taallûk etmemesi hükmü Nizamnamei dahilî ahkâmında olmasa idi belki Necati Erdem arkadaşımın hukuki fikir ve kanaatına iştirak edecek esas iddiasının isabetine ait olan mutalâatımı onun gösterdiği ve gösteremediği müberrah delillerle kararımı verecek, belki iştirak edeceğim kısımlar olacaktı. Yahut bu iddiasının vârit olmadığını ispat edecek kendisine kati deliller verecektim.

Mademki böyle bir mevzu açılmıştır. Konuşalım (Konuşalım sesleri).

Son fıkranın her iki komisyonda, Adalet ve İçişleri Komisyonunda üzerinde vâki itirazlara rağmen durulup konuşulmadığını İçişleri Komisyonu Sözcüsü arkadaşım buradan kendiliğinden beyan etti. (Tadil harici konuşulmadı, dedi sesleri).

Burada ben şunu söyliyeyim diye, kendi fikirlerini de ilâve ettiler. İşte bu sebeplerden dolayı bana hâkim olan bu mülâhazanın ve ilmî kanaatımın bana tahmil ettiği mecburiyet dolayısiyledir ki bu müzakere kâfi görülmemelidir. Necati Erdem arkadaşımızın hukuk esaslarına dayanarak yaptığı beyanları daha açık, daha kesin hukuki ilmî delilleriyle tebellür ettirilmelidir. Onun için müzakere gayrikâfidir (Kâfidir sesleri).

BAŞKAN — Müsaade buyurun komisyon sözcüsü tavzih etsin.

İÇİŞLERİ Ko. SÖZCÜSÜ HASAN ŞÜKRÜ ADAL (Bolu) — Efendim, doğrudan doğruya İçişleri Komisyonu sözcüsüne taallûk eden bir mesele var. Doğrudan doğruya bir iddia ve itham altındayım. İzah edilmemiş bir kanun hakkında rey verecek vaziyete geliyorsunuz.

Süreyya Örgeevren arkadaşım dediler ki; hukuk esaslarına aykırı olarak iddia edilen bir kanun tasarısı üzerinde cevapsız bırakılan noktalar vardır. Bu da umumi ceza hükümlerine muhalifdir. Arkadaşlar, ben fazla izahat vermeğe lüzum görmedim. Elbette, matbuat suçlarından takib edilen usul ile umumi ceza prensipleri bir değildir ve matbuat suçlarından dolayı ayrı bir mesuliyet sistemi mevcuttur.

Çünki, müsaadenizle izah edeyim bu meseleler tabiî uzun uzadıya konuşulmuş meselelerdir. Burada matbuat suçlarının unsurları, müşterek suçlardaki unsurların aynı değildir. Burada madi ve mânevi unsurlar vardır. Bir de aleniyet unsuru vardır. Bu farklar dolayısı ile ayrı bir sorumluluk şekli mevcuttur. Bu hususta üç sistem vardır. (Soldan kâfi sesleri).

Tasdi etmemek için izah etmiyeceğim. Bizim kabul ettiğimiz sistemi arzettim. Bu itibarla tadil teklifinin aleyhindeyiz.

Tadil edilmesi istenen hususlar olabilir, istenmiyen hususlar olabilir. Tatbikatta bir noksanlık mevzuubahis olmadığı zaman artık onun üzerinde işlemeğe komisyon bir tadil teklifi de olmadığı için, lüzum görmemiştir. (Soldan kâfi sesleri).

Zannederim komisyon noktai nazarını izah etmiştir. (Soldan etti sesleri).

BAŞKAN — Kifayet önergesini oya arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kifayet kabul edilmiştir.

Şimdi değiştirgeleri okutuyorum.

17 . IX . 1946

Yüksek Başkanlığa

Kürsüde arzettiğim sebeplerden dolayı Mat-

buat Kanununun bazı maddelerinin tadiline dair tasarının 27 nci maddesinin 4 ncü, 5 nci ve 6 ncı fıkralarının tay edilmesini teklif ederim.

Muğla Milletvekili
N. Erdem

Yüksek Başkanlığa

16 . IX . 1946

Müzakere konusu olan Matbuat Kanununun 27 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederiz:

Madde 27. — Her gazete veya mecmuanın neşriyatından doğan mesuliyet, yazı işlerini fiilen idare eden zat ile bu gazete veya mecmuanın sahibine aittir.

Muharrirler kendi imzalarını taşıyan yazılardan ve ressamlar imzalariyle çıkan resimlerden dolayı gazete veya mecmuanın sahibi ve yazı işlerini fiilen idare edenle birlikte Türk Ceza Kanununun 64 ncü maddesinin birinci fıkrası mucibince şerik sayılırlar.

Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile neşrolunan yazılar memleketin dâhili ve haricî emniyetine ve askerî esrarına ait olursa muharrirlerinin hüviyetlerini Cumhuriyet savcısı gazete veya mecmuanın sahibinden ve yazı işlerini fiilen idare eden kimseden sorabilir. İstenilen bu malûmatı vermezler veya yanlış olarak verirlerse gazete veya mecmua mahkemeden alınacak kararla kapatılır ve neşriyatın mahiyetine göre yapılacak kanuni takip hariç olarak bundan dolayı bir aydan eksik olmamak üzere hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Şukadar ki, takibat yapılmadan evvel istenilen malûmat bildirilecek olursa tereddüp edecek cezanın yarısı indirilir.

Muhbir, muhabir ve muharrirler tasni ettikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan mesul olup gazete veya mecmuanın sahibi ile yazı işlerini fiilen idare eden kimsede bunlarla birlikte Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince mesul olurlar.

Kütahya Milletvekili Adnan Menderes

Kütahya Milletvekili Ahmet Tahtakılıç

Yüksek Başkanlığa

27 nci maddenin 4, 5 nci fıkralarının aşağıda yazılı olduğu şekilde düzeltilmesi arz ve teklif olunur.

«Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile intişar eden yazı ve resimlerin muharrir ve ressamlarının hüviyetlerini Cumhuriyet savcısı takibata lüzum gördüğü ahvalde gazete veya mecmuanın sahiplerinden ve yazı işlerini fiilen idare edenlerden sorabilir.»

İstenilen bu malûmatı makbul bir sebeb olmaksızın 3 gün içinde vermezler veya kasten yanlış olarak verirlerse neşriyatın mahiyetine göre yapılacak kanuni takip hariç olarak bundan (100) liradan (500) liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılır.

17 . IX . 1946
Afyon Milletvekili
Hasan Dinçer

BAŞKAN — Değiştirgeleri arzettim. Bu üç değiştirgeden evvekisi bazı fıkraların tayyı hakkındadır; sonra maddelerin tamamiyle değiştirilmesi, sonra da kısmen son fıkra ve ondan evvelki fıkraların değiştirilmesi hakkındadır. Bu değiştirmelere tay takaddüm ettiği için...evvelâ Necati Erdem arkadaşımızın tay hakkındaki değiştirgesini okutup oyunuza arzedeceğim.

(Muğla Milletvekili Necati Erdem'in değiştirgesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Değiştirgeyi dikkate alanlar işaret buyursun... Almıyanlar... Değiştirge dikkate alınmadı.

Şimdi maddenin tamamen değiştirilmesini istiyen değiştirgeyi okutuyorum. Ahmet Tahtakılıç ile Adnan Menderes'in değiştirgesidir.

(Kütahya Milletvekilleri Ahmet Tahtakılıç'la, Adnan Menderes'in değiştirgeleri tekrar okundu.)

BAŞKKAN — Bu değiştirgeyi de oyunuza arzediyorum. Kabul edenler işaret buyursun... Etmiyenler... Dikkate alınmamıştır.

Şimdi Afyon Karahisar Milletvekili Hasan Dinçer'in kısmen değiştirmeyi öne süren teklifini oyunuza sunacağım.

(Hasan Dinçer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu değiştirgeyi dikkate alanlar... Almıyanlar... Dikkate alınmamıştır.

Necati Erdem arkadaşımızın ikinci bir değiştirgesi var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Matbuat Kanununun tadiline dair tasarının 27 nci maddesinin son fıkrasının aşağıdaki şeşilde değiştirilmesini teklif ederim.

«Muhbir, muhabir ve muharrirler verdikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan mesul

olup gazete veya mecmuanın sahibi ve yazışlerini fiilen idare eden kimselerle birlikte Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince mesul olurlar.»

Muğla Milletvekili
Necati Erdem

BAŞKAN — Değiştirgeyi dikkate alanlar... Almıyanlar... Değiştirge dikkate alınmamıştır.

Maddede gereken düzeltmeler yapıldı mı?

İÇİŞLERİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ HASAN ŞÜKRÜ ADAL (Bolu) — Düzeltmeleri arzettim.

Birisi (Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile intişar eden yazı ve resimlerin muharrir ve ressamlarının hüviyetleri mahallin...) yolundaki tashihtir. Bir de (24 saat), (Üç gün) olacaktır.

Madde 27. — Her gazete veya mecmuanın neşriyatından doğan mesuliyet yazı işlerini fiilen idare eden zat ile bu gazete veya mecmuanın sahibine aittir.

Muharrirler kendi imzalarını taşıyan yazılardan ve ressamlar imzalariyle çıkan resimlerden dolayı gazete veya mecmuanın sahibi ve yazışlerini fiilen idare edenle birlikte Türk Ceza Kanununun 64 ncü maddesinin birinci fıkrası mucibince şerik sayılırlar.

Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile çıkan yazı ve resimlerin muharrir ve ressamları da geçen fıkra hükümleri dairesinde mesuldürler.

Takma adla veya imzasız veya remizli imza ile intişar eden yazı ve resimlerin muharrir ve ressamlarının hüviyetlerini mahallin en büyük mülkiye âmiri veya Cumhuriyet savcısı her istediği zaman gazete veya mecmuanın sahiplerinden ve yazı işlerini fiilen idare edenlerden sorabilirler.

İstenilen bu malûmatı 3 gün zarfında vermezler veya yanlış olarak verirlerse gazete veya mecmua intişar etmekte bulunduğu takdirde mahkemeden alınacak kararla kapatılır ve neşriyatın mahiyetine göre yapılacak kanuni takip hariç olarak bundan dolayı üç aydan eksik olmamak üzere hapis cezasiyle cezalandırılırlar.

Şukadar ki, takibat yapılmadan evvel istenilen malûmat bildirilecek olursa terettüp edecek cezanın dörtte üçü ve takibat esnasında bildirilmişse yarısı indirilir.

Muhbir, muhabir ve muharrirler verdikleri haberlerin neşrinden doğacak suçlardan mesul olup gazete veya mecmuanın sahibi ile yazı işlerini fiilen idare eden kimse de bunlarla birlikte Türk Ceza Kanununun 65 nci maddesi mucibince mesul olurlar.

BAŞKAN — Maddeyi yapılan düzeltmelerle birlikte kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Şimdi 30 ncu maddenin müzekkeresine geçiyoruz..

Adalet Komisyonu teklifinin müzakereye esas olmasına evvelce karar verilmişti onu okutacağım.

Madde 30. — Millî hisleri inciten veya bu maksatla millî tarihi yanlış gösteren yazıları neşredenler 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasiyle cezalandırılırlar.

Türk Ceza Kanununun 159, 266 ve 268 nci maddeleri hükümleri dışında sıfatlarından ve memuriyetlerinin veya vazifelerinin ifasından dolayı Büyük Millet Meclisi veya Bakanlar Kurulu veya resmî heyetler üyelerinden veya Devlet memurlarından hepsinin müphem ve suizannı dâvet edecek mahiyette mütecavizane yazı ve resimlerle şeref ve haysiyetlerini ihlâl edenler aşağıda yazılı olduğu üzere cezalandırılırlar:

Bu fiil ve hareketler:

1. Büyük Millet Meclisi veya Bakanlar Kurulu üyelerinden biri veya birkaçı veya hepsine karşı işlenmiş ise verilecek ceza altı aydan iki seneye kadar hapis ve 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasıdır.

2. Resmî heyetler üyeleriyle Devlet memurlarından biri veya birkaçı veya hepsi aleyhinde işlenmiş ise verilecek ceza üç aydan bir seneye kadar hapis ve 50 liradan 200 liraya kadar ağır para cezasıdır.

BAŞKAN — Madde hakında mütalâa var mı?

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Muhterem arkadaşlar; tasarının umumi heyeti hakındaki izahlarım sırasında yüksek tasvibinize sunulmuş olan tasarıda matbuat hürriyetini kaldırıcı veya tahdit edici herhangi bir hüküm bulunmadığını, bütün maddelerdeki unsurları ayrı ayrı tahlile

tâbi tutarak izah eylemiş ve Demokrat Parti mensubu arkadaşlarm arzuları üzerine de en liberal ve demokrat sayılan Devletlerdeki mevzuatın her maddeye taallûk eden metinlerini bu kürsüden okumuştum.

Arkadaşlar; tasarının 30 ncu maddeye kadar olan hükümleri, ruhsatnamenin kaldırılması, teminat parasının alınmaması, tahsil kaydının aranmaması gibi ileri bir görüşün ifadesi olduğundan en ufak bir tereddüt ve şüpheye mahal yoktur.

30 ncu maddeden sonraki hükümlere gelince, bendeniz bu hükümlerin dahi, iddia edildiği gibi, matbuat hürriyetini imha eylemediğini, kaldırmadığını, söz ve tenkit hürriyetini en ufak bir şekilde tahdide tâbi tutmadığını hukuki mesnet ve delilleriyle arzetmek için huzurunuza çıkmış bulunuyorum.

Arkadaşlar; bu neviden iddialar öne sürülürken bunun metin üzerindeki ibarelere dayanılarak, hukuki mesnetleri öne sürülerek yapılması zannederim, Millet Meclisindeki müzakelerin vekar ve ciddiyeti bakımından takibi zaruri olan bir usuldür. (Soldan bravo sesleri).

Arkadaşlar, matbuat hürriyetinin bağlandığı, imha edildiği veya ortadan kaldırıldığı hakkında bir taraflı olarak yapılan neşriyatta, bunun imha edilmediği yolunda bu kürsüden beyan olunan delillere yer verilmemesi, efkârı umumiyenin bu mevzu hakkında doğru bir fikir edinmesine imkân vermemiştir.

Arkadaşlar, millet hâkimdir ve millet hükmünü verecektir diyoruz. Bir hâkime bir dâva arzedilirken yalnız bir tarafın delilleri mi iradolunur? Hâkimden tek taraflı izahlarla isabetli bir hüküm istihsaline imkân var mıdır? Binaenaleyh bendeniz öyle zannediyorum ki, bu dâva hakkında hakikaten efkârı umumiyeyi tenvir maksadı güdülüyorsa hürriyetin imha edildiği hakkındaki beyanlar ortaya atılırken hiç değilse onun imha edilmediği hakkındaki delillerin de millet huzurunda aynen ifadesi zaruridir (Soldan bravo sesleri).

Hürriyet imha ediliyor veya edilmiyor bunlar birtakım umumi sözlerdir. Hangi ceza maddesinin hangi unsurunun hürriyeti kayıtladığının vuzuhla beyanı lâzımdır. Bunu burada ifade buyurmalarını rica ediyorum. Ancak bu şekildedir ki, ciddî bir tarzda münakaşa edilebilir. Kendilerinin soracakları bütün suallere Yüksek Meclisin teknik bir komisyon sözcüsü sıfatiyle cevap vermeğe âmadeyim. Eğer sordukları suallere vereceğim cevapların mesnetleri zayıf veya kendilerini tatmin etmediği görülecek olursa bunları yeni baştan ve diledikleri kadar izaha hazırım.

Arkadaşlar, matbuat hürriyeti kaldırılırken bunu kaldırılmamış gibi göstermek hiçbir ciddî adamın bu kürsüden müdafaa edebileceği birşey değildir ve neye yarar arkadaşlar. Böyle bir müdafaaya kalkışmakla Yüksek Meclisin idrâk ve izanından şüphe gibi büyük bir gaflete düşülmüş olur. Binaenaleyh hürriyet kaldırılmıştır. Artık hiçbir yazı yazılmıyacaktır, denildiği zaman bunun da delillerinin vuzuhla beyanı bu bakımdan da zaruridir. Ve kayıtlanmamış bir hürriyeti kayıtlanmış gibi göstermek aynı suretle gayriciddî ve bu kürsüye yaraşmıyan bir hareket olur.

Arkadaşlar; Her şeyden önce bir hususu tebellür ettirmek isterim. Nasıl ki suç işliyen vatandaşları tenkil eden, onları hürriyetinden mahrum bırakan Ceza Kanunları, Türklerin tabiî hak ve hürriyetilerinden olan şahsi masuniyeti ihlâl edici veya kaldırıcı sayılmazsa, aynı suretle kanunda suç sayılan fiillerin yayım yolu ile işlenmesini ceza tehdidi altında bulundurmak basın hürriyetini kayıtlayıcı telâkki edilemez. Binaenaleyh ceza hükümlerini mahiyetleri itibariyle tahlile tâbi tutmak zarureti vardır.

Bendeniz bir hususu merak ediyorum. Sayın Menderes arkadaşım tenvir buyurmak lûtfunda bulunurlarsa kendilerine çok müteşekkir kalacağım.

Tasarının kabulü halinde artık basın hürriyeti ortadan kaldırılmış, söz hürriyeti ve tenkid hürriyeti kalmamış olacaktır denildikten sonra tasarının kanuniyet iktisabını mütaakıp intişar edecek olan gazetelerde bütün halk, basın hürriyetinin ve söz hürriyetinin olduğu gibi dip diri durduğunu gördüğü zaman, bunu acaba nasıl izah edebilecekler ve halka ne diyeceklerdir. (Soldan, bravo sesleri.) Doğrusu bunu merak ediyorum. Her şuurlu vatandaş hani bize, basın hürriyeti kaldırılmıştı demiştiniz, işte söz hürriyeti de tenkid hürriyeti de olduğu gibi yerindedir. Bu iddiaların mesnedi neydi? diye kendi kendisine bir sual sormıyacak mıdır? Acaba o zaman, hürriyet mefhumu esatirî bir

şeydir, öldükten sonra kendi kendisine dirildi mi diyeceklerdir. Bu tasarı, hürriyeti öldürmüş ise kanuniyet kesbetmesinden sonra en geniş bir hürriyet fikrinin mevcudiyetini gösteren yazıların intişar etmekte olmasını nasıl izah edebileceklerdir?

EMİN SAZAK (Eskişehir) — İnşallah, inşallah.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Arkadaşlar, hakikatın kendisinde mündemiç yenilmez bir kuvveti vardır. Nasıl olsa meydana çıkar. İsterlerse bir taraflı yazsınlar isterlerse delillerden hiç bahsetmesinler, fakat hakikat kendisinde mündemiç kuvvetiyle olduğu gibi bunu meydana çıkaracaktır. Hiçbir endişemiz yoktur. (Soldan bravo sesleri alkışlar.) Sayın Menderes arkadaşım Türkiye'de günde 150 bin gazete neşredildiğini söyledi.

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Tahmin olunabilir dedim.

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Evet rakam mevzuubahis değildir. Şimdi arkadaşlar, bu tasarı mer'iyet mevkiine girdikten sonra her gün bu iddiaların ne kadar mesnetsiz olduğu günde 150 bin defa tekzip edilmiş olacaktır. Çünkü söz ve tenkid hürriyeti yaşar olduğu görülecektir. (Soldan bravo sesleri, alkışlar.)

EKREM ORAN (İzmir) — Efendim bendeniz 30 ncu maddede yapılan tadilât hakkında söz almış bulunuyorum. Bu tadilât iki noktaya inhisar etmektedir. Ancak mâruzatımın iyi anlaşılabilmesi için bazı noktaları daha evvelden izah etmekliğime, arkadaşlarımdan müsaade vermelerini rica edeceğim.

Efendim bendeniz isim zikretmeden konuşmağı tercih edeceğim. Hitap etmek istediğim arkadaş elbette ki söylenen sözün kendisine ait olduğunu anlıyacaktır ve yine o arkadaşı dinliyen heyeti umumiye de kimden bahsettiğimi takdir buyuracaktır. (Soldan gülüşmeler.)

Amma o arkadaş tasrih etmekliğimi emir buyururlarsa emirlerini de yerine getirip cevap vereceğim.

Şimdi efendim bazı arkadaşlarımız bu tasarı münasebetiyle matbuat hürriyetinin hiçe indirildiğini burada açıkça beyan ettiler. Zaten demin söz alan Şinasi arkadaşım aynen bunu izah ettiler ve dediler ki, canım şu hürriyetin boğulduğu noktayı gösterin de kurtaralım. Hakikaten bendenizin de istediğim odur; amma yine bendenizin söz söylerken prensip olarak aldığım bir nokta vardır. Söylenmiş olan şeyleri tekrar etmek arkadaşlarımın üzerinde iyi bir tesir yapmıyacağı kanaatiyle daima o cihetleri mahzuf geçerim. Bu itibarla bu nokta hakkında arkadaşım tarafından söylenmiş olan sözleri tekrar etmiyeceğim.

Şimdi bazı arkadaşlar dediler ki, yalan havadisten korkulacak ne vardır; onların söylediği yalanları yüzlerine vurmak suretiyle bu yalan havadislerin önüne geçilebilir. Doğrudur amma önüne geçilemiyecek vaziyetler olur. Meselâ demin İçişleri Bakanının mevzuubahis ettikleri bir Koçarlı hâdisesi vardır. İsmi yanlış telâffuz etmiyorsam bu, İzmir Matbuatında Koçarlı hâdisesi diye intişar etti. İşte bu Koçarlı hâdisesi demin ismi de zikredilen bir yere bir kilometre mesafede bir kahvede vukubuluyor ve orada bir vatandaş öldürülüyor. O tarih demin de söylendiği gibi 18 Temmuz tarihidir. Yani seçime takaddüm eden üç gün içinde vaka olmuştur. Ve gayet tabiî olarak 19 temmuzda, yani seçime takaddüm eden iki gün evvelinden gazetelerde intişar etti. Bu havadis İzmir matbuatından olan ve İzmir'de intişar eden ve adı İzmir olan gazeteden şu suretle intişar etti «Parti işlerine kan karıştı» Türk milleti şuurlu bir millettir, bunda elbette ne bizim ne harici hiç kimsenin şüphesi yoktur. Şimdi Demokrat Partiden olduğu söylenen maktulün katlinde parti işlerine kan karıştı denildiği zaman bunun muhalifi olan, Demokrat Partinin muhalifi olan parti tarafından, hiç kimsenin terviç etmiyeceği çok kötü göreceği bu kabîl fiili vukua getirmiş olduğu atfı isnadı meydandadır.

BAŞKAN — Konu içinde konuşunuz.

EKREM ORAN (Devamla) — Konu içinde söyliyorum.

Arkadaşlar dediler ki, yalan havadisin ne ehemmiyeti vardır, bu düzeltilir.

BAŞKAN — O madde geçti efendim.

EKREM ORAN (Devamla) — Müsaade buyurun, oraya geleceğim. Mâruzatımın tam anlaşılabilmesi için elbetteki bazı noktalara temas etmek mecburiyetindeyim. Amma makamı riyaset, bu suretle konuşma diye beni meneder de..

BAŞKAN — Mecbur oluyorum, vazifemdir, konuya dâvet etmek, İçtüzüğün beni mükellef kıldığı vazife budur, ne yapayım.

EKREM ORAN (Devamla) — Efendim, bu maddeye temas eden nokta şudur; gerek Millet Meclisi, gerek Bakanlar Kurulu veya resmî heyetler üyelerinden veya Devlet memurlarından ad zikretmiyerek bir veya bir kaçının veya hepsinin müphem ve suizannı dâvet edecek mahiyette mütecavizane yazı... Burada ilâve olunan şey bir kaçının veyadan sonra hepsinin kelimesinden ibarettir. Şimdi acaba böyle bir ilâveye lüzum var mıdır, yok mudur? Mâruzatımın büyük bir kısmını Makamı Riyasetin ihtarı üzerne bırakmak mecburiyetinde olduğum için yalnız bu kısım üzerindeki mâruzatımı arzedeceğim.

Arkadaşlar, bendenizin söylemek istediğimi, tam mânasiyle arkadaşlarıma anlatabilmek için müsaadenizle bir gazeteden bir fıkra okuyacağım. (Adı ne? sesleri) Adını da söyliyeceğim.

Dün Nazım poroy arkadaşımız bir fıkra okurken yine bir arkadaşım buyurdu ki, bir fıkra okuyorsunuz, bundan ne çıkar? Halbuki bunu çok teaddüt etirmek kabildir. İşte bunlardan birisini de bugün bendeniz okuyacağım. Amma yalnız Nazım Poroy arkadaşımın okuduğu fıkra ile bizim intişarımın önünü almak istediğimiz fıkra da bundan ibaret değildir. Bunu da izah etmek, tekrar etmek mevkiindeyim.

Efendim bu fıkra bendenizin anlayışıma göre o kadar galizdir ki huzuru âlilerinde okumayı dahi hicab aver telâkki etmekteyim. (Okuyuver mademki millete hitap edilmiş sesleri).

Fakat hakikatlerin tavazzuh edeceği yerin en yükseği huzuru âliniz olduğu için bu hicaba katlanarak bunu huzuru âlinizde müsaadenizle okuyacağım. (Oku, oku sesleri).

Efendim, bu gazete İzmir gazetesidir.

(Tarihi kaç sesleri).

Tarihi 28 Temmuz 1946 Pazar.

Serlevhası: (Nesebi sahih olmayan çocuk).

Yalnız istitraden şunu da arzedeyim ki bu kötü fıkraları yazan insanların kalemleri de çok kötü, düşüklükler var. Fakat bendeniz buradaki metne sadık kalmak için fıkrayı o yanlışlıkları ile beraber okuyacağım. Yanlış okuduğum zehabına düşülmemesini rica ederim.

«Medenî Kanunumuzun 8 nci babı bu yukarıki başlığı taşır. Demokrasiye intikalimizi ilk doğuma benzetecek olursak nevzadın ana ve babasını tâyin etmek icabedecektir. Bir bakireden farksız olan Türk Milleti çocuk doğması için sandık başında bütün safiyetiyle yattığını, sandık meşru izdivacını C. H. P. nin fütursuzca ve iffetini telvis etmek suretiyle, zorbalıkla ırzına geçerek..

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Namussuz..

EKREM ORAN (İzmir) — İstemediği bir mukarenetten bugünkü mahlûk doğdu. Yani sizler ve bizler doğduk.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Tu....

EKREM ORAN (Devamla) — Bugün bu fıkra gazetede intişar etmiştir. Fıkraya devam ediyorum. Bugün ana bütün ıstıraplariyle başbaşadır. Zavallı ana

CEMİL SAİD BARLAS (Ğazianteb) — Aslı Holivutta.

EKREM ORAN (Devamla) — Zalim zorba, her ikinizi de Türk tarihinin sayfaları kaydedecektir. Türk tarihi ana için sâf, mâsum, zorba ve zampara için de küstah, viedansız diyecektir.

ATIF ESENBEL (Malatya) — Bu fıkra cezasız kalmalıdır, ceza olur mu? Ayıp olur.

EKREM ORAN (Devamla) — Bu fıkra; ceza tehdidi altına konulmamak istenen matbuat hürriyetini temin edecek fıkradır.

«Öyle zavallı ana ki çektiği ıstırapları duymak bile istemeyen bir çocuk dünyaya getirmiştir. Ya sen, o çocuk, nesebi sahih olmayan çocuk...

CEMİL SAİD BARLAS (Gazianteb) — Burhan Belge mi o?..

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Ta kendisi..

EKREM ORAN (Devamla) — seni dost ve düşman kimse sevmiyecektir. Çünkü sen ananın ırzına geçebilecek tıynette olan bir çocuksun.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Namussuz.

Dr. KEMAL CENAP BERKSOY (Yozgat) — Küstah..

EKREM ORAN (Devamla) — İhtirasların gıdası ile büyü, yaşa ve sonunda öl ki hiç bir zaman ölmiyecek olan ana seni unutabilsin.

CEMİL SAİD BARLAS (Gazianteb) — Savcı nerede imiş?

EKREM ORAN (Devamla) — Arkadaşlar bu fıkra hakkında ne muamele cereyan ettiğini belki Adalet Bakanımız izah buyurur. Yalnız

benim noktai nazarım şudur ki Meclisin Heyeti umumiyesini tezyif, tahkirden daha çok üstün aşağılıkları ihtiva eden bu fıkra öyle zannediyorum ki bu günkü tadil yapılmadıkça hiç bir cezayı istilzam etmez.

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Bununla alâkası yok.

EKREM ORAN (Devamla) — Var, bunu konuşuyoruz, biz arzedelim de siz de arzedersiniz.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Adnan Menderes, hiç olmazsa gülmeyiniz de hicap duyduğunuzu ifade ediniz.

EKREM ORAN (Devamla) — Hayır o gülerek canımıza kasteder.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Edemez.

EKREM ORAN (Devamla) — Şimdi eğer bize getirilen tasarıdaki bu 30 ncu maddedeki ilâve buyrulmuş olan «Bakanlar Kurulu veya resmî heyetler üyelerinden veya Devlet memurlarından ad zikretmiyerek bir veya bir kaçının veya hepsinin...» tabiri ilâve edilmiştir. Bunu kabul buyuracak oolduğunuz takdirde olvakit bu fıkra ceza tehdidi altma girer ve bunu yazmaktan ar ve hicap dahi duymadan efkârı umumiye arzedilen bu kötülüklerin önüne geçilmiş olur.

Ey arkadaşlar ve ey hürriyeti bu tasarı ile boğulduğunu iddia eden arkadaşlar ve gazeteler bizlerin hepimize birden soruyorum, memlekette bukadar rezilâne yazılar yazılmasının önüne biz geçecek olursak bu, hürriyeti matbuatı itlâf etmek midir? Bunu soruyorum. Bunun cevabını şimdi arkadaşlarım vereceklerdir. (Soldan alkışlar).

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Ekrem Oran arkadaşımın İzmir gazetesinde intişar eden yazı münasebetiyle haklı teessürlerine şahit olduk biz de bu teessüre bütün kalbimizle iştirâk ediyoruz. (Soldan bravo sesleri). Bu gibi yazıların gazetelerde çıkması herkesi müteessir edecek vakıalar olarak kabul edilmelidir. Bunda en küçük şüphe ve tereddüde mahal yoktur. Ancak Şinasi Devrin arkadaşımın dediği gibi madde üzerinde konuşarak hakikatleri ortaya koymak mecburiyetindeyiz.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Onu istiyoruz.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Ben kendisinin bu tavsiyesine ittiba ederek madde üzerinde konuşup meseleyi tahlil etmek niyetindeyim.

Ekrem Oran arkadaşım dedi ki, eğer bu tadil yapılmıyacak olursa bu gibi suçların cezasız kalması mukadderdir ve, sizlere sorarak vicdanlarımızı harekete getirdi ve dedi ki: «İster misiniz bu suçlar cezasız kalsın?» Bu gibi suçların cezasız kalması âmme vicdanını müteessir eder. Ben bu hususta şunu söyliyeceğim ki, bu gibi neşriyat evvelâ müstehcendir. Müstehcen olunca da kanunlarımızın ceza tehdidi altında bulunmak icabeder.

İkinci olarak arkadaşlar; şimdi müzakeresini yapmakta olduğumuz 30 ncu madde yeni bir hüküm ihdas ediyor değildir, suç unsurlarını değiştiriyor değildir ve esasen mevcut olan bir maddedir. Eğer İzmir gazetesinde intişar eden fıkra dolayısiyle işlenen suçun mevcut hükümlerle teçziye edilmesi imkânı yoksa şimdi yapacağımız tadille de cezasız kalacaktır demektir. Fakat bence mesele böyle değildir. yazıda hakaret meydandadır. Kanun açıktır. Ve bu suçu cezalandıracak hükümleri ihtiva etmektedir. Bir noktaya daha işaret ettiler, o nokta da şudur: Yürürlükte olan 30 ncu maddeye göre, Bakanlar Kurulu Büyük Millet Meclisi üyeleri ve resmî heyetler âzasından ve Devlet memurlarından biri veya birkaçı hakkında bu maddede yazılı suç işlenecek olursa bunlar cezalandırılıyor. Fakat bu suç yukarda sayılan heyetlerin âzalariyle Devlet memurlarına karşı mutlak olarak işlenecek olursa «hepsine» kelimesi metinde mevcut olmadığı için, cezasız kalıyor ve tatbikatta böyle bir içtihat belirmiştir, dediler.

Arkadaşlar, bu içtihadın ne olduğunu bendeniz kavrayamadım. Bir heyetin âzalarından biri veya birkaçı hakkında işlenecek herhangi bir suç bunların hepsi hakkında işlenirse cezasız kalır olur mu?

Dr. FAHRİ ECEVİT (Kastamonu) — Vâkıdır.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Böyle ise «hepsine» kelimesinin metne ilâvesine taraftarız. Fakat akıl ve mantık bu şekilde tatbikata imkân vermez sanıyorum. Maamafih, «hepsine» kelimesinin metne koymakta mahzur yoktur, belki de fayda vardır. Şimdi bu münasebetle şurasını bir daha açıklamak istiyorum arkadaşlar.

Demokrat Partinin doğrudan doğruya çıkardığı ve neşriyat mesuliyetini üzerine aldığı hiçbir

gazete yoktur. Bu İzmir'de çıkan gazete bağımsız olarak çıkan bir gazetedir.

NAZIM POROY (Tokad) — Sahibi Demokrat Partinin velisi.

BAŞKAN — Müsaade buyurun sözü kesmeyin.

NAZIM POROY (Tokad) — Cevap hakikattir.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Sizi temin ederim ki ben Demokrat Parti Genel kurul âzası olarak ve diğer genel merkez âzası arkadaşlarımız dün Ekrem Oran arkadaşımızın koridorda söylemesi üzerine bu yazıdan haberdar olduk.

NAZIM POROY (Tokad) — Çok teessüf ederiz genel merkez âzalarına.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz arkadaşlar biraz evvel bu kürsüden söylemiş olduğum sözleri tekrar edeceğim. Bu gibi yazılar bir taraftan yazılmış değildir.

Bu gibi yazıların birçok misaline tesadüf etmek imkânı vardır. Kanun bunları tecziye eder. (Bir tanesini oku sesleri). Kanun bunları tecziye edecek hükümleri ihtiva etmektedir.

HACİM ÇARIKLI (Balıkesir) — Etmelidir.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Evet ihtiva etmektedir. Nihayet maksat bunların tecziyesidir. Eğer buna mâni olmak için metne « hepsine » kelimesinin ilâve edilmesi lâzimsa bunu da ilâve eder işin içinden çıkarız. Fakat arkadaşlar mesele bundan ibaret değildir. Sayın Şinasi arkadaşımın sözlerimi dikkatle dinlemesini rica ediyorum.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Not ediyorum.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Mesele yalnız « hepsini » kelimesinin ilâvesinden ibaret değildir. Tasarı ile yapılan teklifin maksadı bu değildir.

Suç unsurları değişmediği halde aynı suç unsurlarına karşı ceza asgari hadlerde beş misli, âzami hadlerde on misline çıkarılıyor. (Az bile sesleri).

Mesele buradadır. Arkadaşlar, bir cezanın beş veya on misline çıkarılması meselenin mahiyetini kökünden değiştirecek tesirdedir. Bizim arzetmek istediğimiz budur. Yoksa böyle suçların cezasız kalması bahis mevzuu değildir.

Şinasi Devrin arkadaşım; hürriyet ve masuniyetlere karşı yapılan tecavüzleri önlemek için konulan ceza müeyyidelerinin nasıl hürriyeti kaldırdığı iddia olunmazsa, matbuat suçlarına konulan cezaların da matbuat hürriyetini ortadan kaldıramıyacağını söyledi.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Yanlış beyan buyuruyorlar. Benim beyanlarım bu şekilde olmamıştır.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Lûtfen doğrusunu söyleyiniz, onu cevaplandırayım.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Efendim, aynen söylüyorum. Nasıl ki, suç işliyen vatandaşları tenkil ederek, onları hürriyetlerinden mahrum eden ceza kanunlarının mevcudiyeti, Türklerin tabiî hak ve hürriyetlerinden olan şahıs masuniyetini ihlâl edici ve kaldırıcı sayılamazsa aynı suretle kanunda suç olan fiillerin yayın yolu ile işlenmesini ceza tehdidi altında bulundurmak, basın hürriyetini kayıtlayıcı telâkki edilemez. Bütün cezanın esas ve mesnedi budur. (Soldan gayet doğru sesleri).

ADNAN MENDERES (Devamla) — Müsaade ederseniz, mealen aynı şeyi tekrar ettiğimi sanıyorum. Bir daha tekrar edeyim. Elbette ki bu kadar uzun lâfları aynen tekrarlamağa imkân yoktur. müsaadeleri ile kendilerinin tasdikına arzederek tekrar edeyim, şöyle mi demek istiyorlar? Ferdi ve şahsi masuniyet ve hürriyetlere tecavüzün kanunlar tarafından menedilmiş olması nasl şahıs hürriyet ve masuniyetini ortadan kaldırıyor telâkki elilmezse tıpkı bunun gibi matbuat yolu ile yapılacak suçlara karşı ceza konulması da matbuat hürriyetini ortadan kaldıramaz. (Soldan tamam sesleri).

ŞİNASİ DEVRİM (Zonguldak) — Efendim müsaade buyurursanız bir kelime ile hulâsa edeyim. Nasıl ki cemiyet içinde suç sayılan bir fiili işleyen bir vatandaşı hapse koymak, o vatandaşın şahsi hürriyetini izale veya tahdit sayılamazsa, aynı suretle basın yolu ile suç işlemek halinde ceza vazetmek te basın hürriyetini tahdit veya takyit addedilemez. Bunu ben söylemiyorum. Bütün dünya ceza nazariyatı söyliyor. Binaenaleyh arkadaşımın sözlerini dünya nazariyatına cevap olarak telâkki etmek gerektir.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Müsaade ederseniz tekrar arzedeyim. Şinasi arkadaşım bir kelime ile hulâsa edeyim dedi, görüldü ki bir kelime ile hulâsası kabil değildir.

ADALET Ko. SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Nasıl olur? İnsaf buyurun, bunlar bir kelime ile ifade edilebilir mi?

ADNAN MENDERES (Devamla) — Evvelce söylediğimde değiştirilecek bir taraf olduğunu bendeniz göremedim. Kendileri görürlerse, zabıtta görürler, tetkik ederler, tekrar burada cevabını verirler.

Şimdi mesele şuradadır arkadaşlar. Bir az evvel dediğim gibi mesele ölçülerin tâyininde, hududun çizilmesindedir. Meselâ dedikleri gibi, matbuat hürriyeti hudutsuz değildir. Arkadaşlar hiç bir hürriyet hudutsuz değildir. Fakat bu hürriyetin hududunu nerede çizeceğiz? Bu hududu çizerken işlenen suçlara karşı koyacağımız cezaların ölçüsü ne olacaktır? meselesidir. Şimdi bendeniz heyeti celilenizden soruyorum; bu getirilen tasarı 30 ncu madde ile yeni bir suç ihdas ediyor değildir. 30 ncu madde sadece mevcut olan bir suçun cezasını 5 - 10 misline çıkarmaktadır. Soruyorum bendeniz: buna niçin lüzum görüyorlar?

KEMAL TURAN (İsparta) — Ticaret arttı da ondan.

BAŞKAN — Muhavere etmeyiniz.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Burada ileri sürülen deliller bu gibi suçların cezasız kalmasındandır ve cezasız kalmasını da «hepsine» kelimesinin metinde mevcut olmamasına atfettiler. Böyle olunca «hepsine» kelimesini metne koymakla işin içinden çıkarız. Fakat cezanın 5 - 10 misli artırılması, suç unsurlarının gayet seyyal olması, siyasi tenkitlere de kabili teşmil bulunması işin mahiyetini tamamiyle değiştirmektedir.

Şimdi arkadaşlar, tekrar 30 ncu maddeye avdet ediyorum, 30 ncu madde tasarıda teklif olunan suçun mevzuu, Milletvekillerinden Bakanlardan, resmî heyetler ve Devlet memurlarından birinin veya bir kaçının ad zikretmiyerek, müphem ve suizannı dâvet edecek mahiyette mütecavizane resim ve yazılarla şeref ve haysiyetlerini ihlâl etmek suçudur.

Adalet Komisyonunun kiymetli raportörü Devrin arkadaşını dediler ki, geçen günkü ifadelerinde dediler ki, yaptığımız iş, bu tadilden maksat cezaların 266 ncı maddeye uygun bir şekilde derecelendirilmesinden ibarettir. Tasarıda teklif edilen tadile karşı, tadilin maksadı olarak ifade ettikleri budur, bendeniz bunu zabıtlardan çıkardım.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Doğrudur, böyle söyledim.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Cezaların 266 ncı maddeye uygun olarak derecelendirilmesi tâbirinden yapılan tadil teklifine bakılınca milletvekilleriyle, bakanları, resmî heyet âzalariyle Devlet memurlarından ayırt ederek ve bunları iki grupa ayırarak her iki grupa karşı işlenecek suçlar için ayrı ayrı ve dereceli cezalar tatbik edileceği anlaşılıyor. Suç, Bakanlar ve Milletvekillerine karşı işlenecek olursa bir seneden beş seneye kadar, diğer resmî heyet âzaariyle Devlet memurlarına karşı işlenmesi takdirinde üç aydan bir seneye kadar derecelendirilmiş bulunmaktadır. Burada Hükümetin teklifini esas olarak alıyorum. Şükranla kayda değer ki, Adalet Komisyonu bu cezaları ehemmiyetli surette hafifletmiştir. Bendeniz böyle bir tadile, bu derece şiddetli tedbirlere, bu derece cezaları şiddetlendirmeğe ihtiyaç var mıdır, yok mudur meselesini mütalâa ederken Hükümetin getirdiği ceza hadlerini ele almak suretiyle, niçin buna lüzum gördünüz sualini sormak mecburiyetindeyim.

Dr. KEMAL CENAP BERKSOY (Yozgad) — Azerbaycan'a benzememek için.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Ancak yapılan tadil... (Soldan konuşmalar). Müsaade buyurun mâruzatımı bitireyim arkadaşlar. Ancak yapılan tadil bu, derecelendirmekten ibaret değildir. Yürürlükte olan maddede 3 aydan 6 aya kadar ceza konmuş olmasına karşı tadil teklifinde bu cezalar 5 seneye kadar yükseltilmiştir. Yani verek yürürlükte olan maddede gerekse tadil teklifinde suç unsuru aynı kalmakla beraber cezalar Hükümet teklifine göre asgari hadlerde 5, âzami hadlerde on misli artırılmış bulunmaktadır. Sayın Devrin arkadaşımızın dediği gibi maksat sadece cezaları derecelendirmekten ibaret olsaydı, hiç olmazsa cezalar Büyük Millet Meclisi Âzaları, Bakanlar ve resmî heyet âzalarına karşı işlenen suçlar için, 6 aydan bir seneye kadar çıkarılsa ve Devlet memurları hakkında işlenen suçlar da 3 aydan altı aya kadar bırakılsaydı bu suretle cezalar derecelendirilmiş ve hattâ bir misli şiddetlendirilmiş olurdu. Bunun yerine Hükümetin teklifinde olduğu gibi suç unsuru aynı bulunması halinde dahi cezaların beş ve hatta 10 misline çıkarılmış bulunması, mübhem ifadelerle örtülen maksadı açığa vurmaktan başka birşey delildir. Bundan başka teklifte derecelemek işinin de gelişi güzel yapıl-

mış olduğu âşikârdır. Çünkü Devletin en büyük memuru olan Temyiz reisleri, valiler,ve umumi müfettişler ve müsteşarlardan en küçük Devlet memuru olan tahsildarına kadar hiçbir tefrik yapılmamıştır. Halbuki Sayın Devrin arkadaşımızın bahsettiği 266 ncı maddedeki derecelendirme daha isabetli ve mantıki olarak yapılmıştır. Bakınız 266 ncı madde cezaları nasıl derecelemiştir: Türk Ceza Kanununun 266 ncı maddesi; cezaları şöyle derecelere ayırıyor :

1. Hakaret ve taarruz, asker ve jandarma efradından veya iki veya üçüncü bendlerde mezkûr memurlardan gayrı memurlardan biri aleyhinde olursa birinci sınıf bu.

2. Hakaret ve taarruz asker, jandarma zâbitanından ve polis merkez memuru ve komiserlerinden veya mahallî belediye meclisi âzasından birine karşı işlenirse ikinci derece;

Üçüncü derece; hakaret ve taarruza Millet Meclisi âzası ile temsil sıfatını ve emrü irade salâhiyetini haiz rüesadan ve mehakim âzasından biri aleyhine vâkı olursa 3 aydan 30 aya kadar hapis ve 100 liradan 150 liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.

Görülüyor ki, arkadaşlar, buradaki derecelendirme büsbütün başkadır.

Şimdi meselenin ceza hukuku ve matbuat hüriyeti bakımından gösterdiği manzaraya tekrar gelelim.

Ceza nazariyatında kanun vazılarının asla gözünden kaçırmaması icabeden ve gayet mühim olan bir esas; cürüm ile ceza arasında daima âdil bir nispetin bulunmasıdır. Bu maddedeki suç unsurları ve suçun mahiyeti nedir? Yukarda kaydettiğim gibi ad zikretmiyerek müphem ve suizannı dâvet edecek mahiyette mütecavizane yazı ve resimlerle şeref ve haysiyetlerin ihlalidir. Suç hakaret değildir. Hakaret burada tarif olunandan daha ağırdır. Buradaki suç eskiden zem dediğimiz memnu fiilden daha hafif olan kadih fiili, hattâ maddedeki tarif kadih suçundan da hafiftir. Çünkü teklifte suçun tekevvünü için ad zikredilmesine dahi hacet görülmemektedir. Bu kâbilden bir suç için 5 seneye kadar bir cezanın verildiği nerede görülmüştür? Garp mevzuatından bahsettiler. Arkadaşlar kendilerinden samimi olarak rica ediyorum, böyle bir suça karşı bu derece ağır ceza verildiğini metinle bana gösterebilirler mi?

Dr. FAHRİ KURTULUŞ (Rize) — Amma biz kendimize uymağa mecburuz. Adnan Bey.

ADNAN MENDERES (Devamla) — Tasarının matbuat hürriyeti bakımından mütalâasına gelince; burada Bakanlar Kurulu, Milletvekilleri, resmî heyet âzaları ve Devlet memurları olduğuna ve şahsi hakaret veya tecavüzden ziyade bu zevatın siyasi hürriyetlerine temas edecek neşriyat istihdaf edildiğine göre madde doğrudan doğruya siyasi tenkitlere tevcih edilmiş bulunuyor demektir. O halde görülüyor ki bu madde ile de vatandaş hürriyetinin, Devlet ve memleket, emniyet ve haysiyetinin korunması mevzuubahis değildir. Siyasi tenkitlerin önlenmesi temayülü vardır. (Soldan asla sesleri.)

Dikkat edilirse suç sayılacak yazının mütecavizane mahiyette olması başlıca unsur olarak görülüyor. Ancak burada mütecavizane kelimesi de mutlak değildir. Bir yazıda suizannı dâvet etmeğe yetecek mânanın bulunması ve tecavüzün bu ölçüde kalması dahi suçun tekevvününe kâfi sayılmıştır. Her tenkid aşağı yukarı şu veya bu şekilde suizannı dâvet edebilir ve etmesi pek tabiîdir. Tenkid hüsnüzannı dâvet etmek için mi yapılır? O halde siyasi yazı yazacak ve tenkid yapacak kimseler tenkitlerinde suizannı dâvet edecek dereceyi buldum mu diye daima endişe altında kalacaklardır. Bu takdirde ise tenkid hakkı kayıtlanmış olacaktır. Görülüyor ki, suç unsuru aynı kalmakla beraber Hükümet teklifinde cezaların 5 ve 10 misline kadar yükseltilmiş olması maddenin mahiyetini ve tesirini büsbütün değiştirmiş, maddeyi tenkid hakkını kayıtlıyacak bir duruma getirmiştir. Ceza görülmemiş şekilde bu kadar artırıldığına göre hiç olmazsa suç unsurlarını da değiştirmek ve maddenin tatbikını daha salim bir hale getirmek icabederdi.

EKREM ORAN (İzmir) — Ya şimdi okuduğumuz fıkraların intişarı?

ADNAN MENDERES (Devamla) — Suizannı dâvet gibi seyyal, geniş, her tarafa çekilmeğe ve siyasi tenkitleri önlemeye çok müsait tâbirlerin suç unsuru olarak kabulü ve bunun ağır ceza tehdidi altında bulundurulması gerek cürmiyle ceza arasındaki nispete ehemmiyet verilmemiş olması ve gerekse matbuat hürriyetini takyit eder mahiyette olması bakımlarından zararlı bir hareket olarak görmekteyiz. Binaenaleyh tasarıya «Hepsinc» kelimesinin ilâvesini

ve «bir seneyi geçmemek üzere» Ceza Kanununun 266 ncı maddesindeki tertibe göre derecelendirmek maksadiyle maddenin Adalet ve İçişleri Komisyonlarından karma bir komisyona verilmesinin uygun görerek hazırladığımız takriri Yüksek Heyetinizin kabuluna sunmaktayız.

Şimdi arkadaşlar; burada Şinasi Devrin arkadaşımızın dediği hâsıl oluyor. Şinasi Devrin diyorlar ki, teknik bakımdan metinde «hepsini» kelimesinin olmaması tatbikatta maddenin hayatiyetini kaybettiriyor. «Hepsine» kelimesini ilâve edelim, cezaları bir misli teşdid edelim, bunu kabul ediyoruz. Fakat şiddeti bu kadar ileri götürmiyelim.

Sözlerim bundan ibarettir, takririmizin lûtfen kabulünü rica ediyorum.

ADALET BAKANI MÜMTAZ ÖKMEN (Ankara) — Efendim, söz sırası Komisyon Sözcüsünündü amma Hükümet adına suale muhatap kaldığım için hemen cevap vereceğim.

Ekrem Oran arkadaşımızın bahsettiği, nesebi gayri sahih çocuk yazısı için İzmir savcılığı yazıyı takibi müstelzim görmüş, Adalet Bakanlığından izin istemiştir. Biz de izin verdik mahkeme takibata başlamıştır. Mahkemeyi adım adım takip etmek Adalet Bakanlığının usulünden ve âdetinden değildir. Neticeyi bilmiyorum. Buraya çıkmışken Adnan Menderes arkadaşımın cevabına teşekkürle başlıyacağım ve muhalif matbuattan da rica edeceğim, Adnan Menderes arkadaşımızın sözlerini herzaman iri harflerle büyük bir vecize gibi yazan muhalif matbuattan rica ederim. Bu seferki beyanatını dahi aynen sütunlarına geçirsinler. (Onu yapmazlar sesleri.)

Çünkü bir aydan 15 gündenberi bu tasarı kendileri tarafından hürriyeti matbuatı katleden, memleketi esareti fikriye altına sokan bir tasarı diye tavsif ediliyordu, şimdi kendilerinin verdiği takrirdeki ceza miktarı aşağı yukarı Adalet Komisyonunun Hükümetle mutabık kaldığı ceza miktarının aynıdır. Ohalde Adnan Beyefendi şu herhalde çok senpatiniz olan gazetelerin neşriyatı bizim gibi şimdi sizi de tâzip etmiş olacaktır, lûtfen kulaklarını biraz çekersiniz. Çünkü aşağı yukarı birbirinizin tesiri altındsamız. (Sağdan, soldan gülüşmeler.)

Arkadaşlar, maddeye «hepsinin» kaydı bir içtihadın mahsulü olarak konuldu. Matbuat Kanunundaki, bir heyet âzasından bir veya birkaçını tahkir etmenin suç olması bir veya birkaçının şahsiyetinde bütün heyetin fiilen tahkir edilmiş olmasındandır.

Arkadaşlar tadilden evvel bizim elimizde 50 nci madde gibi büyük bir salâhiyet vardı. Biz 50 nci maddeyi cemiyet ve Devlet için mühim gördüğümüz anlarda, Devletin şeref ve haysiyeti bahismevzuu olduğu zamanlarda tatbik ediyorduk. 50 nci madde tadil olunduğu zaman Ali Rıza Türel arkadaşım ve Şinasi Devrin arkadaşım ve diğer salâhiyetli hukukçu arkadaşlar ve Adalet Komisyonunun hemen bütün âzası Hükümetten böyle salâhiyeti alıyoruz. Devleti silâhsız bırakıyorsunuz; Matbuat Kanunundaki cezalar ile Ceza Kanunundaki cezalar hemahenk değildir boşluk hâsıl olacaktır. Binaenaleyh Devlet memurlarının, Devlet müesseselerinin, âmme müesseselerinin şeref ve haysiyetlerini koruyacak tedbir almak lâzımgelir, dediler. Ben eski zabıtları okudum Sayın Adalet Komisyonu Sözcüsü Sinasi Devrin arkadaşım bu kürsüden nevima, Hükümet bu açığı kapatacak ve bu boşluğu dolduracak Komisyonda söz verdi, dediler. Bendeniz Hükümet namına Adalet Komisyonuna teminat verdim. Tasarı bu boşluğu ve ihtiyacı hissedilen bu açığı doldurmak için geldi.

Şimdi arkadaşım Adliye Komisyonunun tasarısını bıraktı, Hükümetin tasarısını ele aldı. Ohalde rica ederim, kendilerinden Hükümetin tasarısının müzakeresini teklif etsinler, derhal Hükümet ve zannederim ki, Büyük Meclis de iltihak eder. Biz üç ayı bir seneye çıkardık. Doğrudur. 4 mislidir. 10 misli değildir. Sebep şudur; Türk Ceza Kanununun Büyük Millet Meclisinin şahsiyeti mâneviyesini tahkire ceza tesbit eden maddesi 1 seneden 6 seneye kadar ceza koymaktadır. Büyük Millet Meclisinin şahsiyeti mâneviyesini tahkir ile, Büyük Millet Meclisinin Heyeti Umumiyesini teşkil eden Milletvekillerinin hepsini tahkir arasında memleekt efkârı umumiyesindeki tesir bakımından fark varmıdır? Nihayet yaptığımız Matbuat Kanunundaki bu cezayi, Ceza Kanunundaki derecelerle ahenklenştirmekten ibarettir. Kaldı ki, görüşülen tasarı Adalet Komisyonunun tasarısı olduğuna ve bunda da ceza 6 aydan başladığına göre artık cezalarda 6 msli, 10 misli artma vardır. yolunda iddia ciddi ve saimmi telâkki edilemez.

O halde arkadaşlar, tekrar ediyorum, gerek dün benim gerek demin vaziyeti çok güzel teşrih eden Adalet Komisyonu Sözcüsünün yer-

den göğe kadar hakkı var. Yaptığımız iş yerindedir. Basın hürriyetini tahdit edici değildir. Adnan Menderes arkadaşımız bu fiillerin bir suç olması lâzımgeldiğinde bizimle mutabıktır. Adnan Menderes arkadaşım bu fiillerin ceza ile müeyyidelendirilmesinde mutabıktır. Adnan Menderes arkadaşım bu yazıların efkârı umumiyeyi takip ettiğinde, memlekete zarar verdiğinde şerefleri, haysiyetleri, Devlet otoritesini ihlâl ettiğinde mutabıktır. O halde niçin ayrılıyoruz? Bu tasarının ruhunu teşkil eden maddede olduğu gibi 34 ncü maddede de mutabık olacaklardır. Hakikat kendi kudret ve kuvvetleriyle faikiyetlerini ispat etmiştir. Muhalefetin hakikatin karşısında 34 ncü maddede de bizimle hemfikir olacaklarına eminiz. Şimdi arkadaşlar ümit ederim ki, 20 gündenberi, bir aydanberi Hükümeti, Partiyi ve Meclisi, Anayasaya, hürriyeti matbuata tabiî haklara ihanetle bütün beşerî hakları çiğnemekle itham eden matbuat hiç olmazsa Adnan Menderes'in bu sözlerini dinledikten sonra belki yarından itibaren insafa gelir.

Mevzuun kısımları hakkında mâruzatta bulunacak değilim. Bir suale cevap vermek için kürsüye geldim. Ekrem Oran arkadaşımızın bir sualine cezaları niçin bu kadar artırdınız diyen Adnan Menderes'in suallerine cevaben arzetmiş oluyorum.

ADALET Ko. SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN — Muhterem arkadaşlar, Söze başlarken herşeyden önce Adnan Menderes arkadaşımın, vâkı dâvete icabet etmiş olmasından dolayı kendisine teşekkürlerimi bildirmeği borç bilirim. Çünkü şimdi tam münakaşa edilebilecek bir sahaya girmiş bulunuyoruz. Matbuat hürriyeti boğazlanmış mıdır? imha edilmiş midir? Takyide tâbi tutulmuş mudur? İşte bu mücerret iddiayı şimdi metinler üzerinde konuşark tetkik edecek durumdayız. Bundan evvelki sözler hiçbir metne dayanmıyan birtakım mesnetsiz beyanlardan ibaretti. Şunu da kaydetmeyi vazife bilirim ki, Adnan Menderes arkadaşımın ilk beyanlariyle geçen cuma günü Kamutay huzurunda iradettikleri şiddetli nutukla bu ikincisi arasında büyük bir fark vardır ve bu da şayanı memnuniyettir. Çünkü geniş mikyasta hakikate yaklaşmış oldular. Artık şu cihet mutlak surette Millet Meclisi kürsüsünden sabit olmuştur ki matbuat hürriyeti hiçbir takyide tâbi tutulmamıştır. Filvaki Adnan Menderes arkadaşım da cezalar iki misli artırılırsa biz bunu kabul ederiz buyurdular. Şu halde esasta tenkit hürriyetini kayıtlayıcı bir hüküm yoktur, bütün itirazları ceza miktarına inhisar etmektedir, bu cezaların ne derece makul olduklarını yerinde arzedeceğim, her beyanımı ayrı ayrı tahlil edeceğim. Mütalâalarımın heyeti umumiyesi itibariyle üzerinde durulması gereken bir noktaya daha işaret etmek isterim. Dediler ki, bu müeyyideler, suizannı davet edecek neşriyatı önlemek için yapılmamıştır. Tenkide gem vurmak istenmiştir. Şimdi bunu tahlil edelim.

Bir taraftan bu beyan, diğer taraftan cezaların iki misli artırılması maddeyi kabule şayan bir hale getirir ifadesi birbiriyle tam bir tezat halindedir. Matbuat hürriyetini kayıtlayıp tenkit hürriyetine gem vuruyorsa, cezaların şu veya bu şekilde olması bu gem vurma keyfiyetinin mahiyetinin değiştirilmesi lâzımdır. Bu tezadı kaydetmek meselenin vuzuhuna yardım edecektir.

Kendilerinin bütün mütalâa ve itirazlarını birer birer not ettim eksik kalmış bir tarafı olursa lûtfen ikaz buyursunlar, onları da cevapsız bırakmıyayım.

Dediler ki, maddede yeni bir suç ihdas edilmiyor, suç unsurları da değişmiyor. Evet, yeni bir suç ihdas edilmiyor, fakat suç unsurlarından bir tanesinde değişiklik vardır. Bugün yürürlükte olan metinde yazılı heyetlere mensup olanlardan veya birkaçının şeref ve haysiyetini ihlâl suç iken «Hepsi» kelimesinin bulunmamasından doğan mahzuru önlemek maksadiyle ayrı bir unsur ilâve edilmiştir. Binaenaleyh, unsurlarda bu bakımdan değişiklik vardır.

Dediler ki, nasıl olur bu metne göre Büyük Millet Meclisini veya Hükümeti teşkil eden âzadan bir veya birkaçının şeref ve haysiyetinin ihlâl edilmesi suç olur da hepsinin şeref ve haysiyetinin ihlâl edilmesi suç olmaz olur mu? bu, mümkün müdür? Bu, mümkündür arkadaşlar. Buna sayın Adalet Bakanının Adalet Komisyonunda okuduğu katiyet kesbetmiş kararlarla vâkıf olduk. Bendeniz burada herhangi bir mahkeme kararının zikredilmesine taraftar olmadığım için daha önce zikretmemiştim. Böyle bir içtihadı tesis etmiş olanların elbette kendilerine göre mesnetleri vardır. kanunda böyle bir boşluk müşahade edilince bu boşluğu gi-

dermek zannederim vazıı kanuna terettüp eden bir vazifedir. Binaenaleyh, bu hususdaki beyanlar vâkıalara uygun değildir. Kanun bu nevi suçları tecziye etmelidir dediler, iyi anladımsa. Şu halde arkadaşım kanunun bu nevi suçları cezalandırmasının lâzım olduğu ve bu bakımdan tenkit hürriyetini kayıtlamıyacağı mütalâasındadır. Esas hakkında aramızda hiçbir ayrılık yoktur.

Cezaya temas buyurdular, dediler ki, yapılan fazlalık asgari had olarak beş misli, âzami hadler de on mislidir. Bu da metne uygun değildir, şu bakımdan uygun değildir: Müzakere edilen metin Hükümetin metni değildir. Hükümet Adalet Komisyonunun metnine iltihak etmiştir. Binaenaleyh tetkiki lâzımgelen metin Yüksek Heyetinize arzedilmiş olan Adalet Komisyonu metni olması gerektir. Adalet Komisyonunun metindeki cezalar ne beş, ne de on misli bir fazlalık göstermemektedir.

ADNAN MENDERES (Aydın) — Sözlerim arasında orasını ilâve ettim.

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Evet ilâve etmiştiniz ancak Hükümet teklifi muhtelif safhalarından geçerek nihayet yüksek tasvibinize arzedilen metin haline gelmiştir. Onu bir tarafa bırakıp da Hükümet metni müzakere ediliyormuş gibi tenkide girişmek zannediyorum ki, bizi hakikatten uzaklaşmağa sevkeder.

Yüksek tasvibinize arzedilen metin Adalet Komisyonunun metnidir. Orada da cezalar beş misli, on misli değil, tam kendilerinin istedikleri gibi iki misli artmıştır.

Müsaadenizle bu iki metni okuyacağım.

Eski metni okuyorum, 3 aydan 6 aya kadar.

Yeni metni okuyorum, 6 aydan iki seneye kadar.

Yani asgari had bir misli artmıştır âzami had de iki misli artmıştır. Fakat cezalarda asıl ehemmiyeti haiz olan asgarî haddir. Binaenaleyh âzami haddin bir misli daha artması, büyük bir mahzuru dai olacağı iddia edilemez.

Arkadaşlar, cezanın yukarı haddi iki sene mi olsun, bir sene mi olsun? keyfiyeti meselenin mahiyetini değiştiremez. Bu nihayet bir ölçü meselesidir. Kaldı ki, yukarı haddin iki sene olmasının zaruri olduğunu da ayrıca ispat edeceğim. Bu hususdaki itirazların da vârit olmadığı böylece anlaşılmış oldu. Mesele ölçülerin tâyininde ve hudutlarının çizilmesindedir, dediler. doğrudur. Ölçüyü doğru mu tâyin ettik, yanlış mı? Yanlış diyorlar Fakat neden dolayı yanlış tâyin edilmiş bulunduğunun sebebini izah etmediler. Bendeniz doğru ölçü tâyin ettiğimizi yerinde delillerle izah edeceğim. Geçen oturumda Kamutayda arkadaşların itirazlarına cevap teşkil eden, bir saat süren bir beyanatımdan bir cümle almışlar ve bu cümle üzerinde durarak Adalet Komisyonu Sözcüsü 266 ncı maddeye uygun bir şekilde dereceleme yapıldığını ifade etmiştir dediler. Bu doğrudur. Böyle bir beyanda bulundum. Bunu da uzun bir tenkide tâbi tuttular. Bendeniz bu tenkitlerden hiçbirinin yerinde olmadığını şimdi arzedeceğim.

Fakat görülüyor ki, arkadaşlar, mesele artık hürriyet imha ediliyor, kayıtlanıyor mevzuundan çıkmıştır. Bunun böyle olmadığı sabit olmuştur. Münakaşa edilen konu, ölçü, yani ceza miktarı uygun mu, değil mi? hususuna inhisar ettirilmiştir. Şimdi bendeniz, yüksek huzurunuzda bu ölçünün mâkul bir ölçü olduğunu ilmî bir şekilde ispat edecek olursam demek ki, o bakımdan da hiç bir ihtilâf kalmamıştır.

Dediler ki, müphem cümlelerle ifade edilmek istenilen maksat artık aşikâr olarak meydana çıkmıştır. Müsaade buyurursanız bu beyanlarını beğenmediğimi arzedeyim. Metnin hangi kısmında müphem ifade vardır?. Hangi maksat gizlenmiştir? Madem ki, vazıh olmak istiyoruz bu müphem ifadeyi ihtiva eden metni okusunlar. Okusunlar da müphem ifadenin, saklanılmak istenen maksadın ne olduğunu öğrenelim ve ona göre cevabımızı verelim.

Arkadaşlar; Adnan Menderes 266 ncı maddeye göre bir derecelendirme yapılmak istenilmiş olduğuna göre bununla iktifa edilmesi lâzımgelirdi, dediler. 266 ncı maddede zannederim, haysiyet ve şerefi ihlâl edilen şahısların resmî sıfatlarına veya mensup oldukları meclis veya heyetlere göre yapılan tefrikleri üç kısımda toplamıştır.

266 ncı madde yalnız bu tefrike bir misal olarak gösterilmiştir. Yoksa 266 ncı maddeye göre, bir derecelendirme yapmak imkânı yoktur. Maddeyi okurlarsa bizzat göreceklerdir. 266 ncı madde şöyle diyor : « Bir kimse resmî sıfatı haiz olan bir memurun huzurunda ve ifa ettiği vazifeden dolayı şeref ve şöhretine veya vekar ve

haysiyetine kavlen veya fiilen taarruz ve harekette bulunursa ... » Görülüyor ki, madde huzurda hakarete taallûk eden bir maddedir. Halbuki biz burada huzurda değil, gıyapta hareket taallûk eden hükümlerle meşgulüz. Çünkü 30 ncu madde neşir yolu ile yapılan hakarete taallûk etmektedir. 266 ncı maddenin huzura taallûk eden hükümlerini, huzurda yapılmıyan bir hakarete göre nasıl derecelendirebiliriz? Buna maddeten imkân yoktur. ».

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Tertip derecesi itibariyle

ADALET KOMİSYOUN SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Tertip derecesi itibariyle elinizde başka bir ölçü olmasa kıyas yolu ile buna gidebilirdik. Fakat elimizde tam mevzuumuzu ihata eden daha emin ölçüler vardır. Ceza Kanununda neşir yolu ile yapılan hakaretlere dair hükümler mevcuttur. Bunlar dururken neşir yolu ile yapılan bu hakaretleri huzurda yapılan, vicahen yapılan hakaretlere göre bir derecelemeğe tâbi tutmak zannederim kendilerinin kabul etmiyecekleri bir esas olsa gerektir. Binaenaleyh, 266 ncı maddeye taallûk eden itirazlarına da iştirak etmeğe ilmen ve hukukan imkân olmadığını bu suretle belirtmiş oldum.

Şimdi daha mühim sayılabilecek bir itirazlarına gelelim: Dediler ki madde siyasi neşriyatın önlenmesini hedef tutmaktadır, bunu da şu delillere istinat ettirdiler. Noksan tarafı kalırsa lûtfen ilâve buyursunlar, çünkü metnin böyle bir iddiaya katiyen yer vermediği en basit bir tahlil ile anlaşılacaktır. Evet, dediler ki, suizannı dâvet edecek neşriyat cezalandırılıyor, tenkidi ihtiva eden hangi neşriyat vardır ki suizannı dâvet etmiş olmasın. Madde bundan ibaret olsaydı kendilerine hak verirdim. Fakat maddenin bir tek unsuru yoktur. Yani neşriyatın sadece suizannı dâvet edecek mahiyette olması kâfi değil daha iki unsur var. Maddeyi okuyayım: (... Ad zikretmiyerek bir veya birkaçının veya hepsinin müphem ve suizannı dâvet edecek şekilde mütecavizane yazı ve resimlerle şeref ve haysiyetlerini ihlâl edenler...) Görülüyor ki yalnız suizannı davet değil hem tecavüz hem de şeref ve haysiyeti ihlâl unsuru vardır. Ben zannetmiyorum ki Adnen menderes arkadaşım şeref ve haysiyeti ihlâl edecek mütecavizane neşriyatı müeyyide altına almıyalım diyebilsinler. Böyle şeref ve haysiyete karşı işlenen tecavüzleri önlemek, tenkid hürriyetini baltalar. Veya siyasi neşriyatı önler diye bir mütalâa serdedemezler. Kendilerini tanırız. Senelerce beraber çalıştık. Binaenaleyh maddenin siyasi tenkidleri önlemeyi hedeftuttuğu hakkındaki beyanın tamamen mesnetsiz olduğu aşikârdır. Ve şu beyanlariyle de sabittir: Ben bütün bunları kabul ederim, fakat cezaları şu hadlere indiriniz diyorlar. Gelelim cezaların indirilmesi hakındaki teklif ve itirazlarına maalesef böyle bir indirmeye ilmen imkân yoktur. Mümkün olabilecek bir indirme olsaydı niçin indirmiyelim? Kaldı ki Meclisin bu cezaların artırılması hususundaki temayülü ile de karşı karşıya bulunuyoruz. Bu temayül, Ekrem Oran arkadaşımızın okuduğu ve bütün demokrat arkadaşları da dilgir eden yazının bıraktığı intibalarla kuvvetlenmiştir. Şimdi arkadaşlar, bu cezaların tahfifine ilmen imkân yoktur. Dedim, niçin imkân yoktur? Af buyurunuz biraz teknik izahata girişmek mecburiyeti hasıl oldu, Bunu başka türlü izaha imkân yoktur. (Söyleyiniz, söyleyiniz sesleri).

Hakaret suçları Ceza Kanununda üç yerde derpiş edilmiştir. Şahıslara hakaret, memurlara ve resmî heyetlere dâhil olanlar hakkındaki hakaret, üçüncüsü de Devletin esas organları, temel müesseseleri aleyhindeki hakaret. Yasama organını yüksek heyetinize yürütme organını Bakanlar Kurulu ve Adliyenin mânevi şahsiyetine karşı hakaret.. Görülüyor ki hakaret hususunda Ceza Kanunu üç yerde ayrı hükümleri ihtiva etmektedir.

1. — Sahıslara vâkı nakaret,

2. — Memurlara ve resmî heyetlere dâhil olanlara karşı hakaret,

3. — Devletin ana organlarına yönetilen tezyif ve hakaret.

Arkadaşlar, memurlara, resmî heyetlere dâhil olanlara, Devletin resmî organlarında görevlendirilmiş olanlara yapılan hakaret neden daha ağır cezalandırılsın diye bir mütalâa dermeyan edildi. Vatandaşın şeref ve haysiyeti aynı derece himaye edilmemeli midir denildi.

Arkadaşlar, vatandaşın şeref ve haysiyeti hiç şüphesiz Ceza Kanunlarımızın teminatı altındadır. Memurlara ve resmî heyetlere dâhil olanlar hakkındaki hakarete gelince, burada konulması istihdaf edilen yalnız memur değildir. Aynı zamanda gördükleri vazifedir. Bu itibarladır ki onlara ait cezalar daha ağır tutulmuştur.

Üçüncü kısma gelince, Anayasanın temel müesseselerine, Devletin ana organlarına gelince, yasama organına teşriî kuvvete karşı yapılan hakaret daima daha ağır ve daha müessir müeyyideler altına alınmıştır. Çünkü bu hakaret doğrudan doğruya Devlete tevcih edilmiş bir hakaret sayılmaktadır. Devletin kendi mevcudiyetini, bilhassa şeref ve itibarını vikâye etmekten daha meşru bir hakkı tasavvur edilebilir mi ki bunun ceza müeyyide altına alınmadığı iddia edilebilsin. Cezaların derecelenmesine gelince, şahıslara tevcih edilen hakaret suçları daha az, memurlara ve resmî heyetlere dâhil olanlara tevcih edilenler daha çok, Devletin ana müesseselerine tevcih edilenler daha ağır cezalara çarptırılmaktadır. Bizim bugün mer'iyette olan kanunumuzun kabul ettiği sistem budur ve bu sistem ilmî bir sistemdir ki, Ceza Kanununun ilk metni İtalya'dan Faşizm zamanında alınmış bir metin değildir. Bu hükümler Zanardelli projesi denilen ve o zamana göre liberal tanınan esaslara göre tertiplenmiştir. Görülüyor ki Ceza Kanunumuz şeref ve haysiyeti ihlâl edici suçlarda: Şahıslara hakaret, resmî sifatı haiz olanlara karşı hakaret ve Devletin ana organlarından birisine yapılan hakaret olmak üzere bir tefrik yapılmıştır. İmdi Devletin temel müesseselerini teşkil eden heyetlere dâhil kimselere yapılan hakaret şahıslara yapılan hakaretten daha ağır bir cezaya çarptırılması zarureti böylece anlaşılmış oldu zannederim. Şu hâle göre 30 ncu maddedeki cezaların ölçüsünü tâyin ederken nazara alacağımız ilk esas şahıslara hakarette verilen cezadır. Bunun tetkik konusu olan maddeye taallûk eden kısmı 480 ve 482 nci maddelerin son fıkralarıdır. Bu cezaların miktarı nedir?

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Ceza Kanununda var.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Ne kadardır?.

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Bakayım da söyliyeyim.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Ben, şimdi söyliyeyim. Maddei mahsusa tâyini suretiyle olursa altı aydan üç seneye kadardır. Halbuki mevzuubahsolan hüküm maddei mahsusa tâyin etmeden olanıdır. Çünkü, şimdi yüksek tasvibinize arzedilen 30 ncu madde...

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Buradaki tarif olunan hakaret değildir.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Şeref ve haysiyeti ihlâl edici neşriyat nedir?

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Hakaret Ceza Kanununda vardır.

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Büyük Millet Meclisi üyelerinin heyet ve maddede yazılı diğer mensuplarının şeref ve haysiyetlerinin ihlâli hakaret değildir de nedir? Şu halde neden 30 ncu maddenin başında Ceza Kanunu hakarete taallûk eden 154, 266, 268 nci maddeler dışında denilmiştir. Ne demek istediklerini anlıyamadım.

Dr. FAHRİ ECEVİT (Kastamonu) — Şiyasi şaka.

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Şahıslara neşir yolu ile vâkı olan hakaret suçlarının cezası üç aydan bir seneye kadar. Peki birden fazla kişiye vâkı olursa? Bunun cezası değişir, yani artar. Aynı heyete mensup iseler ceza aynıdır. Bir şahsa yapılan hakaretin cezası üç aydan bir seneye kadar olur da 450 kişiye tevcih edilen onların şeref ve haysiyetini ihlâl eden bir hareketin cezasının altı aydan iki seneye kadar oluşuna fazladır demek zannederim ceza mevzuatiyle öne sürdükleri katiyen kabili telif olmıyan bir iddiadır. Bu husus ki bunlar Meclis veya resmî heyetler mensuplarıdır. Arkadaşlardan bazıları gayet şedit bir şekilde dediler ki, şahsın şeref ve haysiyetini koruyucu hükümleri niçin fazlalaştırmıyoruz?. Zannederim Menderes de ilk beyanında bu fikri öne sürmüştü, sebebi gayet basit. Onları fazlalaştırdık mı otomotikman otuzuncu maddedeki cezaların yeniden fazlalaştırılması lâzımgelir. Şu halde Menderes arkadaş da bu hükümlerin yani azaltılmasını istedikleri cezaların dolambaçlı bir yoldan fazlalaşmasına müncer olan bir tezi elbette istemiyerek müdafaa etmiş oldular. Kaldı ki arkadaşlar, şahıslara karşı neşir yolu ile yapılan hakarete taallûk eden 480 nci maddenin son fıkrasiyle 482 nci maddenin son fıkrasındaki cezalar eskiden ağır oldukları için tahfif edilmişti. 480 nci maddedeki bir seneden beş seneye kadar olan hapis cezası ağır görüldüğü içindir ki 4683 sayılı kanunla altı aydan üç seneye kadar indirilmiştir. 482 nci madenin son fıkrası altı aydan beş seneye kadar iken üç aydan bir seneye kadar indirilmiştir. Görülüyor ki

arkadaşlar, 30 ncu maddedeki cezaların ağır olduğu hakkındaki iddialar da yerinde değildir. Şunu da arzetmeyi bir vazife bilirim ki Komisyon Sözcüsü olarak, fiillerin vehametiyle bu cezalar belki de mütenasip değildir. Komisyon bunu tasvibinize arzediyorsa, geniş bir matbuat hürriyeti zaviyesinden mütalâa ettiği içindir.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — O halde Dahiliye Encümeninin noktai nazarı daha doğrudur.

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Bu ciheti takdir Kamutaya aittir, ben vaziyeti olduğu gibi arzediyorum. Esasen arzettiğim durumlarda cezaları ağırlaştırmak esası Ceza Kanununun 273 ncü maddesinde yazılı bir esastır. Ceza Kanununun 273 ncü maddesini aynen okuyorum:

Madde 273. — Kanun ahkâmı mahsusa ile tasrih eylediği ahvalin haricinde her kim Büyük Millet Meclisi âzasından veya Devlet unsurlarından...

Demek ki maddeyi mahsusa zikretmeden şu halde şahıslara neşir yolu ile ve maddei mahsusa zikretmeden yapılan hakaret üç aydan bir seneye kadar olduğuna göre, bu artırma ile dört aydan bir seneye kadar oluyor.

ADNAN MENDERES (Kütahya) — Hakaret, şeref ve haysiyeti.

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Rica ederim yanımızda uzun seneler Temyiz Başkanlığı yapmış arkadaşımız vardır. Lûtfen kendilerine sorunuz da boş yere yorulmamış olasınız.

Dr. FAHRİ ECEVİT (Kastamonu) — Şeref ve haysiyeti ihlâl hakaret olmaz olur mu?

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Binaenaleyh, görüyorsunuz ki arkadaşlar, cezaların da ceza esaslarına uygun olarak tertip ve tanzim edilmiş olduğu bu izahatımdan apaçık anlaşılmaktadır. İşte bu sebeple hakikat haddizatında bir kuvvettir demiştim. Ne derece tağyir edilmek istenirse istensin günün birinde, biran kendini gösterir. Menderes arkadaşın son itirazlarını da böylece cevaplamış oluyorum. Kendilerine düşen vazife artık kanaatlerine uygun görülürse maddeyi aynen kabulden ibaret kalıyor. Zaten ilk beyanlarımda da maddenin esasına muarız olmadıklarını cezalarda bir miktar indirme yapılmasının muvafık olacağını söylemişlerdi. Matbuat, söz ve tenkit hürriyetine en ufak bir takyit yapılmadığı da zannederim tam mânasiyle anlaşılmıştır. (Bravo sesleri, alkışlar), (Kâfi sesleri).

TAHSİN BANĞUOĞLU (Bingöl) — Efendim; ben bu maddenin birinci fıkrasına temas edeceğim. Havayı biraz değiştirmiş olacağımı zannederim, sizi yormuş olmıyacağım.

Bu maddenin birinci fıkrası, millî duyguları inciten ve millî tarihi yanlış gösteren yazılar için ceza tâyin etmektedir. Bu çok yerinde ve iyi bir hükümdür. Fakat kanaatimce bir parça daha tasrih edilmesi icabeden bir hükümdür.

Arkadaşlar, bilirsiniz ki bir milletin temeli tarihidir. Tarihsiz bir millet tasavvur edilemez. Tarihinden tecrid edilmiş bir millet bir insan yığını halindedir. Tarihi şuura malik olmıyan bir cemiyet henüz bir millet olmuş değildir.

Biz hoca olarak bu tarihi şuuru çocuklara vermeğe çalışırız. Fakat maalesef matbuatımızda tamamen bizim mesaimizin aksine bir çalışma vardır, çocuklarımızı tarihi şuurdan uzaklaştırır. Bir çok tefrikalar, tarihi tefrikalar vardır ki onlarda tarih tahrif edilir, tezyif edilir. Bu Millî Eğitim bakımından çok tehlikeli birşeydir. Gerçi bundan evvel konulan bu hükümle bunun bir dereceye kadar önüne geçilmiştir.

Fakat takipsizlik yüzünden matbuatımızda halâ bu neviden yazılar çıkmaktadır. Ben bu nokta üzerine Millî Eğitim Bakanımızın dikkat nazarını çekmek istiyorum. Bu türlü neşriyatı daha yakından takip etsinler ve cezasız bırakmasınlar.

İkinci olarak da, bu hükmü daha iyi, daha tam ifade edilmiş bir şekle getirmeyi teklif ediyorum. Bunu bir önerge ile arzediyorum. O da şudur: «Millî tarihî yanlış gösteren, tezyif eden millî benliği küçük...»

(Güzel sesleri).

BAŞKAN — Kifayeti müzakere hakkındaki önergeyi arzediyorum.

Yüksek Başkanlığa

Konuşma yeter. Maddenin oya sunulmasını teklif ederiz.

Ordu Milletvekili	Konya Milletvekili
Dr. Vehbi Demir	Hulki Karagülle

Çorum Milletvekili
Hasene İlgaz

NİHAT ERİM (Kocaeli) — Aleyhinde söyliyeceğim.

BAŞKAN — Buyurun.

NİHAT ERİM (Kocaeli) — Muhterem arkadaşlar; Basın Kanununun en ehemmiyetli noktasında bulunuyoruz. Haftalardanberi Hükümet ve Meclis ağır ittihamlar altındadır. Biz, heyeti umumiyemizle basın hürriyetini ve demokrasiyi boğmak, ortadan kaldırmak ittihamı altında bulunuyoruz. Ve bu ittiham en ziyade 30 ncu madde dolayısiyle yapılmaktadır. Hatta, kanunun heyeti umumiyesini müzakereye başladığımız gün Sayın Adnan Menderes bile - aynen kendi ağızlarından çıktığı gibi not ettim - «Hürriyeti yok edecek derecede sıkı olan bu tasarıdan» şikâyet etmişti. Demek ki, bu kanun, hürriyeti yok edecek derecede sıkı bir kanunmuş.

ZİYA ARKANT (Yozgad) — Vazgeçti canım.

NİHAT ERİM (Devamla) — Evet şimdi vazgeçmiş bugün hep beraber müşahedeme etmiş oluyoruz ki, Adnan Menderes arkadaşımız fikirlerini değiştirmiş bulunuyorlar. Demek ki, bu kanunu sevkederken, Hükümet ve bu kanunu müzakere etmiş olan Adalet ve İçişleri Komisyonlarımız hürriyeti boğmağa alet olmamışlardır. Ve ilk günde bu kanunun heyeti umumiyesinin müzakeresini kabul etmiş olan Büyük Meclis hürriyetin boğulmasına iştirâk etmemiştir.

Arkadaşlar; biz kâfi derecede tenevvür etmiş bulunuyoruz. Hepimizin vicdanları bu hususta müsterihtir. Fakat efkârı umumiye okadar derinden bulandırılmıştır ki, bu nokta üzerinde bu kürsüde nekadar ısrarla durulsa yeridir. Bu Hükümet ve bu Meclis tuttuğu yola samimiyetle girmiştir. Geçen gün tekrar ettim bir daha tekrar ediyorum, her zaman tekrar edeceğim: Aziz arkadaşlarım, bizler hürriyetin boğazlanmasına alet olacak insanlar değiliz! Bunu efkârı umumiye bilmelidir. Ve bu kürsüden fırsat buldukça ve sırası geldikçe sık sık tekrar etmeliyiz.

Biraz önce Sayın Adnan Menderes arkadaşımız, hürriyet boğazlayıcılığını getire, getire 30 ncu maddedeki cezanın 3 aymı olsun 6 aymı olsun, bir senemi 3 senemi olsun gibi ceza ölçüsünün hesabına getirmişlerdir.

Arkadaşlar; - tâbiri mâzur görün - Eğer hürriyetin bundan dolayı boğazlandığına dair olan o sözler hukuk kitaplarına geçmiş olsaydı, hukuk uleması tarafından matbuat hürriyetini tahdit babında gülünç diye vasıflandırılırdı. Geçen gün yüksek huzurunuzda matbuat hürriyetinden ne anlamak lâzımgeldiğini bu konudaki otoritesi herkesçe malûm ve müsellem olan Leon Duguit'nin ifadesiyle arzetmiştim. Müsaadenizle bir kere daha tekrar edeceğim. Büyük Meclisin dışında bu müzakereleri yakından takip edenlerin bir kere daha gözüönüne koymak istiyorum:

« Matmuat hürriyeti bir kimsenin fikir ve kanaatlerini hiç bir mukaddem sansüre yahut müsaadeye tâbi olmaksızın faillerinin cezası ve hukuki mesuliyetleri baki kalmak şartiyle kitap, broşür, gazete, mecmua yahut afiş ile kısaca herhangi şekilde olursa olsun ifade ve neşredebilmesi hakkıdır ».

Biz bunu iddia ediyorduk ve bu tasarıda bu hüriryeti tahdit edecek hiç bir kayit bulunmadığını söylüyorduk. İşte bugün sırası geldi, maddesinin üzerinde bulunuyoruz. Muhalefet partisi Sözcüsü bu kürsüden bize iltihak etmiş bulunuyor. Bunun için ben de, daha önce söz söylemiş olan sayın arkadaşlarıma iltihak ederek kendisine teşekkür ederim. Ayrıca bugünkü manzara şu noktadan hepimizin gönüllerine ferahlık verecek bir manzaradır : Seve seve dâhil olduğumuz çok partili sistem hakikatlerin çok az zamanda aydınlatılmasına hizmet etmektedir. Ben Sayın Adalet Bakanı ve Adalet Komisyonunun pek yetkili sözcüsü arkadaşlarıma iştirak ederek diyeceğim ki: Kendilerinin dostu olan - çünkü İzmir gazetesinin bile partilerine bağlı olduğunu kabul etmediler, bunun için cümlesine kendilerinin dostu olan diyorum - müstakil gazeteci arkadaşarını lûtfen irşat etsinler ve onlara desinler ki: « Bu kanun mabuat hürriyetini boğazlamak için yapılmış bir kanun değildir, bu kanun en başta matbuat hürriyetini temin etmek içindir. Bu kanun bu memleketin, bu Devletin bekasının zamânı olan müesseselerin, şahsiyetlerin birtakım kötü unsurlar tarafından hergün en çirkin şekillerde efkârı umumiyenin gözleri önünde tecavüze uğramalarını ve tahkir konusu olmalarını önlemek, matbuatı şirretlerden temizlemek için konmuştur. Bu suretle matbuat yalnız dürüst insanlara açık kalacak ve gerçek ve gerçek fikir hürriyeti sağlanacaktır. Elde edilmiş olan hürriyetin bu memlekette ebedi olması için bu kayıtlar zaruri idi. Eğer muhalifler bu hususta yardımcı olurlarsa girdiğimiz demokrasi yolun-

da daha emin adımlarla ilerlemek için bize büyük cesaretler vermiş olacaklardır. (Alkışlar).

BAŞKAN — Görüşmenin yeterliğini oyunuza sunuyorum, Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir. Değiştirgeler var.

Yüksek Başkanlığa

Kürsüden izah ettiğim sebeplerden dolayı 30 ncu maddenin Türk Ceza Kanununun koyduğu derecelendirmeye uygun olarak yeniden yazılması için Encümene gönderilmesini;

Maddenin cezalara ait birinci bendindeki 1 seneden 5 sene kadar olan cezanın 6 aydan bir seneye ve iki numaralı bendindeki cezanın da 3 aydan 6 aya kadar uzatılmasını teklif ederiz.

Kütahya Milletvekili
Adnan Menderes Ahmet Tahtakılıç

BAŞKAN — Bu önergenin dikkate alınıp alınmıyacağını oya arzediyorum; dikkate alanlar işaret buyursunlar... Almıyanlar... Önerge kabul edilmemiştir.

İkinci önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

30 ncu maddenin birinci fıkrasındaki cezanın 300 liradan aşağı olmamak kaydiyle tesbitini teklif ederim.

Bursa Milletvekili
Muhittin Baha Pars

MUHİTTİN BAHA PARS (Bursa) — Müsaadenizle izah edeyim.

Bence gayet ehemmiyetli bir cürümdür, millî haysiyete taallûk eder, tarihî milliyi bozar bir cürümdür. Tasarıda ceza elli liradan başlıyor, çok azdır, asgarî 300 lira olmasını teklif ediyorum; (Kabul sesleri).

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Para cezasıdır, takdir Yüksek Heyetindir.

BAŞKAN — Önergeyi oya arzediyorum. Nazarı dikkate alanlar... Almıyanlar... Önerge nazarı dikkate alınmıştır.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Komisyona almağa lüzum yoktur, o yolda maddenin tashihini kabul ediyoruz.

BAŞKAN — Maddeyi bu şekilde tashih ediyoruz.

Üçüncü önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

30. maddenin ilk fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederim.

«Millî tarihi yanlış gösteren, tezyif eden, millî benliği küçük düşüren ve her ne şekilde olursa olsun millî duyguları inciten yazıları neşredenler...»

Bingöl
T. Banguoğlu

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Efendim, bu önergenin kabulu halinde ceza unsurları esaslı şekilde değişecek ve madde şümulüne giren fiil ve hareketler ağır bir mahiyet iktisap edecektir. Halbuki bu fiillerin bir kısım daha ağır cezalara tâbi tutulmuştur. Binaenaleyh sadece para cezasiyle iktifa edilmesini rica ederim.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuza sunuyorum. Dikkate alanlar... Almıyanlar... Önerge dikkate alınmamıştır.

Maddeyi bu (300 liradan aşağı olmamak üzere) tashihiyle oyunuza arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

34 ncü maddeyi arzediyorum.

Madde 34. — Türk Ceza Kanununun hükümleri dışında olarak uydurulmuş veya tahrif edilmiş veya mahiyeti esaslı surette değiştirilmiş haber veya belgeleri veren muhbir veya muhabirle bu kabîl haber, yazı veya belgeleri bilerek neşir veya nakledenler aşağıdaki şekilde cezalandırılırlar:

A) Bu fiil ve hareketler halkın huzurunu bozarak heyecana düşürecek mahiyette olursa üç aydan bir seneye kadar hapis ve 500 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası;

B) Bu fiil ve hareketler, Devlete veya Devlet kuvvetlerinden herhangi birine veya bir kaçına veya hepsine karşı halkın güvenini giderecek mahiyette olursa altı aydan iki seneye kadar hapis ve 1 000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ;

C) Resmî sıfatı haiz olan kimselere ait belgeleri tahrif ederek veya mahiyetini esaslı surette değiştirerek veya başka birine isnat ederek neşir edenlerle uydurulmuş belgeleri bir kimseye isnat ederek neşir edenlerle üç aydan bir seneye kadar hapis ve 500 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

II - Resmî meclislerin, neşri caiz olan müza-

kerelerini, tahrif veya mahiyetini esaslı surette değiştirerek veya uydurma kısımlar ilâve ederek neşredenler üç aydan eksik olmamak üzere hapis ve 500 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasiyle cezalandırılırlar.

III - Gazete veya mecmualardaki haber, yazı ve havadislerin başlıkları, bu haber, yazı ve havadislerin metinlerine uymamakla beraber halkın huzurunu bozarak heyecana düşürecek mahiyette bulunduğu takdirde 100 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı?

YUNUS MUAMMER ALAKANT (Manisa) — Arkadaşlar; huzurunu bozacak ve heyecan verecek yalan haberler vermeyi cezai müayyedeler altına alan 34 ncü maddeden bahsederken bu kanunun Büyük Meclisinizde ilk konuşulması esnasında bunun Anayasa hükümlerine mugayir olmadığı, bilâkis tam demokratik hürriyet icablarına uygun bulunduğu insanlara ve cemiyete müfit olan hürriyetin matbuatta da yer bulmasını temin etmek gayesini istihdaf ettiği Şinasi Devrin ve Nihat Erim'ce tarafından belgeler getirilerek beynelmilel otoriteleri işhad ederek ispat edildiği halde Büyük Meclisimizi millet huzurunda, dünya karşısında hakir ve hacil mevkilere düşürecek neşriyat yapan basının bu hususiaki işaret ettiği noktalara temas ederek sözüme başlamak istiyorum.

Arkadaşlar; isnad edilen noktalardan birisi totaliter, otoriter bir kanun olan bu projenin, Totaliter zihniyetli Başbakan Revep Peker tarafından daima aynı hisle Meclise empoze edilmiş olmasıdır. Şimdi açıklamakta mahzur görmüyorum. Bu bize sayın Recep Peker tarfından empoze edilmiş ve bunun tasdikiyle mükellef bulunduğumuz herhangi bir proje değildir. Belki biz, buraya ilk geldiğimiz günlerde hissiyatlarına ve menfaatlarına tercüman olduğumuz seçmenlerimizin dileklerini, kendilerine bildirmemiz, Hükümete bildirmemiz üzerine, Meclise bizimle hemfikir olarak sevkedilmiş ehemmiyetli bir projedir.

Demin Sayın Adalet Bakanı bahis buyurmuş olduğu için ben de temasta bir mahzur görmüyorum.

Buraya ilk geldiğimiz günlerde malûm neşriyattan müteessir olan millet bizi bundan niçin kurtarmıyorsunuz diyorlardı. Biz de bu şikâyetleri Sayın Adalet Bakanımıza söylediğimiz zaman Sayın Mümtaz Ökmen, vaktiyle 50 nci madde kalktığı için bir boşluk var. Lâzımgelen kararları almaktan geçikmiyeceğiz demişlerdi.

İşte arkadaşlar, şimdi meclise gelen bu proje milletin bu isteğinin bir ifadesidir, bir tahakkukudur.

BAŞKAN — Madde hakkında söyleyiniz.

YUNUS MUAMMER ALAKANT (Devamla) — Arkadaşlar yine 34 nci maddeden bahsederlerken diyorlar ki, bu 34 ncü madde kin vehim, inat ve merkezi vasilik zihniyetinin bir mahsulüdür.

Ben ve benim gibi arkadaşların ne gibi bir kini olabilir, bu millete ki, böyle kin ve inat mahsulü olan bir projeyi, ne parti ne Hükümet tarafından bir vazife tahmil edilmediği halde sırf kendi vicdanımızın ilhamiyle millet huzurunda, tarih sayfalarına geçecek demokrasiye ve hürriyete temas eden böyle bir kararı desteklemiş olalım. Eğer bu kin ve inadı Hükümet ve Parti şeflerimize isnadediyorlarsa kendilerinin büyük ve geniş telâkkileri ve hakikaten müşfikane ve âlicenabane hisleri bizim tarafımızdan da takdir ve minnetle görülen ve tesbit edilen hallerdendir. Bunu da tebarüz ettirmek isterim.

Arkadaşlar, diyorlar ki, bu 34 ncü maddeye rey verecek Milletvekilleri açık reyle reylerini versinler. Tâki, tarih bu istibdatkârane ve hürriyeti ifna eden maddeye rey vermiş olan Büyük Millet Meclisi âzalarının kimler olduğunu tesbit etmiş olsun.

Arkadaşlar; C. H. Partisinin Milletvekilleri hürriyet ve istiklâl içerisinde bulunmasını en büyük bir şeref sayacakları Türk Milletinin huzurunda hem tarih, hem de millet tarafından kendi hareketlerinin kendi sözlerinin nasıl ölçüleceğini elbette takdir ediyorlar. İşte arkadaşlar, millet huzurunda şunu ifade etmek isteriz ki, bugün müzakere ettiğimiz bu kanun hürriyeti bağlamak için değil, bilâkis basın hürriyetini, basına memlekete, cemiyete müfit bir hale getirmek içindir. Bu kararı verirken herhangi bir tesirin, herhangi bir tazyikın altında değiliz. Sırf milletin hürriyetini ve şerefini düşünerek kendi vicdanlarımızın sevkiyle hareket ettiğimizi bilmekte müsterihiz. (Soldan alkışlar).

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Muhterem arkadaşlar; Halk Partisine mensup bir-

çok miletvekilleri bu tasarı münasebetiyle söz söylemiş Müstakil ve Demokrat Partili arkadaşlara lüzumsuz yere hürriyete mugayir olduğunu söyliyerek işi mugalâtaya soktuklarmdan bahisle onlara karşı şiddetli tarizlerde bulunmuşlardır. Burası bizlere fikirlerimizi söylemekte serbesti veren bir kürsüdür. Biz kanaatlerimizi tam bir kanun serbestisi içinde söliyen kimseleriz. (Soldan, herkes öyle sesleri, gürültüler).

BAŞKAN — Sadet dâhilinde söyleyiniz.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Bu kısmı geçiyorum.

30 ncu maddeden bahsederken Bay Şinasi Devrin, işte maddelere geçtik, gelsinler, dikkat etsinler, bizim gibi tasarının takyit edici olmadığını söylerlerse dürüst hareket etmiş olurlar. dedi. Ben tasarının birkaç maddesi, bilhassa 34 ncü maddesi bakımından takyit edici olduğu yolundaki kanaatimi izhar edersem dürüst değilsin demeye kimsenin hakkı yoktur. Bu itibarla Sayın Şinasi Devrin'in nezaketinden beklemediğim.....

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Sayın Başkan, benim beyanatımı başka şekle sokarak cevap veriyorlar. Kendilerini cevap vermek külfetinden kurtarmak için söyliyeyim, ben Adnan Menderes arkadaşıma hitap ettim, kendilerini tanımıyorum. Sözlerimden kendileri hiç endişeye düşmesinler.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Sayın Adalet Bakanı 30 ncu maddede birleştik, yarım saat sonra 34 ncü maddede de birleşeceğiz demişlerdi. Fakat ben bu maddede de birleşmeği kabul etmediğimi arzetmek istiyorum. Sözlerime başlamadan evvel birkaç gazetenin Demokrat Parti lehinde veya Halk Partisi aleyhinde yazmaları dolayısiyle, bize söz atar gibi görünen ve tecavüz edenlerin de ceza görmeleri fikrinde olduğumuzu ve Yüksek Meclise; Demokrat Partinin bir tek gazetesi bulunmadığını arzı bir vazife bilirim.

Arkadaşlar, Matbuat Kanununun tadili hususundaki tasarının Meclise geldiğini duyduğum anda derin bir sükûtu hayale uğradığımı açıkça arzetmek isterim. (O, o, o sesleri gürültüler.) Bu, benim şahsi bir kanaatimdir, arzu adderseniz kabul etmezsiniz.

Recep Peker Hükümetinin programındaki mütaaddid mânaları taşıyan demokrasinin idamesine dair hükümlerini münakaşa ederken, itiraf edeyim ki, fazla nikbin olarak, Hükümetin lehine tefsir ve kabul etmiş idim. Zira proğramda yeni Hükümetin «demokrasiyi memlekette en üstün siyasi bir akide olarak kökleştirmek azminde olduğunu....

BAŞKAN — Madde üzerinde söyleyin....

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Maddeye giriyorum. Ve Milletlerarası münasebetlerin ufkunda henüz tam huzur ve emniyet verici, yakın bir barışın güneşi doğmamış olmasına rağmen iç idarede ve bu yol üzerinde kalmakta inanarak sebatımız, istikbal Türkiye'sinin ancak bu idare sayesinde mesut olabileceğine inan etmiş bulunduğunu bildirmiş ve hürriyeti koruyacağını vadetmiş ve milletin yaşamasını sağlıyacak demokrasi idaresini dikkatle ve kıskanç bir uyanıklıkla koruyarak geliştirmeyi vazifesinin başında saydığını da müjdelemişti.

İşte sayın arkadaşlar; bu vaitler ve müjdelerledir ki bize cesaret vermiş....

BAŞKAN — Kaçıncı defa ihtar ediyorum. Madde hakkında konuşunuz.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Madde hakkında konuşulsun. (Madde hakkında konuşulsun sesleri).

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Arkadaşlar, biz sizin bize söz atıcı gazete okuyuşlarınızdan cesaret alarak biz de biraz söylemek istedik.

BAŞKAN — İçtüzük'e göre madde hakkında konuşmanız icabetmektedir.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Amma onlara İçtüzük yoktu da Muhterem Reisimiz yalnız bize mi vardır?

BAŞKAN — Size müsamahalı davranıyoruz.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Amma onlar gazete okudular.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Okudular amma yerinde okudular.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Biz de yerinde okuyoruz. (Maddeye dair konuşunuz sesleri, gürültüler.) Peki geçelim.

Maddelere geçildiği şu ânda bilhassa 34 ncü madde üzerinde ki şahsî düşüncelerimi arzedeceğim. Bu kanun tadili teklifi iki veçhe arzetmektedir.

1. — Gazete çıkarmak imkânlarının kolaylaştırılsın hissini veren hükümler. Meselâ tahsil kaydı, teminat, yatırma ve ruhsatname alma mecburiyetleri kaldırılmıştır.

2. — Evvelce mevcut bazı maddeler üzerinde ilâve yapmamak suretiyle ceza hatlerinin asgari, âzamî miktarları çoğaltılmıştır. Veya hem maddelerdeki anasırı cürmiyeye ilâveler ve hem esaslı değişiklikler yapmak suretiyle yeni suç şekilleri tesbit edilmiştir.

Meselâ : 30 ncu maddede suç şeklen baki olmakla beraber ceza miktarı tezayüt eylemiştir. Şimdi görüştüğümüz 34 ncü madde ise tamamiyle değiştirilmiş, yeni bir suç meydana getirilmiştir.

Eski 34 ncü madde : Ceza Kanunu hükümleri haricinde olarak matbuatta bilerek yanlış metinler veya bir kimseye atfedilmiş vesikalar, yahut hattizatında doğru fakat münderecatı tahrife uğratılmış metinler neşreden bir haftadan bir aya kadar hapis ve 15 liradan 50 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur şeklinde idi.

Yeni 34 ncü madde ise eski maddedeki beyan olunan suçları kısımlara tefrik suretiyle teçziye etmiştir.

A) Bu fiili işleyip de halkın huzurunu bozacak, heyecana düşürecek mahiyette olursa üç aydan bir seneye kadar hapis ve 500 liradan eksik olmamak üzere ağır para cezası;

B) Bu fiili ve hareketler Devlete veya Devlet kuvvetlerinden herhangi birine veya bir kaçına veya hepsine karşı işlenip de halkın güvenini bozacak mahiyette olursa bir seneden beş seneye kadar hapis ve 1000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası verilir.

Görülüyor ki, bu maddede halkın huzurunun bozulması, heyecan tevlit etmesi gibi unsurlarla Devlet veya kuvvetlerinden birine karşı işlendiği takdirde Devlete veya Devlet kuvvetlerine karşı halkın güvenini bozacak mahiyette olması, unsuru vazedilmek suretiyle madde yenileştirilmiştir.

İşte tasarının birinci safhası yaprağın yaldızlı yüzüdür? Bir kısmını arzettiğim şu kayıtlar nedir? Şu sözlerimle tasarının (basın ve yayın Anayasamıza göre fikir hürriyetinin sahası dâhiline girmiş yapıcı bir kuvvet olduğu) kabul edilmesine mukabil birinci kısımda bazı yaldızlı kaldırmaların arasına fark edilmiyeceği sanılan gizli takyitlerin konmasındaki sebep ve mânasının anlaşılamamakta olduğunu bildirmek isterim.

34 ncü maddedeki kanun unsurlarının nevi şahsına munhasır halini tetkik edersek:

1. — Gazeteci almış olduğu bir telgraf haberinin sıhhatını tahkike mecburdur. Bunu tahkik ise zamana mütevakkıftır. Bu itibarla yazmaktan vaz geçecektir. Esasen yazmak için tahkikata girişse bile bayatlamış olacağından, bizzarure vazgeçmiş olacaktır.

2. — Muhbirin doğru adam olşduğuna inanıp ta neşretse ve neşirden sonra hakikat olmadığı anlaşılsa:

Halkın huzurunu bozması, heyecana düşürmesi lâzımdır. Bu halin kıstası nedir? Halkın huzuru nasıl bozulur, esasen en küçük bir cinai haberden heyecana düşen halkın hem huzurunun bozulması hem heyecan duyması hangi vakıa ile izah edilebilir. Nasıl ispat edilecektir.

Hâkim hükmünü verirken sırf kendisinin şahsi huzurunun, bozulması ve heyecana düşmesi hususundaki takdir hakkı mı esas ittihaz edilecek, yoksa yüzlerce ve hattâ bütün Ankara'lının şahit olarak celp edilip te huzurunun bozulduğu veya heyecana düşüp düşmediği sorularak ona göre mi hükmünü verecek? İşte bu hal Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki deliller bahsinde hâkimi müşkil duruma düşürecektir.

3. — Devlete veya Devlet kuvvetlerinin bir veya bir kaçına veya hepsine karşı işlendiği takdirde halkın Devlete veya Devlet kuvvetlerine karşı güvenini bozmaması lâzımdır. Halkın Devlete veya kuvvetlerine karşı güveni tam oldukça bir küçük neşriyatın o güveni bozmasına imkân yoktur. Bu itibarla halkın güveninin bozulduğu yolundaki kıstas ne olacaktır. Misal olarak alıyorum: Meselâ 500 Halk Particinin güveni bozulmuş ta (18) milyon Demokratın güveni bozulmamışsa hâkim cezayı yapıştıracak mıdır?

SAHİR KURTLUOĞLU (Kırşehir) — Bravo ne nispet ya..

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Velhasıl arkadaşlar bu noksan düşünüşler bir taraftan yargıcı müşkül duruma düşürmekte diğer taraftan da millete karşı fena bir tesir yapmaktadır. Bu üstü kapaklı fıkra ve bendler matbuata karşı alınmış bir tehdit hissini veriyor. Meselâ son zamanlarda Türkiye'de bir itiyad haline gelen seçim yolsuzlukları... (Gürültüler) Hükümet ve Devlet otoritesi ile ilgili olduğundan tekerrür ederse gazeteler yazamıyacaklar ve yolsuzluğu yapanların başında bir kısım zabıta kuvvetine dâhil kimseler olduğuna göre de halkın tazyik edildiğini duyan gazeteci umumi efkâra bunu duyuramıyacaktır.

Diğer maddelerle birlikte 34 ncü maddedeki yeni ilâveler Anayasanın 70 ve 77 nci maddelerine aykırı olduğu gibi demokratik prensiplere de uygun değildir. Matbuat milletin kulağı, milletin gözü ve nihayet milletin dilidir. Matbuatın millî kalkınmalarda ve medeni hamlelerde İstiklâl mücadelelerinde tesirinin büyük olduğu gün gibi âşikârdır. Millete müfid olmağı şiar ittihaz eden, hüsnü niyet kaidelerine göre sırf milletin menfaatini gözeten bir Hükümet matbuattan korkmaz. Halbuki bu tasarıda ve 34 ncü maddede Hükümetle milletin arasında sanki bir emniyetsizlik varmış ve bu itimadsızlığı matbuat yapıyormuş gibi demokrasinin anasırından birini teşkil eden basın ve yayın hürriyetine 34 ncü madde ile baskı veriliyor.

Seçimler yapıldı. Gözlerimizle gördük ki mazbatalar değiştirildi.. (Soldan bunu bütün millet biliyor. Bunları umumi efkâra gazeteler mi bildirdi? Gürültüler, sözünü geri al sesleri, sıra kapakları ve ayak gürültüleri).

BAŞKAN — Sözünüzü geri alın yoksa İçtüzükü hakkınızda tatbik ederim.

AHMET ULUS (Giresun) — Konuşulan 34 ncü maddedir. (Soldan sözünü geri alsın; in aşağı, hezeyan dinlemiyoruz sesleri).

Dr. FAHRİ ECEVİT (Kastamonu) — Bu kadar da tecavüz olmaz.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Sözüm anlaşılmıyor. Ben hareket etmiyorum, anlamıyorsunuz. (Kim anlamıyor, asıl anlamıyan sensin sesleri).

BAŞKAN — Şimdi söylediğiniz söz Meclisin Umumî Heyetinin haysiyetini rencide edecek mahiyettedir. Bu sözü geri alınız. Yoksa yasaklamayı tatbik ederim.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Hangi seçim olduğunu anlatamadım. Ben hakaret etmiyorum. (Seçim hakkında söylediğini geri al sesleri). Eğer hakareti tazammun eden birşey söylediysem geri alıyorum. Bunu umumî efkâra gazete söylüyor, ben söylemiyorum, benim söylediğim onu hikâyeden ve bir misal getirmekten ibarettir.

BAŞKAN — Geri almıştır. Bu sebeple sözüne devam edecektir.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Ne vakit aldı?

BAŞKAN — Geri aldım dedi ve zapta geçti. (Geri almadı sesleri). Zabıt oradadır. Duyacak benim.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (Erzincan) — Geri aldı amma bir takım kayıtlarla söyledi. Bir takım tahriflere müsaittir.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Hayır arkadaşlar millet hepimizin nasıl bir zihniyetle çalışmakta olduğumuzu biliyor demek istedim. Onun için ne matbuatın ve...

ADLİYE BAKANI MÜMTAZ ÖKMEN (Ankara) — Şeflerin, hocaların senin fikrinde değildir.

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Bu benim şahsi kanaatımdır üstadım. (Gürültüler).

BAŞKAN — Müzakereyi ihlâl ediyorsunuz. Lûtfen yerlerinize oturunuz.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Savcıların odasından kaybolan dosyaların yanına gitmiştir, senin bahsettiğin o kâğıt..

KEMAL ÖZÇOBAN (Afyon Karahisar) — Basın yayın hürriyetinin lâzım olan...

EKREM ORAN (İzmir) Başkan... Okumaktadır 20 dakika geçti.

BAŞKAN — Geçmedi... Burada saat var... Meydanda duruyor.

AHMET ULUS (Giresun) — Dinlemiyoruz arkadaşlar. Böyle küstah adamın sözü dinlenmez. (Soldan oğultular, gürültüler, dışarı çıkalım sesleri).

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Basın ve yayın hürriyetinin lâzım olduğu serbestiyi müeyyide ile telif etmek ve bunları imha etmeksizin... (Gürültüler)... İfrata gidildiği zaman demokrasi parçalanmıştır... (Şiddetli gürültüler, sadede sesleri, hâlâ söylüyor sesleri). İfrata gidildiği takdirde diyorum.

BAŞKAN — Sadede geliniz, sadede.

ATIF ESENBEL (Malatya) — Sadet yoktur, maksat yarın gazetede neşrolunsun.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Efendim, demokrasi parçalanmış sözümde ifrat derecede gidildiği takdirde diyorum.

BAŞKAN — Sözünüze devam edin.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Bakınız aynen tekrar ediyorum, Basın ve yayın hürriyetinin (Lâzım olan serbestiyi elzem olan müeyyide ile telif etmek ve bunlardan birisini imha etmeksizin diğerini temin edebilmek prensibinin tatbikında ifrata gidildiği takdirde de-

mokrasi parçalanmış, onun yerine mutlakiyet kurulmuş olur diyorum. (Soldan gürültüler, gülüşmeler, daha kelimeyi bilmiyor sesleri).

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Cahil adam.

BEKİR KALELİ (Gazianteb) — Dört elif miktarı çekme.

BAŞKAN — Dakikanız doluyor.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Mutlakiyet ve meşrutiyet devirlerindeki hükümlerle şimdiki hükümler mukayese edilirse ne kadar fark olduğu görülür. Hem suç derecesi hem de müeyyidesi eski kanunlarda daha musif görülüyor. Bu şiddetin sebebi nedir?

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Anlamıyor da onun için.

HACİM ÇARIKLI (Balıkesir) — Başkası yazmış vermiş.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Kendi el yazımladır.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim devam etsin.

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Yine şahsi kanaatım arkadaşlar, biz Saracoğlu Hükümetinin Matbuat Kanunundaki değişikliğini teşekkürle karşılamış, fakat az bulmuştuk. Sayın Recep Peker Hükümeti bunu da çok görmüştür. Biz muhalifleri inkisarı hayale uğratmıştır. (Sol dan gürültüler).

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim.

EKREM ORAN (İzmir) — Daha yirmi dakika olmadı mı?

KEMAL ÖZÇOBAN (Devamla) — Yine şahsi kanaatıma göre bu maddenin bu yeni ilâve lerinin konulmaması lâzımgeldiği kanaatındayım, ve bugün yine şahsi kanaatıma göre imkân bulunsa da bir anket yapılacak olsa milletin buna muvafakat etmiyeceğine kaniim (Soldan gürültüler).

AHMET ULUS (Giresun) — Millet namına söz sana kaldıysa.

MUHİTTİN BAHA PARS (Bursa) — Hâmiline ait veya emre muharrer senet gibi muhatabı ve kimin tarafından istimal edileceği belli olmıyan mahiyette reyle gelen bu bizden evvelki arkadaş.

BAŞKAN — Madde hakkında söyleyin.

MUHİTTİN BAHA PARS (Devamla) — Bukadarcık hitap edeyim, müsaade edin de, bizim mazbatalar hakkında söz söyledi. Hâmiline ait veya emre muharrer senedin mahiyetini bilenler, arkadaşım aldığı reyin mahiyetini de elbette bilirler. (Maddeye, maddeye sesleri.)

Geliyorum maddeye: Öyle zannediyorum ki,, şimdiye kadar çok kıymetli hukukçu arkadaşlarımızın gösterdikleri delillere rağmen benim sağımda oturanlardan bu kanunun alacağı rey kırmızıdır. Fakat kendilerinin de benimle beraber olarak bu kanunda ferdin haysiyeti düşünülmemiştir dediklerine göre hiç olmazsa benim teklifimde beraber olacaklarını zannetmek istiyorum. Bu zannımın da, benim tarafımdan, yani Halk Partisinin mensuplarından bir tanesi tarafından söylendiği için boşa çıkacağını da düşünmüyor değilim.

Efendim; gerek Adalet Komisyonunda, gerek İçişleri Komisyonunda bu kanunda ferde ait de bir maddenin konulması lâzımgeldiğini söyledim. Fakat encümenin biri kabul etmedi, öteki ekseriyetle lüzum görmedi. Gazetelerin bu hâtırı hayale gelmez yazılarını - gazetelerin hepsi için söylenmiyorum tabiî - gördükten sonra şahsın hürriyetini lâzım olduğu gibi müdafaa etmek icabettiğine hükmetmemeğe imkân yoktur. Falan zamanda, tuhaftır, yanlışlıkla yazılıverenler hep Halk Partine ait olan yazılardır. Kavgayı biz yapıyoruz, bizim aramızda şöyle birşey çıkıyor, meselâ biri, Muhittin Baha Pars bir takrir veriyor, bu takrir bir âile hasbühaline vesile olması için verilmiştir. Bir muhalefet vesikası olarak gösteriliyor. Meclis grupu toplanmış oluyor ve heyecanlı müzakere ve münakaşalara vesile oluyor. Gazetenin doğru söylemesi aslolmak icabederken birçok gazeteler uydurup uydurup Halk Partisi aleyhine yazılar yazıyorlar ve millet fertlerinden herhangi birisinin buna uğramıyacağını kimse iddia edemez. Ben diyorum ki, heyetleri, memurları Meclisi, hülâsa resmî müesseseleri ve şahısları yalan yere tâzip eden, zarara sokan, yazılara nasıl ceza veriliyorsa, fert için de yalan havadis veren, onun itibarını düşüren, onu maddî ve mânevî zarara sokan dahi ceza görmelidir. Reis Beyin mevzuu aşacaksın demesinden korkuyorum. Fakat mevzua da dâhil olduğunu iddia ederek arzediyorum.

BAŞKAN — Başkan değil, Tüzük emreder.

MUHİTTİN BAHA PARS (Devamla) — Evet efendim.

Arkadaşlar, bilmiyorum, bir partiye bu kadar açıktan söz söylenir de parti mensuplarından biri yine bu maddeye taallûk eden şekilde kendi par-

tisinden nasıl bahsedemez?

Gazeteler üzerinde lâzım olduğu kadar titiz bulunmak, yalnız bir partinin değil, vatandaşların, memleket halkının da ayrı ayrı vazife ve borcudur. Hürriyet, kendi kendine mevcut olan birşey değildir. Milletle, milletin refah ve saadeti ile alâkadardır. Hürriyeti bir tarafa koyarak, vatandaşın haysiyetini, Mecisin haysiyetini bir tarafa bırakmak, hürriyeti memlekete muzır bir hale koymaktır.

Yazılan yazılar partiye değil, şahsa da taallûk eden şeylerdir. Deniyor ki; bizim bu gazetelerle hiçbir alâkamız yoktur. Ben anlamıyorum, Tasfiriefkâr gazetesi bugün... Nasıl oluyorda aynı Mecliste, aynı havayı teneffüs eden ve dışarıda bizim elimizi sıkan bu arkadaşlar, bizim için bu yazıları yazdığı halde, nasıl oluyorda matbuat hürriyeti namına bu kürsüden söz söylerlerken bu maddeden bahsetmiyorlar? Nasıl oluyor da bu zavallı Halk Partisi.. (Soldan, zavallı değil sesleri). Evet hürriyete düşman olan bu gazetecilere lâkırdı söyletmiyen, bu hürriyet düşmanlığını, hürriyeti getiren Halk Partisi üzerine yükletmek için biraz insanın düşünmesi icabetmez mi arkadaşlar, bu, milletvekili arkadaşlardan birinin gazetesidir.

CİHAD BABAN (İstanbul) — Yalnız onun değil,

MUHİTTİN BAHA PARS (Devamla) — Size söylemiyorum. Heyeti umumiyeye söylüyorum. Burada Türkiye Büyük Millet Meclisi tahkir ediliyor. Ve burada bitaraf bir arkadaş oturuyor. Benim gazetem böyle bir münasebetsizlik yapmıştır demiyor.

CİHAD BABAN (İstanbul) — Ne biliyorsunuz demediğimi?

MUHİTTİN BAHA PARS (Devamla) — Efendim burada takbih edeceksiniz bu gazeteyi.

Sonra nasıl oluyor da - hepimizin bildiği bir şey; İzmir'de çıkan İzmir gazetesinin, 500 lira aylık verilerek başmuharriri buradan götürülmüştür - bize bu kadar hakaret etti. Biz burada söyledik. Nasıl olur da bu arkadaşlardan bir tanesi çıkıp da İzmir gazetesinde çıkan bu yazıları takbih ediyorum demesin. (Söyledi sesleri). Artık kımıldıyacak hal kalmadıktan sonra söyledi.

BAŞKAN — Sadede geliniz.

MUHİTTİN BAHA PARS (Devamla) — Sadede geliyorum. Fakat sadetten çıktığımı da zannetmiyorum. Reis bey öyle buyuruyorlar.

Gazeteyi okuyorum : «Basın hürriyeti boğazlanmak üzere hazırlanan kanunun müzakeresine başlandı. Dünkü gazetelerin sütünları, basın hürriyetini yok eden tasarıyı kabul etmek istemiyenlerin fikirleri ve onu meşru bir kılığa sokmak istiyenlerin müğalâtaları ile dolu idi». (Gürültüler.) Bundan ibaret değil efendim, sabır buyurun. «Dün olduğu kadar bugün de aynı usullere başvurulmakta, aynı oyunlarla halk aldatılmağa çalışılmaktadır. Halk herşeye rağmen kulaklarına doldurulan yaldızlı vaitlere, gözleri önüne serilen cilâlı cümlelere, zihinlerine sokulan parlak hayallere rağmen aldanmadığını şu son ve malûm hâdiselerde fiilen ifade etmiştir. Halkın bütün oyunlara acı, acı güldüğü, mezkûr hâdiselerde belli olduğu halde çeyrek asırdanberi bu oyunlara başvuranlar hakikatı ne görebildiler, ne de anlıyabildiler. Okadar ki bu hakikatin şamarı yüzlerine indiği halde aradan iki ay geçmeden tekrar yeni bir oyuna geçtiler, Makyaveli bile gölgede bırakacak bir şekilde keyflerini kaçıran bu yazı hürriyetinin temeli basın hürriyetidir. Bu hürriyeti ortadan kaldırmağa teşebbüs edenler, bunda resmen muvaffak olacaklardır. Zira Mecliste ekseriyet kendilerindendir. (Kâfi, kâfi sesleri).

BAŞKAN — Gazeteden okumanız kâfi burada, gazete okumağa toplanmadık.

MUHİTTİN BAHA PARS (Devamla) — Sayın Başkan burada ciltlerle kâğıt okunuyor, 20 dakika, bir saat oluyor. Burası adeta tilâvet kürsüsüne döndü.

Efendim, şimdi takririme geliyorum. Maddeye aşağıdaki fıkranın eklenmesini teklif ederim. Maddede filân, filân fiiler için aşağıdaki cezalar verilir deniyor.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Hangi fıkradan sonra geliyorsa lûtfen söyleyiniz.

MUHİTTİN BAHA PARS (Devamla) — 34 ncü maddeye birinci fıkra olarak gelecek. Yani «Ceza Kanununun hükümleri olarak» başlangıcından sonra şimdi tekrar okumağa başlıyorum: «34 ncü maddeye aşağıdaki fıkranın ilâvesini teklif ederim: Bu fiil ve hareketler» yani (Türk Ceza Kanununun hükümleri dışında olarak uydurulmuş veya tahrif edilmiş veya mahiyetti esaslı surette değiştirilmiş haber, yazı veya bel-

geleri veren muhabir veya muhbir ile bu kabîl haber, yazı veya belgeleri bilerek neşir veya nakledenler aşağıdaki şekilde cezalandırılırlar), bunu tasarıdan okudum. İlâvesini istediğim fıkra şudur: «Bu fiil ve hareketler ferdin itibarını bozacak veya maddî, mânevî herhangi bir zarara uğramasına sebep olacak olursa 300 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ve bu miktarda tazminat hükmolunur.» Bunlar filân filânla kavga etti, filân, filân hakkında şunu söyledi, filân şurada sarhoş oldu, filân ne yaptı gibi doğrudan doğruya ferdin itibarını kaybettirecek, haysiyetini rencide edecek, maddî, manevî zarar verecek cürümleri önlenmiş oluyor. Bu takrir muhalif arkadaşlarımızın da arzu ettikleri gibi, ferdin haysiyetini müdafaa edecek, gözönünde bulunduracak bir maddeyi ihtiva ediyor. Kabulünü rica ederim

NECATİ ERDEM (Muğla) — Muhterem arkadaşlar, müzakere mevzuu olan 34 ncü maddede, Türk Ceza Kanununun hükümleri haricinde olarak «uydurulmuş veya tahrif edilmiş veya mahiyeti değiştirilmiş haber, yazı veya belgeleri veren muhbir veya muhabirlerle bu kabîl haber, yazı veya belgeleri bilerek neşredenler veya nakledenler aşağıdaki şekilde cezalandırılırlar» denilmektedir.

Görülüyor ki efendim, şu birinci fıkrada iki hüküm var. Biri uydurulmuş, ya tahrif edilmiş, ya mahiyeti değiştirilmiş haber, yazı veya belgeleri vermek. Görülüyor ki burada bilerek kaydı yoktur. Bu kayıt bulunduğuna göre muhbir veya muhabir bir haberin uydurulmuş ya tahrif edilmiş veya mahiyeti değiştirilmiş olduğunu bilmese dahi yani doğru haber sanmış olarak bunları vermiş olsa dahi yine ceza göreceği tasrih edilmiştir. Bu hüküm hukuk kaide ve nazariyelerine göre doğru değildir. Bilmiyerek, kasdı cürmü taşımıyarak, uydurulmuş değil, zehirlenmiş bir haberi dahi veren adam ceza görmez. (Görmez tabii).

Tamam efendim. Eğer burada berabersek mesele yok. Bu bilerek kaydı buraya konacaksa mesele yok.

Yani ibare şöyle yazılacaksa haber, yazı veya belgeleri bilerek veren muhbir veya muhabir ile bu yayılan haberler, ilâhiri . . . . Eğer oraya bilerek kaydı girecekse, ki girmelidir ve kaide budur, bu takdirde başka sözüm yok. Maddenin diğer taraflarına başkası dokunsun, inerim buradan. (Gülüşmeler).

Dr. FAHRİ KURTULUŞ (Rize) — Adlî soruşturmayı bilmiyorum. O vakit ne yapalım.

NECATİ ERDEM (Muğla) — Bilmiyorsa bilmesin. Diğer suçlarda nasıl. Bu kayıt muteber mi, değil mi? (Kaşıt sesleri). Beyefendiler, sözcüler buna müsaade ederlerse sözümü bitiririm, eğer etmezlerse devam ederim.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Sizlerden istifade ettiğimiz için, bilhassa zâti âlinizden, devam buurmanızı rica ederim.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Muhterem Şinasi Devrin arkadaşımızın geçen gün heyeti umumiyesi müzakere edilirken buyurdukları kasıt unsuru ile bilmek unsuru arasında fark vardır, dediler; bilmek unsuru kast unsurundan daha ileri bir harekettir buyurdular. İleri, gerisi dursun. Kast başka unsur bilmek başka, unsur demek istediler. Yalnız şurasına cevap vermek isterim. Lûgatta da kast başka; bilmek başkadır. Türkçeyi arapça ile izah edeyim. Bilmek idrak demektir. Tersine kasıt ta irade etmek, murat etmek demektir.

EKREM ORAN (İzmir) — İdrak, anlamak demektir. Anlamak başka, bilmek başka.

ŞEMSETTİN GÜNALTAY (Sivas) — İrade başka, kasıt başka.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Bilmek ilimdemektir. İlim de idrak, mantıkta ikisi birdir.

EKREM ORAN (İzmir) — Tamam.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Fakat ceza hukuku, suçun tekevvünü bakımından, unsurun teşekkül edip etmediğini anlamak için kasıtile bilmek arasında bir fark mevcut değildir. Ceza hukuku ıstılahında bilmek ile kasıt eşittir. kasdı cürmi ile hareket, suçu bilerek işlemek, şuurla hareket etmek demektir. Bunun aksi de şuursuz harekettir. Şuursuz bir harekette, kasdı cürmiyi mülâhaza etmeğe imkân yoktur.

Size bir şahit göstereyim. Bu şahit medeni hukuktaki hüsnüşöhret veya suişöhret kayıtlarıdır. Medeni hukuktaki hüsniniyet veya suiniyet kayıtlarıdır. Hüsnü şöhret kafamdan çıktı.

NAZIM POROY (Tokad) — Onu kaldırdık.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Teşekkür ederim.

Medeni hukuk ıstılâhında suiniyet demek

haksızlığı bilerek hareket etmektir. Hüsnüniyet de, bilmiyerek hareket etmektir.

Bir kimse başkasına ait olan bir gayrimenkulü bilerek yani başkasının olduğunu bilerek nizasız ve fasılasız devamla bir milyon sene tasarruf etse bu adam bunun zilyedliğinden istifade edemez. Niçin? Çünkü suniniyeti vardir. Başkasının olduğunu biliyordu. Halbuki (Bilme) nin mânası başka (Suiniyet) in mânası başkadır. Gördünüz mü efendim. Istılâhta nassıl birleşiyor. Amma bir kimse tapuda Ahmet ismine mukayyet bulunan bir gayri menkulü Ahmed'in malıdır zanniyle tapu kaydına istinaden, başkasının olduğunu bilmiyerek, teferru ederse o gayrimenkul teferru eden kimsenin malı olmuştur. Ondan sonra o malın hakikî sahibi çıkmış kendisine ait olduğunu ispat etmiş malı istemiştir bu mal verilmez sen git paranı ara bu adam; hüsnüniyetle bilmiyerek hareket etmiştir, denilir. Gördünüz mü efendim, kelimelerin mânası lûgatta ayrı ayrı olduğu halde ıstılahta nasıl birleşirler. Lûgat bakımından da mefhum ayrılır. Amma bu mefhumlar yeniden birleşirler amma başka şekilde.

Şimdi «Bilme», «Kasıt» den evvel midir sonra mıdır. Bir kimse bilmediği bir şeyi «Kasıt» edebilir mi? Mantıkta mechulü mutlaka nefis tevecüh etmez derler, mantıkta. Bilinmedikçe kasıt olmaz.

Görüyoruz ki, bilmek, tekaddüm eder, kasıt sonra gelir.

Sayın Şinasi Devrim (Devrin sesleri).

Teşekkür ederim, Devrin arkadaşımız buyurdular ki, kasıt unsuru zikredilmezse dahi bütün maddelere şâmil bir unsurdur.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Öyle değil midir?

NECATİ ERDEM (Devamla) — Öyledir. Tam bir hakikattir. Amma şu vaziyet böyle değildir. Bizim vaziyet kötü. Böyledir, itiraf ederim. Hakikati söylüyorum. Fakat yine aynı fıkrada bu «Bilerek» kelimesi yazılı olmasaydı. Aşağıda bir bilerek kelimesi vardir. Haber vermek, haber almak işinde yani matufualeyh tarafında bilerek kaydı yoktu. Bu kayıt yalnız matufa hasredilmiştir.

EKREM ORAN (İzmir) — Şimdi izah edilince anlarsın.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, hatibin sözünü kesmeyin. (Devam devam sesleri).

NECATİ ERDEM (Devamla) — Efendim, cami ne kadar büyük olsa imam bildiğini okur. Benim aklımda kalan şimdilik böyledir. Elbette neşretme işinde «Bilerek» kaydı konulduğu halde haber verme işinde «Bilerek» kaydının kaldırılmasında elbette bir mâna vardır. (Soldan, tabiî sesleri). Aksi takdirde maddei kanuniyenin tanziminin bir tesadüf eseri olduğunu kabul etmek lâzımgelir ki, ben buna imkân veremem, ben böyle birşey düşünemem. Ben bilirim ki, tam bir şuurla, serbest bir irade ile, tam bir zihniyetle maddei kanuniye kaleme alınmıştır.

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Ondan şüphe etme.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Şimdi aşağıda «Bilerek» kaydı konulupta, yukarda bu kaydın kaldırılmasında, acaba bu maddeyi tanzim ve tedvin edenler ne düşündüler?.

EKREM ORAN (İzmir) — Şimdi izah edecekler.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Ben onların kalbine girmediğim için ne düşündüklerini sizlere kati şekilde izah edemem. Edemem amma...

Dr. SAİM ALİ DİLEMRE (Rize) — Edemem, edemem siz hâlâ müfteilât ile ebvabı tasrifin ahvali mühimmesinden falân filân deyip duruyorsunuz. Önüne gelen yapacak sonra da bilmiyerek yaptım diyecektir.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, hatibin sözünü kesmeyiniz.

NECATİ ERDEM (Muğla) — Ben ceza hukukunu bilenlere hitap ediyorum. (Devam sesleri).

Maddeyi tanzim edenlerin kalbinde ne var, bilmiyorum. Amma maddenin şekli tanzimi lisanı hal ile bana diyor ki, şu maddenin bu şekilde tanzimi şu maksatladır; bakınız dikkat ediniz diyor, vazı kanun. Bilmek kasti cürmi yalnız neşir işinde, nakil işinde mevzuubahis olacaktır. Orada suç unsuru olarak kabul edilecektir. Amma; haber alma, haber verme işinde «bilerek» kaydını aramağa hakkı yoktur. Bilmese dahi buna ceza vereceksin; işte şu mânayı hâkime tefhim, telkin etmek, haber alma ve haber verme işinde kastı cürmi aramak lâzım değildir. Mânasını anlatacak. Bakınız vazı kanun Ceza Kanunu hükümlerinden ayrıldı, bunda başka bir hususiyet olduğunu hâkime, tefhim etmek maksadiyle yazıl-

mıştır diyor, maddei kanuninin şekli tanzimi bunu söylüyor. Halbuki gerek neşir ve nakilde, gerek muhabirlerin haber verme işinde bir kastı cürminin mülâhaza edilmesi, her ikisinde «bilerek» kaydının izah edilmesi ceza hukukumuza elverişlidir. Bunu istiyorum.

Şimdi bu nazariye ve yazılışa göre, haber verme işinde «bilerek» kaydının kaldırılmasına, neşir ve nakil işinde «bilerek» kaydının konulmasına göre, hâkim şaşıracaktır. Hâkim buradan aldığı ilham ile haber verme işinde «bilme» yani kasti cürmi unsuru aramıyacaktır. İster bilsin, ister bilmesin, cezayı verecektir. Bu sefer kaidemiz altüst olacaktır.

Yine Şinasi Devrin arkadaşımız buyurdular ki, muhbirlerimizin, muhabirlerimizin böyle yalan uydurma unsuru olduklarını bilmiyorum. Böyle olmadıkları içindir ki, gitmiyeceklerdir, kalacaklardır. Muhbir ve muhabirlerin yalan uydurmak için bir unsur olduklarını ben de kabul etmem. Kimsenin namusuna şöhretine, vakarına bu kürsüde tecavüz etmek bana yakışmaz.

NAZIM POROY (Tokad) — Her yerde.

ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Kimseye yakışmaz.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Fakat endişenin sebebi bu değildir. Endişeyi doğuran nokta şudur ki, haberlerin hakikat veyahut hakikate aykırı uydurma muharref, asılsız olduklarını tefrik etmek noktasıdır. Bunun tefriki çok müşkildir. Bir muhbir veya muhabir değil, muhakeme kabiliyetinde fevkalâdeliği bulunan bir beşer bile bunda çok sıkıntı çeker öyle hâdiseler olur ki, 500 kişi bir haberin sıhhatinde ittifak ederler bunun içerisine münevver adamlar da girer. Onun için haber denilen şey, yani hâdise vesikaya merbut birşey değildir ki muhbir, muhabir gitsin vesikayı arasın, bu vesika ile bunu ispat etmeğe çalışsın. Şu vaziyet karşısında muhbir veya muhabir haberin doğruluğu hakkında bir kanaat hâsıl eder bunları verir. Halbuki haber uydurmadır, muharreftir, esasını kaybetmiştir. İşte bunda muhbir, muhabir mâzurdur. Biz bu vatandaşın hukukunu bilerek kaydiyle koruyacağız. Eğer haberin ufdurma, muharref değişmiş olduğunu muhbir, muhabir denilen bu vatandaş biliyorsa billâh sizinle beraberim bu cezayi tertip edelim. Yok zavallının haber ve malûmatı haricinde ise mesele vahim olur, bir vatandaşın hukukuna tecavüz teşkil eder.

Bir de bazı hakikatlerin ispatı mümkün olamaz.

Muhbir ve muhabirin verdiği haber sapasağlam bir haberdir; hakikattir. Lâkin alâkadar olanlar, hakikî veya hükmi şahıs olsun bu haberin yalan olduğunu iddia eder. Muhakemenin huzurunda bu haberin doğruluğu sabit olamayınca bu doğru haber; uydurma bir yalan şeklinde tecelli eder. Muhbir, muhabir bunda mağdur olur.

Beyefendiler; nice hakikatler vardır ki ispat edilememesi yüzünden heder olur gider. Ben avukatlık hayatımda heder olan bir çok hakikatlere tesadüf ettim, bunları gözümle gördüm.

ADALET Ko. SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Zannederim, endişeleri vârit değildir. Eğer izahatım sizi tatmin etmezse Necati Bey, o zaman sözlerinize devam ediniz.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Bilerek kaydını koyalım, bitsin gitsin.

EKREM ORAN (İzmir) — Rica ederim arkadaşlar, bilerek kaydını koyalım, yoksa sabaha kadar devam edecek. Komisyon sözcüsü sizi tatmin ederim diyorlar, Necati Bey.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Nasıl, sözlerimi böyle bırakayım da her yandan taarruza mı uğrasın? (Bravo Necati Bey sesleri, devam sesleri) Endişeyi mucip olan bir cihet daha vardır ki bu kanun hürriyeti yani fikir ve neşir hürriyetini hudutlandırmıştır. Hudutlandırmıyacak mı? Elbette hudutlandıracaktır. Hudutsuz şey olur mu?

EKREM ORAN (İzmir) — Olur.

NECATİ ERDEM (Muğla) — Olmaz.

EKREM ORAN (İzmir) — Sizin sözünüz. İşte bihudut.

NECATİ ERDEM (Devamla) — Hudutları nedir? Uydurulmuş veya tahrif edilmiş veya hakikatı, esası değiştirilmiş haberlerin halkın huzur ve rahatını bozması ve halkı heyacana düşürmesi. Hududun biri bu. Bunu ötesinde hürriyet yok. Buraya kadar geliyor.

Biri de halkın Hükümete karşı olan güvenini bozmaktır. Hududun biri de bu. Fakat bu hudutları tâyin ve tefrik etmek yine çok müşkül olur.

Şimdi, muhbir veya muhabir acaba hangi haber, halkın heyecanını müstelzim olacak. Hangi haber halkın güvenini bozacak. Bunu katî surette tâyin ve tefrik edemez. Çünkü hudutlar sabit hu-

dut değildir, seyyal huduttur. Ne demek seyyal hudut? Efradın ihtilâfı ile muhtelif olur. Bir asap meselesidir. Heyecan meselesi, bir asap meselesidir. Kuvveti kalb meselesidir. Güven denilen şey de akide, itikat meselesidir. Bu, şunda başka türlü bunda başka türlü tecelli eder. Şimdi ben Hükümetin şu memlekette meşru bir Hükümet olduğunu, icraatında tam bir isabet olduğunu kabul edersem bunun hakkındaki delilleri toplar bu kanaatı kafama yerleştirirsem Vatan gazetesi (500) tane yalan uydursun bana vız gelir tırıs gider. (Gülüşmeler). Amma sağlam bir akide sahibi olmayan kafasını ayarlıyamıyan, muhakeme kudreti bulunmıyan adam da birkaç yalanla altüst olur. Gördünüz mü efendim hudut, hududu sabite değildir.

Heyecan. Kös dinlemiş adama memleket satıldı denmiş. Adam sende akşam ajansı dinleriz, ondan başka gazete yok değilya bir de Ulus gazetesine bakarız bu şüpheyi izale ederiz der ve heyecana düşmez. Tam bir huzur ile tam bir istirahat ile keyfine bakar. Ben böyleyim. (Olur mu sesleri). Olur. Ben böyleyim. Hatta gazete okumam da. Bugün arkadaşlar, Tasvirin bilmem ne yazdığından bahsettiler. Ben Tasviri okumadım, dün de okumadım, evvelki günde okumadım. (Tebrik ederiz sesleri) (Rahatsın sesleri). Amma işe yaramaz, bir kimseye bir fazilet bahşetmez bazı haberleri işitmemişim, bunları işitmemek evlâdır. (Gülüşmeler). Zarar yok, işitmeyin.

Gördünüz mü, bunlar hududu sabiteden değildir, hududu seyyaledir. Bu muhbir veya muhabir dediğimiz adam hududa bakacaktır. Hudut tehlikeli. Acaba halkı heyecana düşürecek mi, acaba halkın güven ve itimadını bozacak mı? Sarsacak mı? İçişleri Komisyonu Sözcüsünün tasviri veçhile, sarsılacak mı? Bunu tâyin edemiyecek, bunu takdir edemiyecek. Edemeyince iki şey olur. Ya ihtiyatlı hareket edecek, hududa kadar varamıyacak. Huduttan çok beride meselâ hürriyet mefhumiyle hudut arasında 500 metre mesafe varsa bu arkadaşlar ancak 250 metre mesafeye gidecek. Niçin? Çünkü ilerde tehlike var. Bu sefer hürriyet hududu daralacak. Neşir hürriyetinin sahası küçülecek, bundan da bittabi, efkârı umumiye müteessir olacak. Ne vakit? Eğer fikir hürriyeti kabul ediliyorsa, eğer fikir hürriyetiyle efkârı umumiyeyi hazırlayacağı, efkârı umumiyeyi kamçılayacağı kabul ediliyorsa... Edilmiyorsa ne olursa olsun. Ya bu olacak, veyahut bilmiyerek hürriyet hududu matbuat kanununun çizdiği hürriyet hududunu tecavüz edecektir. Bu sefer de Matbuat Kanununun 34 ncü maddesi yakasına yapışacaktır, bu sefer de yatandaş mağdur olacaktır.

İşte Beyefendiler ben size daha birçok şeyler söyliyecektim, fakat hem ben yoruldum, hem sizleri yordum, bunlardan vaz geçiyorum. Size meşrutiyet kanunlarından, heyecanın ne demek olduğundan Ceza Kanununun hangi maddesinde heyecanın mevzuubahis edildiğinden o zamanların hangi zamanlar olduğundan, Matbuat Kanuniyle Takriri Sükûn Kanununun arasında fark bulunup bulunmadığımdan size kudretinin yettiği kadar izahat verecektim. Fakat yoruldunuz, onun için ben de vaz geçtim. Yalnız Muhterem komisyoncular dan (Gülüşmeler). Yani Komisyon Sözcüsü arkadaşımdan rica ediyorum, beni tenvire çalışmasınlar, benim bildiğim bana yeter. (Gülüşmeler sürekli alkışlar). Gördünüz mü arkadaşlar, size bir hava yarattım biraz sıkılmıştınız. Benim istediğim, ceza hukukumuza uygundur. Bunun aleyhinde iseler tahminleri suizandır. Bir vehimden ibarettir. Uydurma değiştirilmiş haberleri bilerek, veren, su «Bilerek» kaydını nasıl nesirde ve nakilde koyuyorsak yukarıda da bilerek kaydını koyalım, benim şu mütalâamı lûtfen kabul buyurmanızı rica ederim.

EKREM ORAN (İzmir) — Yağma yok.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Komisyon adına söz rica ediyorum.

Efendim, Sayın Necati Erdem arkadaşımız tenvir edilmemesini istediler, cevap ta istemiyorum dediler, bununla beraber bazı iddialar ortaya attılar. Hususi bir görüşme olsaydı hakikaten mütalâalarının cevaplanacak bir cihetini ben de görmemekteyim. Meseleyi mevzu ile alâkalı olmıyan başka bir vâdiye döktüler ve cürmi kasdin şimdiye kadar bilmediğimiz bir tarifini yaptılar.

Fakat bu kürsüde ifade buyurdukları bazı noktalar vardır ki, bunların muhakkak cevapsız kalmamaları lâzımdır. Çünkü metin hakkında yapılan yanlış izahları açıklamak Komisyon Sözcüsüne birinci derecede terettüp eden bir vazifedir. Herşeyden önce çok güzel ve tam metne uyar bir misal zikretmiş olduklarını kaydetmeli-

yim. Dediler ki, ben bir gazetede «memleket satıldı» havadisini görürsen adam sende, bakalım doğrumu der hiç aldırmadan akşam radyosunu beklerim. Vatandaşların hepsi kendileri gibi içi geniş ve rahat olsalardı hakikaten memleket satıldı nevinden uydurma haberleri ceza müeyyidesine tâbi tutmağa belki de lüzum kalmazdı. Vatandaşların büyük ekseriyeti memleket satıldı diye bir haber görürlerse radyoyu rahatla beklemezler. Ve büyük bir heyecana kapılırlar, çünkü millî meselelerdeki hassasiyetimiz büyüktür. Binaenaleyh kendilerinin mizacına uymıyan bu kanunu kabul edersek bizi mazur görsünler. (Gülüşmeler.)

Necati arkadaşımız yalan haberi, mücerret olarak yalan haberi bir suç gibi vasıflandırdılar ve ona göre uzun uzadıya izahata giriştiler. Defaatle bu kürsüden arzetmiş olduğum veçhile, mücerret yalan haber hiçbir ceza müeyyidesi altına alınmış değildir. Uydurma haber halkın huzurunu bozarak heyecana düşürecek bir mahiyet arzederse o zaman ceza tatbikı mevzuubahis olabilir. Ceza Kanununun 45 nci maddesinin mütalâa ederlerse «cürümde kastın bulunmasının cezayi kaldıracağını» müşahede etmiş olurlar zihinlerini kurcalıyan keyfiyet bilerek kelimesinin fıkrasının bir kısmına şâmil olmamıştır şimdi bunu dahi izah edeceğim. Ceza Kanunu bazı suçlarda kasıttan ayrı olarak birde maksadı mahsus takip etmek unsurunu arar ki o da, ya maksadı mahsus kelimesiyle veyahut ta metinde olduğu gibi bilerek kelimesiyle ifade edilir. Bir milasl alırsam kendilerini de tenvir etmiş olacağımı zannederim. Meselâ 6 ncı babın birinci faslını ele alalım. Bu faslın 316, 317, 318 ve 319 ncu maddelerinde bilerek kelimesi bulunmadığı halde, 320 nci maddesinde bir fark yaratılmıştır. Bu sonuncu maddeye bilerek kelimesi ilâve olunmuştur. Peki şimdi Erdem'in yarım saattan fazla süren izahlarının mantıki silsile ve neticesine göre bir maddede bilerek kelimesi var diye diğer maddelerdeki suçlarda kasıt unsuru aranmıyacak mıdır?

NECATİ ERDEM (Muğla) — Öyle şey yok. Diğer maddeleri okuyunuz.

ADALET KOMİSYONU SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Madde 320 yi okuyorum: «Bilmiyerek aldığı, taklit veya tağyir edilmiş paraları bilerek sarfeden veya başka surette tedavüle çıkaran.....»

Halbuki paraları taklit, tağyir eden, veya basan kimselere taallûk eden maddede bilerek kelimesi olmadığı halde kasıt aranmıyacak mıdır?

NECATİ ERDEM (Muğla) — Olur mu? Bilmiyerek para basılır mı?

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Onu ben size sorayım.

NECATİ ERDEM (Muğla) — Demeğe lüzum yok. Bir değildir.

ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — İşte arkadaşlar bu izahlarımdan da vuzuhla anlaşılacağı üzere uydurma haberi veren muhabirin cürüm kastı aranacaktır. Fakat gazete sahipleriyle, fiilen neşriyatı idare edenler, gazetelerini kısa bir zamanda intişarı keyfiyetinin bir hususiyeti olarak «bilerek» kelimesiyle muhabirlerden ayırt edilmiştir. Zannederim ki artık bu izahat her türlü tereddüdü izaleye kâfidir. (Kâfi sesleri).

Yalnız bir hususu müsaadenizle açıklamak mecburiyetindeyim. Umumi görüşmede bu maddeye mâtuf beyanlarım sırasında muhbir ve muhabirlerin, bazı arkadaşların öne sürdükleri gibi terki diyar etmiyeceklerini, çünkü gazetelerin faal ve hürmete lâyik birer unsuru olduklarını bu gibi yalan haberleri yaymakta da hiçbir menfaatleri olmadıklarını ve hattâ kendilerini müdafaa şerefini üzerime aldığımdan dolayı da ayrıca haz duyduğumu söylediğim bütün arkadaşlarımın hatırındadır. (Soldan, doğru sesleri). Bir gazete beyanatımı tamamen bunun aksi şekilde sütunlarına geçirmiş. Yüksek huzurunuzda vâkı olan ve hepinizin taze hafızasında yaşayan bu beyanımın ne olduğunu öğrenmek istiyen arkadaşlara zabıtları okumalarını tavsiye ederim.

Hülâsa arkadaşlar; mevzua rücu edersek «bilerek» kaydının ilâvesi sebebi zannederim tamamen açıklanmış oluyor.

BAŞKAN — Sait Azmi Feyzioğlu. (Kâfi, kâfi sesleri).

SAİT AZMİ FEYZİOĞLU (Kayseri) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Hulki Karagülle. (Kâfi, kâfi sesleri).

HULKİ KARAGÜLLE (Konya) — Vazgeçtim.

BAŞKAN — Başka söz alan kalmamıştır. Değiştirgeleri arzediyorum.

Yüksek Başkanlığa

34 ncü maddeye aşağıdaki fıkranın ilâvesini teklif ederim.

Bu fiil ve hareketler ferdin itibarını bozacak veya maddi, manevi herhangi bir zarara uğramasına sebep olacak olursa üçyüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ve o miktar da tazminat hükmolunur.

Bursa
M. B. Pars

BAŞKAN — Değiştirge hakkında komisyonun mütalâası var mı? Bu bir ilâvedir.

ADALET Ko. SÖZCÜSÜ ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Efendim arkadaşımız bu ilâvesiyle zannediyorum ki fertlere tevcih edilen hakaret fiillerini bir mertebe müeyyide altına almak istiyorlar. Yalnız para cezası koyuyorlar. Halbuki muhtelif unsurlarla bu hakaret suçları derecelerine göre ceza kanununda cezalandırılmıştır. Binaenaleyh belki de maksatlarını aşan bir neticce verebilir. Onun için müsaade buyurursa bu kaydı ilâve etmiyelim.

BAŞKAN — Komisyon bu ilâveyi istemiyor. Değiştirgeyi oyunuza arzediyorum: Nazarı dikkata alanlar işaret buyursun... Almıyanlar... Nazarı dikkate alınmadı.

İkinci bir değiştirge daha vardır. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Müzakere mevzuunu teşkil eden 34 ncü maddenin birinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini teklif ederim:

«1 - Türk Ceza Kanununun hükümleri haricinde olarak uydurulmuş veya tahrif edilmiş veya mahiyeti esaslı surette değiştirilmiş haber, yazı veya belgeleri bilerek veren muhbir veya muhabirler bu kabîl haber, yazı veya belgeleri bilerek neşir veya nakledenler aşağıdaki şekilde cezalandırılırlar.»

Muğla Milletvekili
Necati Erdem

BAŞKAN — Değiştirgeyi dikkate alanlar... Almıyanlar... Değiştirge dikkate alınmamıştır.

Maddeyi olduğu gibi oya arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Efendim, vakit ilerledi. Yarın 10,30 da toplanmayı tasvip buyuruyor musunuz? (Kabul, kabul sesleri). Yarın 10, 30 da toplanmak üzere Birleşime son veriyorum.

Kapanma saati : 20,20